

Edorta Jimenez: "Trintxeretako kultura ez da desagertu European"

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Itzulera Operazioa

IRAILAK IRENTSITA

Xanti Antero "Txan Magoa"

"Gaizki ateratakoan badakit egoerari buelta ematen"

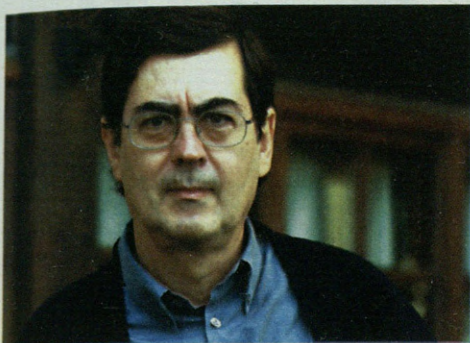

OIARTZUNGO UDALA

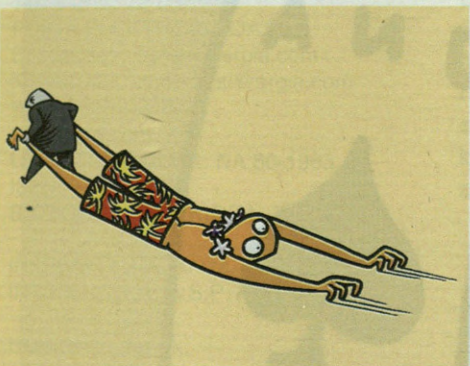

BULEGOAK.....	943 49 01 42 - 943 49 03 77 - 943 49 13 77
UDALTAINGOA (24 ordu).....	943 49 33 11
SUHILTAILEAK	943 63 01 60
DYA	943 46 46 22
GURUTZE GORRIA	943 22 22 22
OSASUN ZENTRUA (Oiartzun).....	943 49 11 01 - 943 49 26 04
OSASUN ZENTRUA (Lartzabal).....	943 52 69 14
JUBILATUEN ELKARTEA.....	943 49 00 02
ZAHARREN EGOITZA.....	943 49 05 38
FARMAZIAK.....	
AGIRREZABALA.....	943 49 14 95
ERRANDONEA.....	943 49 03 52
ALTZIBAR.....	943 49 19 31
ARRAGUA.....	943 49 43 40
TAXIAK.....	943 49 14 74
POSTA.....	943 49 35 74
BAKE EPAITEGIA.....	943 49 09 13
APAIZ ETXEA.....	943 49 03 19
NEKAZAL BULEGOAK.....	943 49 03 47 - 943 49 06 69
MANUEL LEKUONA UDAL LIBURUTEGIA.....	943 49 38 64
UDAL EUSKARA ZERBITZUA.....	943 49 10 34
UDAL KULTURA SAILA.....	943 49 10 34
TURISMO BULEGOA.....	943 49 45 21
AEK INTXIXU EUSKALTEGIA.....	943 49 39 57
OIARTZUN IRRATIA.....	943 49 37 11
OARSO TELEBISTA (OTB).....	943 49 38 18 - 943 49 38 19
OIARTZUNGO UDAL IKASTOLA PATZUERGOA.....	943 49 16 59 - 943 49 00 37
HAURTZARO IKASTOLA.....	943 49 16 59
ELIZALDE HERRI ESKOLA.....	943 49 01 93
HELDUEN HEZIKETA IRAUNKORRA (ALTZIBAR).....	943 49 00 48
ELORSORO UDAL KIROLDEGIA.....	943 49 25 52
MADALENSORO UDAL PILOTALEKUA.....	943 49 09 21
UDAL IGERILEKU IREKIA (Ekaina-Iraila).....	943 49 37 45
OIARTZUN KIROL ELKARTEA.....	943 49 36 38
OARSOALDEA ESKUALDEKO GARAPEN AGENTZIA.....	943 49 41 29

Irudia: Asisko Urmeneta
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Jose Luis Uriz: "Urralburu-Otano garaia guztiz pasatu dira PSN-n"** 9

■ **Opor ondorena: Errutinaren tristura besterik ez** 18

■ **Txan Magoa: "Gaizki ateratakoan badakit egoerari buelta ematen"** 30

■ **Edorta Jimenez: "Trintxeretako kultura ez da desagertu Europan"** 39

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Jose Luis Uriz. <i>Xabier Letona</i>	9

EKONOMIA

Oporretan harrapatu gaitu haize erauntsiak. <i>Daniel Udalaiz</i>	12
--	----

EUSKARA

Euskaltzaindiaren XX. kongresua: Iraganaren geroa. <i>Lore Agirrezabal</i>	16
--	----

GIZARTEA

Opor ondorena: Errutinaren tristura baino ez. <i>Mikel Asurmendi</i>	18
Manuel Irujo Olo: Lizarrako haritza. <i>Erlantz Urtasun</i>	24
Punta-puntako zestalaria. <i>Nagore Legarreta</i>	27
Elkarriketa: Xanti Antero, "Txan Magoa". <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	30

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	36
Elkarriketa: Edorta Jimenez. <i>Pilar Iparragirre</i>	39
Alboka: Bere lurretan libre. <i>Katixa Garate</i>	42
Orain Dela 30 Urte <i>Pilar Iparragirre</i>	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Ricardo Ortega</i>	8
Kultura: <i>Eneko Olasagasti</i>	38
Azkena: <i>Iñaki Mendiguren</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

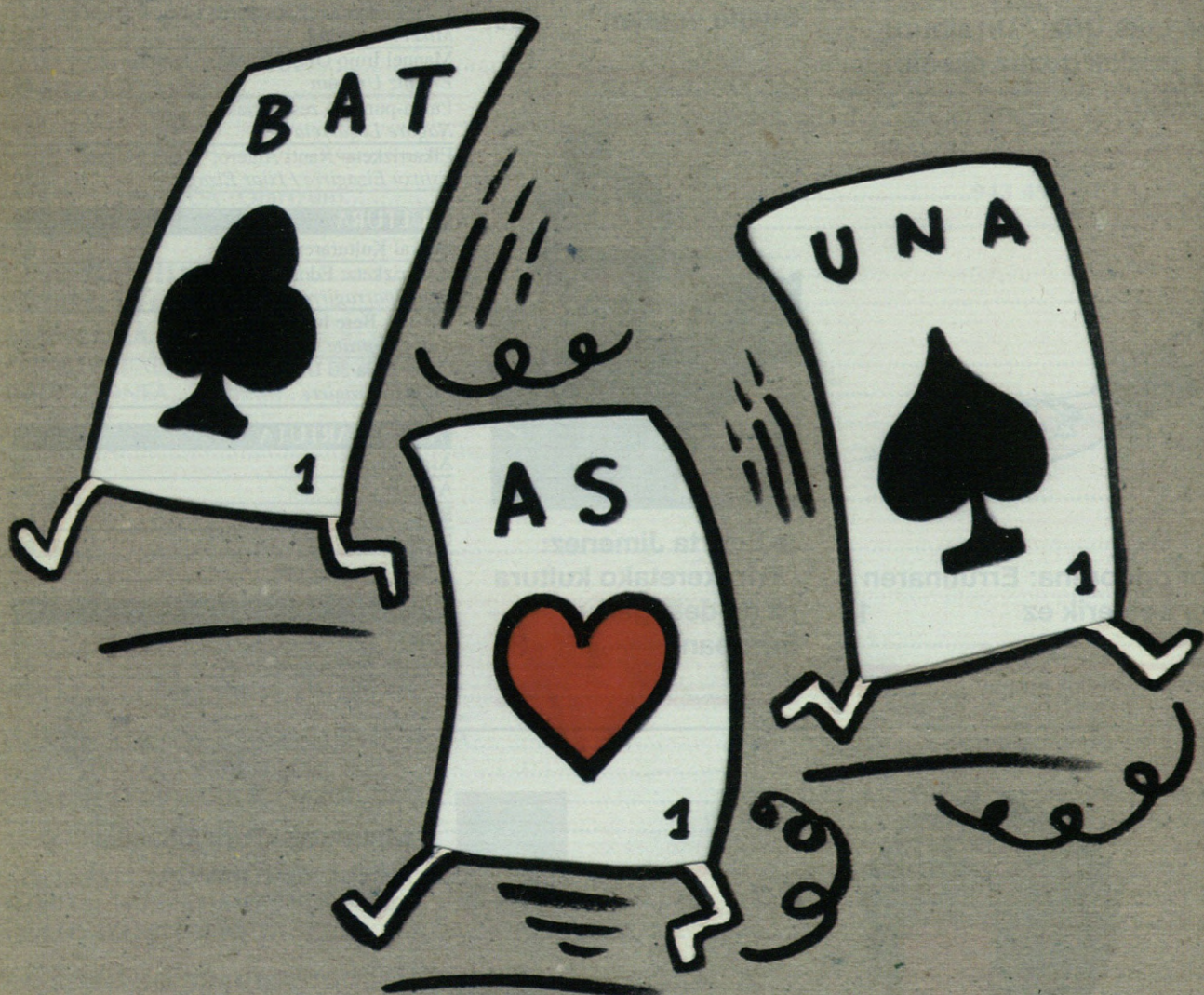
Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

E Z I N E G I N P O K E R R A

AesiesK6

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta
 ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
 Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
 Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.
 Maketazioa: Berdaitz Goia.
 Administrazioa: Marijo Aierza.
 Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
 Hedapena: Ixabel Bereziartua.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).
 IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.
 NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3.eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.
 POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com
 WEB ORRIALDEA
 www.argia.com
 LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
 ISSN: 0213-909X.
 BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
 INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria . . .780 lib./118,92 euro
 Espainia16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
 Airez33.000 pta/198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Zuzenketa

Irailaren 2ko ARGIA argitalpenak sailean argitaratu genuen Jon Arretxeren "Lurraren Taupadak" liburua iruzkinean oker bat zegoen. Iruzkinean honako hau jarri genuen: "Zubia, euskal gazte literaturari Alfaguara argitaletxe espainiarrak eskaintzen dion saila da. Eta bertan plazaratu du Jon Arretxek (...)".

Zubia ez da Alfaguara argitaletxearen sail bat, argitaletxe bat baino. Zubia argitaletxea orain dela 17 urte sortu zen Bilbon Santillana argitaletxearen magalean, eta izaera juridiko propioa dauka.

Zubia argitaletxeak bi eratako materialak argitaratzen ditu: batetik, eskolara-ko testuliburuak Santillanarekin batera Zubia-Santillana zigilupean eta, bestetik, haur eta gazte literatura euskaraz Alfaguara-Zubia zigilupean (Alfaguara argitaletxea Santillana Argitalpen Taldeko kideetako bat da).

Alfaguara-Zubia zigilupean argitaratzen diren euskal literatura argitalpenen ardura osoa Zubia argitaletxeari dagokio, hau da, egilearen, irudigilearen eta liburua-aren hautaketa, testuaren segimendua eta orrazketa, prozesu teknikoaren kudeaketa, eta argitalpenen publizitate eta zabalkundea.

ARGIA

Kowsar, Irango "The Iran News" egunkarian

Goian: Irango kazetaritza.

Hiruko Txikian

M.U.L.A

Izena bera aski adierazgarria ez balitz bezala jokatu zuten, eta mandoek burua eskasa. Estatuaren mandategi hartako buruak Francisco Alvarezek, ez omen du gogoan Mikel Goikoetxea nor zen. Txapela. Donibane Lohitzunen ETako militantea tiroz hil zutenen izenean, erailketa hura bere gain hartu zutenak ez omen dira deusetaz gogoratzen. Asto mandotuen berezko ezaugarria izan liteke hori, giza aberetan oroiteza bezala ezagutzen duguna. Estatuak giza eritasun horren sendatzeko ezker abertzalearentzat bereziki komisaldegia- izeneko zulotan erabiltzen duen tortu-

ra osagaiak mandoengan eraginik ez duenez, koadrilako jainkotu herensuge buruanitzetako batengana eramana izan dira zuzenki. Epailea. Bi matte matte eta jokeinu bana. Alta ezkutuan santotu egingen dituzte denak, inor Sancristobalekiko jelskor izan ez dadin. Eta ororen gainetik Estatuaren guztien poza isilkerian nabarmen, Txapela dut nik gogoan garai hartako haur askoren Olentzearoa. Eta Hodei eta Haizeren aita. Mando hiltzaileek ez bezala noski, nonahi baina bereziki Hondarribiko badien gogoratzen duguna ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

KONTZERTU EKONOMIKOA

Aurreko astean hasi ziren Kontzertu Ekonomikoa negoziatzeko Lakua eta Madrilen arteko harremanak. Zenarruzabeitia lehendakariordeak eta Montoro Hazienda sailburuak egin zuten lehenengo bilera, ondoren dagozkien batzorde teknikoak garatu ahal izateko. Negoziake- tek datorren urteko urtarri- laren 1a aurretik amaitu beharko dute. Negoziake- ta hau, politika fiskal baten garapenerako oinarritzkoa dena, atzeratze autonomi- koko testuinguru batean jaio da. Dena den, duela hilabete batzuk baino hobea da egoera, eraso espainolistaren ostean, Jaurlaritza subiranotasu- naren bidean baino bide estatutistan dagoelako, Madrilgo gustuetatik ger- tuago. Egibarrek, "me- ha-txu" egin du, esanez akor- diorik ez badago Aznarrek Guardia Zibilarekin etorri beharko duela zergak jasot- zera (!) eta "euskal gizar- teari" eman beharko zaiola protagonismoa. Jaurlaritza eta gizartea desobedi- entzia zibilerak bultzatzen ari al da? Beste gai batzuetan ere hala jokatzeari nahi genuke, baina beldur gara ez ote diren alderdiaren baseak alaitzeko su artifi- zialak eta, ez ote dieten beranduago, "akordio" ez egoki bat salduko ●

◆ DANIEL UDALAITZ

IU-EB, AZKENEAN JAURLARITZAN

AURREAKORDIOA sinatuta jada, astebu- ruan ofizialduko da Ezker Batuak EAJ eta EARe- kin lortutako akordioa. Akordio koalitatiboa lortu du Jaurlaritza berriko hirukoteak, Jaurli- tzaren izaera ia ukitu gabe, bakegintza eta auto- gobernuaren eremuan ekarpen garrantzitsua egi- ten du Ezker Batuak. Horrela, Juan Jose Ibarretxe lehendakariak maiatzaren 13ko garai- penen biribildu du. Duela hiru urte egoera larrian zegoen Ezker Batuak, ordea, pentsaezineko pro- tagonismoa hartzen du. Eta arriskua, batez ere bere ezkerreko izaerari begira, bere baitako zen- baitzuek ondo aprobetxa dezaketena.

JOSEBA OLALDE

■ EAEko IU-EBko parlamentariak.

BATASUNAREN EGOITZA ZENTRALA IRUÑEAN IZANGO DA

IRAILAREN erdialdetik bukaera bitartean, Batasunaren egoitza zentrala Iruñean izango da. Aldi berean, erakunde berrian nazio mailako karguak betetzen dituzten arduradunek, Iruñean burutu beharko dute beren eguneroko beharra eta horrek zenbait buruzagi euskal hiri- buru historikoan izatera behartuko du.

EGUNKARI BERRIA IPARRALDEAN

URRIAREN erdi aldean "Euskal Herriko kazeta-Le journal du Pays Basque" izeneko egunkaria zabalduko Ipar Euskal Herrian. Aste-

lehenetik larunbata bitarte zabalduko da eta Hurl Gorostiaga kazetari ezaguna izanen da zuzen- daria. 5.000 ale karrikaratu du hasieran, frantse- sez -nagusiki- eta euskaraz. Egunkari berri honek EKHEren (Euskal Komunikabideak Hedatzeko Elkarte) sostengu eta bermea izan du orainokoa.

UDAZKEN BEROA EUSKO LEGEBILTZARREAN

EUSKO Legebiltzarrek jardun handiz ekin dio ikasturte berriari, eta Espainiako legebiltza- rre autonomikoen bilkurarekin hasi bazen ere, ondoren bakegintza eta autogobernuaren ezta- baida monografikoak izango dira, hurrenez hurren irailean, 28an seguruenik, eta urrian. Eztabaida hauetan legebiltzarreko talde guztiak

B A H E A

• Roman Sudupe Gipuzkoako ahaldu nagusia 'El Diario Vasco'n: "Inoiz ez gara jarriko ETaren nahiaren menpe. Haiekiko borroka logikoa da, gu demokratik garelako eta beraiek euskal gizar-teari beren tesiak inposatu nahi dizkiotelako. Mundu horrek ez du pluraltasuna onartzen eta hori guretzat funtsezkoa da, ez du onartzen herrialde honen gehiengoak eskatzen diona, hau da, joko politikoaren arauak onar ditzala. Hori onartzen ez duten heinean, nazionalismo demokratikoa eta nazionalismoa ekintza biolentoen babes

ETROA

HERIOTZ BIDAIAK

Lurdes Txurruka presoak bisitatzen joan eta errepideetan heriotza aurkitu zuten Iñaki Saez eta Asier Herizek. Espainian zehar sakabanatutako presoak bisitatzeari 1982tik hamar pertsona hil dira jada. Zauritutakoak dozenaka izan dira, eta berdin bide bazterrean txikituta geratu diren autoak. Modu desberdinean euskal gizarteak behin eta berriro eskatu du sakabanaketaren bukaera, baina Madrilek behin eta berriro egiten dio uko eskakizunari. Bistan da, sakabanaketak hil egiten du, sofrimendua sortzen du presoarengan eta haren inguruan; bigarren mailako sofrimendua, alabaina, erakunde, alderdi eta komunikabide nagusienendako.

GARA

parte hartuko dute eta maiatzaren 13aren geroztik taldeen planteamenduetan izan den garapena ikusi ahal izango da, nagusiki PSE-EErena.

JOSEBA OLALDE

■ Estatuko autonomietako Legebiltzarretako lehendakariak Gasteizen.

SOZIALISTAK PP-RENGANDIK ALDENDUZ APURKA

MAIATZEKO hauteskundeetako emaitza harrigarrien ondoren, PSE-EEko ahots askori entzun zaio sozialistek beren jokoa egin behar lukeela euskal politikagintzan, PP-rengandik aldentuz. Bide horren aztarnaren batzuk ageri dira apurka: esate batera, PSE-EE autonomia historikoei Europar ordezkaritza zuzena izan dezaten alde agertu da, federalismoaren ereduaren aldeko ahotsak biderkatzen ari dira eta autodeterminazio eskubideaz eztabaidatzeko prestutasuna agertu du Gemma Zabaletaren bidez. Estatutua guztiz garatzeko batzorde berezia eratzearen alde agertu da, baina horretarako jeltzaileei independentziari uko egin diezaioten eskatu die.

■ Santiago Cervera.

IZPIAK

Santiago Cervera Nafarroako Gobernuak osasun kontseilariak ez du dimisiorik aurkeztu oposizio osoak, legionelaren auzian dela eta, Legebiltzarrean egindako bilkura berezian hala eskatu izanagatik. Cerveraren ustez, bere saila eraginkortasunez aritu da sei heriotz eragin duen auzian eta ospitaleko langileei legionelaren berri azkarrago ez eman izana deitoratu zuen.

Marine Pueyok ordezkatuko du maiatzean diminsioa aurkeztu zuen EHko parlamentari eta Aralar taldeko Pablo Muñoz. Pueyok 47 urte dauzka eta Iruñeko udalean zinegotzia izan zen 1991tik 1995era. Iruñeko udaleko funtzionaria da eta udaletxeko erosketak sailaren ardura du bere gain.

Julia Madrazo Ezker Batu-ko Bilboko zinegotzia izan daiteke Eusko Jaurlaritzako IU-EBko sailburu berria. Julia, halaber, Javier Madrazo IU-EBko koordinatzailearen arreba da.

■ Julia Madrazo.

gisa hartzen duen mundu horren arteko borroka ezinbestekoa da".

- Jaime Mayor Oreja, PPko parlamentaria: "PPren datozen hiru urtetako zeregina, Lizarra epeka garatzea den EAJren estrategia horri aurrea egitea izango da".
- Fernando Barrena Batasunako foru parlamentaria: "Sakabanaketa preso politikoen inguruneari modu ezkutuan ezarritako heriotz zigorra da".
- Tomas Karrera, Senideak-Gureakeko koordinatzailea: "Beren helburua astero gure heriotza bilatzea da. Batzuetan ez dute lortzen, baina horretan ahalegintzen dira".

Ezker Batua (IU-EB) Gobernura?

Utero bezala, udako oporren ondoren jardue-
ra politikoa bere ohizko ildoetara etorri da.
Hil honetan, behin Gasteizko Parlamentuko
batzordeak eratuz gero, bakearen eta nor-
malizazio politikoaren inguruko eztabaida
monografikoa egingo da, eta hurrengoan, urrian, auto-
gobernuaren ingurukoa. Osoko bilkura horietan alderdi
politiko guztiek, argi eta garbi hitz eginez, kartak era-
kusteko aukera izango dute. Ordurako beste zalantza bat
argituta egongo da: Ezker Batua, azkenik, Euko Jaurla-
ritzaren Kontseiluan sartuko ote den, alegia.

Ekain-uztailean izandako
negoiazioak akordiorik gabe
bukatutzat eman zirenean,
Ezker Batuak adierazi zuen
programa-proposamenei
buruzko eztabaidari berriro
ekiteko prest legokeela baldin
eta EAJk eta EAK Ezker
Batuaren planteamenduekiko
behar bezainbateko harrera
azalduko balute. Gero Lehen-
dakaria izendatzeko eztabaida
etorri zen eta osoko bilkura
hartan, pronostikoen kontra,
eta Ibarretxek egindako kei-
nuari erantzunez, EBk aldeko
botoa eman zion, konfidan-
tzazko boto bat, hain zuzen.

OPORRETAN zehar,
dirudienez, "sukaldadeko" lan
handia egin da eta aurre-akor-
dio bat lortzeko posibilitatea
badago, laister alderdietako
zuzendaritza-batzordeen bile-
retako gai-zerrendetan egongo
litzatekeena. Akordioaren edu-
kiei buruz, argi esan behar da
EBk ez duela bere programa-
proposamen guztiak jasotzea lortuko, jakina. Baina
aurrerapen batzuk izan dira eta Etxebizitza, Gizarte
gaiak, Inmigrazioa eta Garapenerako Kooperazioa
barne hartuko lituzkeen Sailaren gestioaz gain, kanpo
gelditzen diren beste zenbait sailetako arlotan ere
akordio batzuk izan daitezke, hala nola Oinarrizko
Errentaren gehikuntza eta egokitzapena (kolektibo
onuradunen eremuaren hedapena eta prestazioaren
zenbatekoa igotzea), Etxebizitza Politikarako ikuspegi
sozialagoa eta aurrekontu diru-hornidura nabarmenki
gehitzea, euskal i grekoa -Y- eta AHT proiektuak

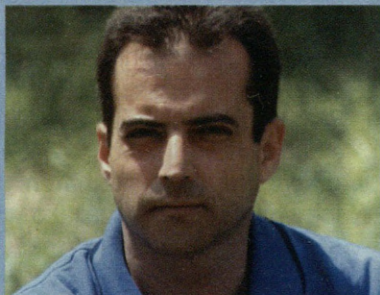
ingurune-inpaktu azterketa berriak egin arte gelditzea.
Beste gai batzuetan (errausketa-plantak, zentral termi-
koak...), antza denez, ezin da akordiorik lortu eta
desadostasunak itunduko omen lirateke.

Hauek lirateke, laburbilduta, "oporraldi" honetako
lorpenak, zeinei esker, dudarik gabe, esan bailiteke
EBk gobernuan parte hartzeak beronen politika oro-
korraren norabidea aurrerekoiagoa izatea ekarriko
lukeela. Baina gogoratu behar da hasieratik bazeudela
beste oinarrizko adostasun batzuk, EBren partaidetza-
ri duen balore guztia (balore kualitatiboa, gehien bat)

ematen diotenak: gizaki guz-
tien bizitza, eskubide, askata-
sun eta segurtasunaren defen-
tsa, indarkeria ekintza eta giza
eskubideen aurkako eraso guz-
tien erabateko gaitzespena,
gure historiaren ondorioa eta
gaurko Euskadi errearen
adierazpena den euskal gizar-
tearen pluralitatearen aitorte-
na, bide demokratikoetatik eta
giza eskubideen errespetuz
bideratzen diren proiektu poli-
tiko guztien zilegitasunaren
onarpenera, bakea eta elkarbizi-
tza normalizatua lortzeko dis-
tentsioaren eta elkarritzeta
politikoaren aldeko apostua,
euskal gizartearen borondatea-
ren eta erabakien errespetua.

ARGI dago gobernuaren
lehenasuna bakearen eta elka-
rrizketa politikoaren aldeko
lana dela, eta horretarako, dis-
tentsioa eragiteko eta elkarritz-
keta dinamizatzeko, guztiz
komenigarria da aniztasunean
eta proiektu politiko ezberdi-

nen integrazioan oinarritutako gobernu bat, bere osa-
ketan berean konfrontazio eta polarizazioa gaintzeko
borontatea irudikatuko lukeena eta gehiengo parla-
mentarioaren zilegitasunari gizarte gehiengo zabal
baten onarpenera gaineratuko liokeena. Hauek lirateke
bentaja nagusiak. EB deseroso eta arraro senti liteke,
ezustekorik ezean, bere gain hartuko duen erantzunki-
zunaz. Gobernu formula hau guztiz berria da eta segur
aski arazo eta zailtasun asko dakartza berarekin. Baina,
are haundiagoak lirateke arazoak eta zailtasunak orain
arteko egoerak bere horretan segituko balu ●

RUBEN PLAZA

Ricardo Ortega

EB-IUko Gipuzkoako Presidentziako Kidea

*"Oporretan zehar, dirudienez,
'sukaldeko' lan handia egin da
eta aurre-akordio bat lortzeko
posibilitatea badago, laister
alderdietako zuzendaritza-
batzordeen bileretako gai-
zerrendetan egongo
litzatekeena"*

Madriilen jaio zen duela 52 urte, Ferraz 70 kalean, egungo PSO Eren egoitza dagoen erakuntzan, eta 1980an etorri zen Atarrabiara, aitarek jaioterrira. Zinegotzia da bertan eta PSNko foru parlamentaria. Heterodoxia eta kritikotasuna dira bere ezaugarrietakoak.

“URRALBURU-OTANO GARAIK GUZTIZ PASATU DIRA PSN-N”

Garai gogorak bizitzen ari dira UPN eta PSNko zinegotziak eta beren ohiko bizitzak ere jauzi handia eman die bizkartzainaren itzalak egunerokotasunari so egin eta intimitatea irensten dienean. Atarrabiara jo dugu, bertan abuztu bukaran Juan Francisco Eransus UPNko zinegotziak bere kargua utzi zuen, egoerak zekarkion presioa jasan ezinez; abuztu hasieran, “etxean egindako lehergailu” batek eztanda egin zuen familiaren negozio batean. Guk Atarrabiako PSNko zinegotzi batengana jo dugu, Jose Luis Uriz, eta harekin topo egin bezain laster bere begiez gain, beste bi begik ere gure

urratsak gertutik jarraitu dituzte. PSNko Atarrabiako zinegotzia izateaz gain, foru parlamentaria ere bada 2000ko ekainaz geroztik, Lola Eguren eta beste bi parlamentari sozialistek beren dimisioa aurkeztu zutenetik. Kalean zenbait argazki egin ondoren zita egindako kafetegian sartu gara eta elkarrizketari ekin diogu. Bizkartzainak zerbait eskatu du barran. Denera ia 500 bat pertsona antzerako egoeran bizi da Nafarroan.

■ **Nola bizi izan duzu Juan Francisco Eransusen dimisioa?**

Oso gogorra izan da dena. Lehergailua jarri zuten tokitik gertu bizi naiz eta zartakoa entzun, jaitsi eta egindako kalte-

ak ikusi ahal izan nituen. Dora, bere ama, oso pertsona ezaguna eta maitatua da Atarrabian, euskalduna eta katekesia euskaraz eman izan du. Ez zuten sinesten halakorik gerta zitekeenik. Bizkartzaina izatea, hori ezin izan du gainditu. Ulergaitza da halakorik inon gertatzea baina are ulergaitzagoa Atarrabian, herri honek PPk eta UPNk gobernatzen dituzten herri guztietatik Batasunak ardurak dituen herri bakarra baita: Txema Jurado Batasunako zinegotzia kirol zinegotzia da eta gobernu batzarrean dago; zinegotzien artean, gainera, oso harreman ona dugu eta UPN, PSN eta Batasunako zinegotziek bat egin izan dugu zenbait bozke-

JOXE LACALLE

■ “68an sartu nintzen PCEn eta, gaur egun, lehenengoz politika uztea pasatu izan zait burutik”.

tetan. Bitxia da, herria eredu da alde horretatik, baina kale borrokaren herri zigortuenetakoa gara. Beti pentsatu izan dut ENAMen diziplina handiagoa zegoela, baina ikusten ari naiz ezetz, hor zerbaitek huts egiten duela. Horregatik esaten diet Batasunakoei beren aurkako erasoak ere badirela, Atarrabiako Batasunak elkarriketa eta elkarlanaren alde egiten duelako; badirudi norbaitek esperientzia hori ezabatu nahi duela.

■ **Nola bizi duzu zuk bizkartzaina eramatearena?**

Oso gogorra da bizkartzaina eramatearena, kolpe ikaragarria hartu dut honekin eta oraindik ez dut ondo gaintu, batez ere eremu politikoan sozialista naitzela, baina eremu pertsonalean anarkista. Txoria kaiola batean bezala sentitzen zara. Lehengo egunean irakurri nuen "La Razon"en nire lagun Patxi Zabaletak zioena, agian epe motz edo ertainera sueten berriaren aukeraz hitz egiten zuen. Hala bedi, eta buka dezagun egoera honekin behingoz. Ia astebete haserre izan dut semea bizkarzain eta guzti nik honetan jarraitzeagatik; ez du ulertzen politikari profesionala ez naizen neurrian, eta neurë lanetik bizi naizenean, zergatik jarraitu behar dudun politikan. Batzuei ez zaie inportako eta beste batzuentzat mailaz igotzeko modu bat izango da, niretzat trauma pertsonala da.

■ **Pasatu al zaizu burutik politikaz uztea?**

33 urte daramatzat politikan, 68an ekin nion PCEn eta orain, lehenengoz, politikaz uztea burutik pasatu zait, bai.

■ **Zerk bultzatzen zaitu jarraitzea?**

Dolores Ibarrurik zioen bezala, herri baten historiaren zenbait unetan indiferentzia krimena da. Horietako une batean gaudelakoan nago. Oso une garrantzitsua bizi dugu gure herrialdean -eman biezaio bakoitzak nahi duen interpretazioa "gure herria" kontzeptuari-, une klabea bizi dugu eta ziur nago oraingoan, zailtasunak badaude ere, gatazkaren azpian dagoen arazo politikoa konpondu behar dugula. Gatazkatik ateratzera eramaten gaituzten gero eta osagai politiko gehiago ikusten ditut.

■ **Adibidez?**

Esaterako, EAEn izan den legebiltza-

JOSE LACALLE

■ **"Duela bi urte baino gusturago nago PSNn".**

rretako bilkuran ikusi dena, nazionalitate historikoei European beren ordezkartza izatearen proposamenaren aurka egin du PPK baina PSOEek ez. Badira beste batzuk ere. Hemen, ezker abertzalearen helburuak lortzeko oztoporik handiena biolentzia bera da. Denek ikasi beharko genukeen aurreko su-etenetik, eta ni ziur nago gaur egun biolentziarik ez balitz, Estatu Espainiarrean jarraitzearen aldean askoz jarrera zabalagoak leudekeela.

■ **Esandakoak usteak dira ala zure inguruan ikusten dituzun osagai politikoetan onarritzen zara?**

Inguruan ikusten ditudan datuetan oinarritzen naiz. Gainera, hiru egun barru eurotan ordainduko dugu, eta horren

□ **"Ia astebetez haserre izan dut semea, bizkartzain eta guzti nik honetan jarraitzeagatik"**

garrantzitsua ez dirudien arren, guztioi sentiaraziko digu Europa izeneko herrialde batean bizi garela. Estatuen Europa eta Herrien Europaren arteko eztabaida faltsua iruditzen zait, nire ustez hiritarren Europa bultzatu behar delako.

■ **UPNko zinegotzien dimisioa dela eta PSN eta UPNko buruzagien artean ika-mika gogorra egon zen. Zer iruditzen zaizu?**

Tristetzen naute, hemen ari garen guztiak pertsonak gara eta. Ulertu behar da eta begirunez hartu zenbait jende ez jasatea bizkartzainak norberaren bizitzan dakarrena.

■ **Goi mailako karguentzat errazagoa al da presio hori jasatea?**

Horiek beti eraman izan dituzte bizkartzainak, areago kargu instituzionalak

direnean, horien bizitzan, beraz, ez da ezer aldatu, behekoiei aldatu zaie bizitza.

■ **Legebiltzarreko PSNko bozeramaile izan zinen, eta PSOEko Batzorde Federaletako kide ere bai; gaur egun ez, ordea. "Gai duaz irabaztea espero dut" zenioen duela zortzi urte. Alderdian, aldiz, ordezkartza kontutuan atzera egin duzu.**

Gauza batzuetan galdu eta besteetan irabazi, baina nire tesiak garaiare atera direla uste dut. Alderdien antolakuntzari dagokionez kar-

guen agintaldiaren amaiera, primariak, bateraezintasunak... Arlo politikoan, aldiz, beti defendatu izan dut UPNren aurkari gogorra izatea, eta hor UPNrekin maila guztietan elkarrekin aritzetik oposizio gogorra egitera iragan gara.

■ **Oposizio gogorra, baina gobernagarritasunari dagokionean, eta hori da funtsezkoena, UPN zuekin egindako aurrekontuetan sostengatzen da.**

Horrek badu bere logika, edo aurrekontuak egon daude edo ez daude, eta aurrekonturik ez badago luzatutakoekin aritzen da Gobernua. Ni negoziazio gogorraren aldekoa naiz, dagoena hobetzen saiatzeko, eta egunerokotasunean ere oposizio gogorra. Gaur egun duela bi urte baino gusturago nago PSNn.

■ **Halako alderdi baten helburua, dena den, ez dut uste oposizio gogorra egitea izango denik.**

Jakina, gure helburua berriz boterea eskuratzea da eta hori indar aurrerazaleak elkartuz egiten da. Eta hemen berriz ateratzen zaigu egoera guztia desitxuratzen duen osagaia: ETAREN biolentzia, hori gabe Nafarroako egoera politikoa oso bestelakoa litzateke eta. Nik lasai asko negoziatu dezaket gobernu programa bat modu baketsuan Euskadiren independentzia defendatzen duen alderdi batekin. Baina gauzak aldatzeko, edo biolentzia desagertzen da, edo ezker abertzalean berria den proiektu politikoa hori, Aralar, nagusitzen da.

■ **Eta zer gerta daiteke?**

Nik nahiago dut Batasuna sendotzea baina bakearekin, gerra egoeran Aralar Batasunari gailentzea baino. Niretzat lortu beharreko garrantzitsuena bakea da, ez Batasuna ahultzea.

■ Berriro, alderdiaren egoerara itzuliz, Urralburu eta Otanoren PSNren garaia atzean utzi da?

Bai guztiz atzean, izan ditzaket desadostasunak gauza batzuetan, baina garai hori atzean geratu da, bestela argi dut ez nintzatekeela alderdian egongo.

■ Noizbait pentsatu izan zenuen PSN uztea?

Duela bi urte zalantzak izan nituen. Orduan ez nekien ba ote zegoen osagaien bat alderdian UPNrekin leunago jokatzera behartzen zuena, gaur egun argi dut ez dagoela, eta zuzendaritza sostengatzen dut, nahiz eta gauza batzuetan iritzi desberdinak ere baditudan.

■ Lehen egunerokotasunean UPNri egin beharreko oposizioaz aritu zara. Datorren ikasturte honetarako zeintzuk izan beharko lirateke oposizio horren ildo nagusiak?

2003ko foru hauteskundeak gainean dira eta ildo nagusiak zehaztuta daude. Batetik, hauteskundearen aurretik geratzen diren aurrekontuak negoziatzea; bestetik ikusi behar da ea Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergaren erreformarik egongo den. Horrez gain, oposizioa gai taktikoagoetan gauzatu beharko da: Iruñea-Logroño autobiarekin dagoen saltsa-maltsa, 'behi zoroen' gaiarekin sortutako errausketa-plantaren gaia, euskararen gaia... UPNk guztiz politika okerra darama euskararen eremu horretan, asko dago zuzentzeko eta PSNk zeregin garrantzitsua dauka horretan. Horien ondoren hauteskundeak datozkigu, zoritarrez hemen hauteskunde kanpainak urtebete irauten dute eta. Horrez gain, baketzearen gaia dago, eta, eragiten dionez, Nafarroak ere esan beharko du zer-bait bizi dugun gatazkaz.

■ Nola ikusten duzu bakegintzaren alorrean Juan Jose Ibarretxe lehendakaria egiten ari den politika?

Nire ustez Ibarretxe asmatzen ari da bere zeregin horretan, batez ere tentsioa baretzearen alde egiten ari den lanagatik, elkarriketa eta alderdien arteko jarrera desberdinen hurbiltzea bultzatzen ari delako. EAJk irabazi ditu hauteskundeak, baina nire ustez garailerik handiena Ibarretxe izan zen; euskal gizarteak oso ongi konektatu zuen berarekin. Badakit EAJn ere, alderdi guztietan bezala, lerro desberdinak daudela, ni Ibarretxeren ildoarekin nago ados.

■ Biolentzia utzi behar dela esateaz

□ “Nik nahiago dut Batasuna sendotzea baina bakearekin, gerra egoeran Aralar Batasunari gailentzea baino”

gain, zer ekarpen gehiago egin dezake PSNk gatazka gaintitze aldera, adibidez lurraldetasunari dagokionez.

Bere garaian eman genituen urratsak alde horretatik eta Otanoren garaian EAErekiko lankidetzak hitzarmen hura abiarazi zen. Sozialistek zeregin garran-

honetan, PPren politikatik bereizteko ikusten den ahaleginean jautsirentzat eman daiteke?

Nik uste dut baietz, aldentze politika hori sendotuko dela. Zenbait ekarpen arreta handiz irakurtzen ari naiz, esate baterako arlo instituzionaleko arduraduna den Gema Zabaletarenak, eta PSE-EEK hauteskunde kanpainaz eta hauteskundearen emaitzetatik ateratako ikasgaia oso ongi bereganatu duela uste dut. PSE-EEK jadanik bere bidea hartu du, eta uste dut horrek ez duela atzerabiderik izango. Bakegintzari begira, datozen hauteskunde orokorretan PSOEk irabaztea oso onaitzateke, PSOEk gatazkaren konponbideaz oso bestelako ikuspegia duelako. Horrez gain, eta hau ere esan behar da,

JOXE LACALLE

■ “Une klabea bizi dugu eta oraingoan arazo politikoa konponduko dugu”.

tzitsua izan behar dugu bakegintzaren gaian, eta ezker abertzaletik ere zeregin hori aitortzen zaigula uste dut. Hori bai, egin daitekeena biolentzia ezaren garaian egin beharko da. Badirudi urrutik geratzen dela, baina Galiziako hauteskundearen emaitza garrantzitsua izan daiteke gai honetan. Han PP eta Fraga-ren nagusitasuna buka daiteke, baina hori PSG eta BNGren elkar ulertzearen arabera egongo da. BNGk oso argi jokatu du azken urteetan eta Galiziako ezkerrearen erreferente gisa agertu da. Batasunako buruzagiei azken urteetako BNGren norabidea ondo azter dezaten aholkatuko nieke.

■ Udazkenean PSE-EEren konfidentzia politikoa egingo da. Kongresu

biolentziarik gabeko eremu batean, logikoa litzateke ezkerreko indarren artean elkar ulertze bat izatea.

■ Ezkerreko osagaiek gaur egun inoiz baino ahulagoak dirudite edo, hobeto esanda, zehaztugabeagoak.

Baina osagai berriak sortzen dira eta ez da berdina lehen ezkertiarra izatea edo gaur egun izatea: hor da globalizazioa, munduaren kutsadura, teknologia berriak, kultura, emigrazioa... osagai berriak sortzen dira eta horien aurrean kokatzeko modu desberdina dute ezkerreko eta eskuineko. Baina Europako ezkerreko ideologorik gabe dago, eta gaur egun munduan dauden osagai berriekin ezkerre berrosatu behar da.

◆ XABIER LETONA

Eusko Jaurlaritzak bost parke eoliko eraikiko dituela adierazi du. Jendaurreko jakinarazpen-rako eta alegazioak aurkezteko epea irailaren 24 artekoa da. Dagoeneko, protesta ekitaldiak iragarri dira; lehena Ernio eta Gazume mendietan hil honen 23an egingo den kanpaldia.

OPORRETAN HARRAPATU GAITU HAIZE ERAUNTSIAK

■ 308 haize errota eraikitzeko asmoa du planak. Hala, 436 haize errota izango dira guztira EAeko lurralde osoan.

Eusko Jaurlaritzak ustekabeen harrapatu du jendea abuztu bete-betean, mundu guztia oportretan zegoen bitartean, urte amaiera arte inork espero ez zuen erabakia hartu baitu. Haize Energiaren Sektorereko Lurralde Plana (SLP) onetsi du has-tapenez, eta horrek esan nahi du atea-k zabaldu dituela Bizkaian, Araban eta Gipuzkoan, Euskal Autonomia Erkide-goko (EAE) kokapenari dagokionez, 2005. urtera bitartean beste bost parke eoliko eraikitzeko. Lehentasuna eman die Arabako Elgea, Orduente eta Bidaia-

ri; Bizkaiko, Ganekogorta eta Oizi; eta Gipuzkoako Mandoegiri. Beraz, beste 308 haize errota jarriko dira eta, lehendik Elgea-Urkillako parke eolikoan jarrita dauden 128ekin batera, 436 haize-errota

**Errentagarritasunaren
ikuspegitik, SLPren
aurrerapenaren arabera,
Elgea-Urkillako parkeak
ditu baldintzarik onenak**

izango dira EAeko lurralde osoan. Erabaki horren ondorioz, aurrerantzean parke eolikoak jartzeko egitasmoei dago-kienez, alde batera uzten dira Irukurutze-ta, Samiño, Gazume, Kolometa eta Arka-moko inguru naturalak, eta Iturrieta eta Aldama-Arlaba Gurutze mendiak.

Erabaki horrek, hartu den garaian hartu izanagatik sortutako harriduraz gai-nera, aurkako lehen erantzunak eragin ditu; esan bezala, ez dira haize energiaren aurkako erantzunak, baizik eta hura gara-tzeko moduaren aurkakoak. Dagoeneko iragarri dira lehenengo protestaldiak,

irailaren 23 eta 24rako, Ernio eta Gazume mendietan, egun horietan egin ohi diren erromerietan bat etorriz.

ALEGAZIOAK AURKEZTEKO EPEA IRAILAREN 24 ARTE. Planari ateak zabaltzen ondoren, abuztuaren hasi eta bi hilabeteko epea izango da, irailaren 24 arte, jendaurreko jakinarazpenerako eta alegazioak aurkezteko. Epea izan da EHNE sindikatuak bere protesta egiteko lehen arrazoia. EHNE sindikatua oso hurbiletik jarraitzen ari da parke eolikoen gai hau, eta epea urriaren 24raino luzatzeko eskatu dio Eusko Jaurlaritzari, erabakia sakontasunez aztertu eta dagozkion alegazioak aurkezteko nahiko denbora izan dezaten.

Epe horren ondoren, aurkezten diren alegazioak kontuan izanik, Eusko Jaurlaritzak behin-behineko onespina eman beharko dio Haize Energia Sektoreko Lurralde Planari, gerora, dagozkion izapideen ondoren, behin betiko onespina emateko. Industria sailburu Josu Jon Imazek esandakoaren arabera, urte honen amaierarako burutu daiteke prozesu hori guztia.

Imazen iritziz, parke eoliko horiek nahikoa dira Euskadiko Energiari buruzko Plan Estrategikoaren helburuak betetzeko, "ingurumenean ahalik eta eragirik txikiena sortuz". Helburu estrategiko horien arabera, 2005. urterako EAEn kontsumitzen den energiaren %3 parke

JOXE LACALLE

■ Planean Ganekogorta mendian haize errotak eraikitzea aurreikusten da.

eolico horien bidez sortzea lortu nahi da.

Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian Industria Kontseilariak argitaratu duen aginduan ageri denez, nolabaiteko mugak ezarri zaizkie parke horietako batzuei. Horrela, Orduntan aurreikusten den katearen luzera gehienez 10 kilometrokoa izango da, hasiera batean 19,2koa zelarrik. Halaber, Elgea-Urkillakoaren kokapena era mugatu egin da, eta hasiera batean aurreikusten zen 14,8 kilometroko luzera 9 kilometrora mugatu da.

Haize energiaren garapenak paisaia eta ingurumenean duen eraginaz jabeturik, Industria sailburuak eskaera bat egin die energia honen sustapenez arduratu behar duten administrazioei, hau da, garatu dezatela energia mota hau baina

□ Hego Euskal Herrian, 2005. urterako, 1.000tik gora haize errota izango dira, eta guztira, 702 Mw inguru sortuko dute

■ Mila haize errotatik gora Hego Euskal Herrian

Hego Euskal Herrian, 2005. urterako, 1.000tik gora haize errota izango dira, eta, guztira, 702 Mw inguru sortuko dituzte. Horietatik 288 Mw Euskal Autonomia Erkidegoan dira ekoiztuko, eta gainerako 414 Mw-ak Nafarroan. Une honetan Nafarroak, Europako parke eoliko handiena duen lurraldea, 17 parke eoliko baino gehiago ditu, 546 haize errotekin; eta ziurrenik kopuru hori handitu egingo da 2005. urterako. EAEk, gaur egun, parke eoliko bakarra du 128 haize errotekin; eta 2005. urterako 436 haize errota izango ditu. Beraz, aurreikuspen horiek betetzen badira, 2005. urterako mila haize errotatik gora izango dira Hego Euskal Herrian.

Honako hauek dira Hego Euskal Herriko parke eolikoak: Gipuzkoan: Elgea-Urkillak (128 haize-errota); Nafarroan: El Perdón (40 haize-errota), Leizua Berruete (32), S.M. de Unx (41), Lerga (41), Leoz (41), Peña Blanca (22), Peña Blanca II (54), Etxague (35), Alaiz (50), Izko (50), Aibar (25), Salajones (33), Aizkibel (13), Ibargoitzi (34), Villanueva (30), San Esteban (37), eta Sierra Selva (50).

SLPak, 2005. urtera bitartean, EAEn onetsitako parkeak honako hauek dira: Bizkaian Ganekorta (20), Oiz (35), Ordunte (86); Gipuzkoan Mandoegi (39); eta Araban Badaia (128) ●

erabiltzen dituzten teknologiek "planean aurreikusten dena baino haize intentsitate txikiagoa behar izatea, parke eolikoak mendi inguruneetatik kanpo dauden lekuetan garatzeko aukera eman dezaten, epe luzera begira EAEko ondare naturala eta paisaia zaindu ahal izateko".

ERAGIN HANDIAGO INGURUMENEAN. Orduntan eta Ganekortan jartzekoak diren parkeak dira ingurumenean eragin handiena izango dutenak, eta Mandoegikoak gutxiena, betiere Sektoreko Lurralde Planak (SLP) dioenaren arabera. Hain zuzen ere, eragin hori murrizteko asmoz mugatu da, Ordunteko etorkizuneko parkeko katearen luzera.

■ Haize errotek paisaia eraldatzen dute. Horregatik, ingurumena zaintzeko neurriak hartuko dira.

Ekonomia eta energiari dagokion errentagarritasunaren ikuspegitik, berriz, eta hau ere SLPren aurrerapenaren arabera, Elgea-Urkillakoa da baldintzarik onenak dituen. Horren adierazgarri da dagoeneko 40 aerosorgailu ari direla han jardunean, Eólicas de Euskadik sustatutako proiektu batean, 4 kilometro inguruko katean. Haren ondoren, errentagarritasun mailan, Oiz, Ordunte, Badia, Ganekorta eta Mandoegiko parkeak datoz.

GIZARTEAREN ADOSTASUNIK GABEKO PLANA.

Bost parke eoliko horiei atek zabaltzeko erabakia ezagutu orduko entzun ziren herritarren lehen adierazpenak, bakoitza bere ñabardurekin, EAEko Haize Energiaren Sektoreko Plan Estrategikoa gizarteari bizkar emanda osatu dela oharraraziz, eta inolako adostasunik ez dela bilatu eta iritzi ezberdinik ez dela entzun nahi izan salatuz. Ziurrenik, oporraldiaren ondore planarekiko aurkakotasuna gehiago zabalduko da eta presio neurriak zehaztu egingo dira. Azpimarratu beharra dago planaren aurka dauden gizarte eragileak eta sindikatuak ez daudela, berez, haize energiaren aurka, baizik eta hura garatu eta erabiltzeko moduen aurka.

EHNE nekazarien sindikatuak bere haserreaz azaldu zuen jendaurreko jakinarazpenerako epea uda beteko garaian hasi izanagatik, hau da, "alegazioak aurkezteko behar baino zailtasun gehiago dagoen garaian"; eta, hain zuzen ere, horregatik

eskatu du epea urriaren 24raino luzatzea. Sindikatu horrek "jendaurreko jakinarazpen prozesuan eta alegazioen aurkezpenean modu egokian esku hartzeko asmoa" erakutsi du. Lehendik ere, EHNEk eskatua die udalei parke eolikoak jartzeko baimenik ez emateko, bere ustez, SLPak "hainbat zehaztasun hutsune eta akats metodologikoak dituelako".

Gipuzkoako Mendizaleen Federazioak ere zera salatu du: "SLPa ez da, inolaz ere, adostasun bidez egin, eta etxea teila-tutik eraikitzeko formula aukeratu dela, hots, lehenik zein parke egitea interesatzen zaion erabakitzea, eta gero SLPa onestea. Parke jakin bat une honetan

EHNE nekazarien sindikatuak bere haserreaz azaldu du, jakinarazpenerako epea uda beteko garaian hasi izanagatik

interesatzen ez bazaie, aterako dute beste bat aurrerago".

Gipuzkoako Aldundiak, alegazio bidez, Gazumen inolako instalaziorik jartzearen aurkako jarrera adierazi zuen bere garaian, Gipuzkoaren bihotz-bihotzean honelako ikusmira eragina gehiegizkoa dela argudiatuz. Antzeko jarrera erakutsi zuten Irukurutzetan parke eoliko bat jartzearekiko, Elgoibar, Azkoitia, Bergara eta Sorluzeko udalek. Kontuan hartu behar da bi kokapen horiek, Gazume eta Irukurutzeta, baztertu egin direla SLPn.

Arabako Aldundiak, gaur egun PPrene eskuetan, zorrotz arbuia zuten bere garaian Eusko Jaurlaritzaren planak.

Gasteizko Udala bera ere Badaia mendizerran honelako haize erroten kokatzearen aurka jarri zen, landare eta hegazti kolonia garrantzitsuentzat oso kaltegarriak gerta zitezkeelako. Horren arabera, zentzuzkoa litzateke SLP honen aurrean ere aurkako jarrera agertzea.

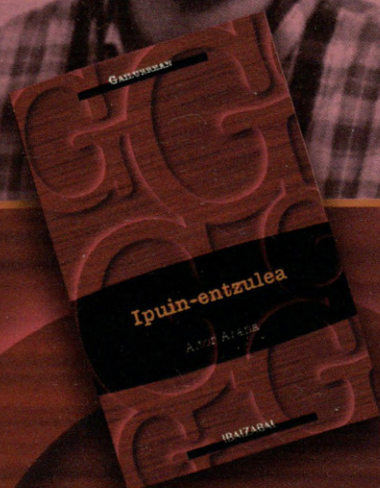
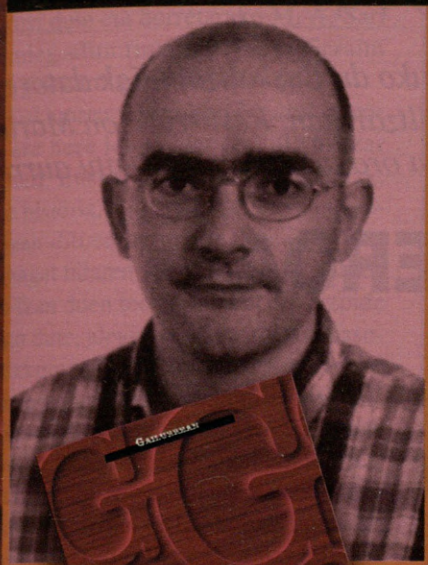
Komunikabideei dagokienez, "Gara"ren editorial bat argitaratu zen gai honen inguruan, abuztuaren 8an: "Eólicas a espaldas de la sociedad" (Haize energia gizarteari bizkar emanda). Bertan dionenez, Eusko Jaurlaritzak Haize Energiaren Sektoreko Lurralde Plana hastapenez onetsi du, eta "ondorioak jasan beharko dituen gizarte

bizkar emanda osatu da plana, eta, teoriarik behintzat, gizarte horrek planaren onuradun izan beharko luke". Beste pasarte batean dioenez, "orain arte aditza emandako kriti-

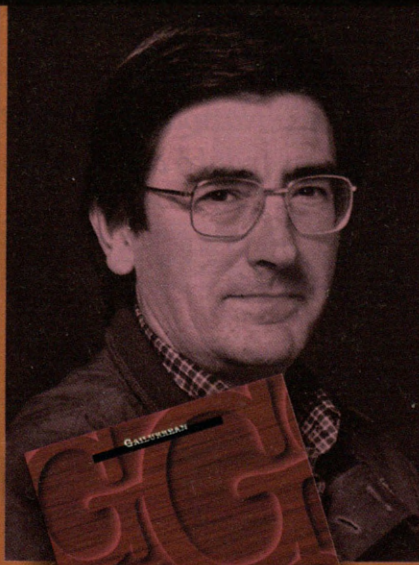
kek ez dute, inondik ere, zalantza jartzen haize energia beraren balioa, baizik eta berau garatzeko erabili nahi den modua, hau da, zentral indartsuak eraikitzea, honelako aukerak bestelako ingurumen-arazoak eragiten dituztelako: kilometro ugari pistak eraiki beharra, linea elektrikoak, zuhaitz mozketak, izugarriak, hegaztientzako arriskuak eta paisaiarekiko kalteak. Horrela energiaren esparruko inperio handiek beste inork ez du onurarik jasotzen, eta, beste hainbat energia-iturriekin batera, ingurumenaren aldetik pozgarria izan beharko lukeen ekonomiaren garapen aukerak bat arazo larri bihurtzen dute".

◆ DANIEL UDALAITZ

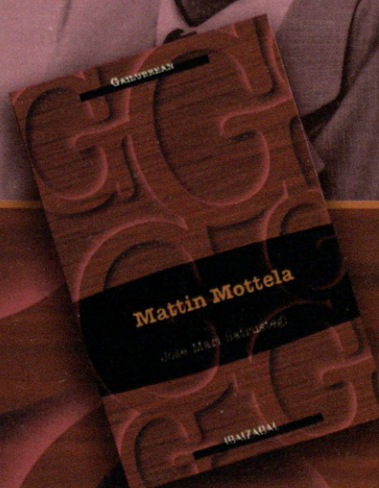
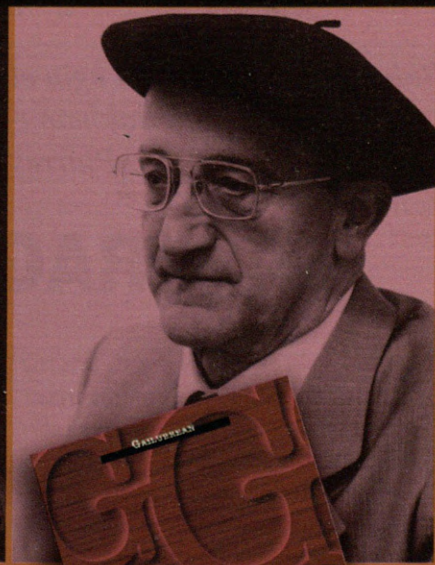
GAILURREAN BILDUMA

1. Ipuin-entzulea
Aitor Arana

2. Biziak bizilan
Juan Manuel Etxebarria

3. Mattin Mottela
Jose Mari Satrustegi

Maila goreneko literatura

Euskal idazleen eskutik

**Mara-mara goi elurra
zuri-zuriz janzen lurra,
liburuotan eskura duzu
gure euskararen gailurra.**

IBAIZABAL

IBAIZABAL argitaletxea

Orue auzoa z/g

Tel.: 94 630 80 36 • Faxa: 94 630 80 28

48340 AMOREBIETA-ETXANO (BIZKAIA)

EDELVIVES

EDELVIVES banatzailea

Txori-Erri Etorbidea, 46 - 4. modulua - E letra

Tel.: 94 453 20 09 • Faxa: 94 453 20 91

48150 SONDIKA (BIZKAIA)

Bidean geldiuinetxo bat egin eta hausnarketarako tartea hartuko du Euskaltzaindiak datorren astean. Bilbon eta Baionan egingo duen Nazioarteko XV. Biltzarrean, Resurreccion Maria Azkue, Julio Urkixo eta Piarres Lafitte omenduko ditu, iragana oroitzuz egin nahi baitu aurrera.

IRAGANAREN GEROA

Euskara zaindu eta batu. Horixe izan da eta izango da Euskaltzaindiaren egitekoa. Bidean aurrera doa eta badu bere historia; larogeita hiru urte bete ditu aurtan, eta mende eta milurteko berrian lan horretan jarraitzeko ezinbestekoa zaio iraganaz, orainaz nahiz geroaz gogoeta egitea. Hori dela eta, antolatu dute Euskaltzaindiaren Naizoarteko XV. Biltzarrera, "Euskalgintza XXI. mendeari buruz" goiburu hartuta. Bilbon eta Baionan egingo dira jardunaldiak irailaren 17tik 22ra.

Geroan pentsatzen hasi aurretik, ordea, atzera begiratu nahi du Euskaltzaindiak. Eta atzera begirako horretan hiru euskaltzain eta ikerlari handi omenduko dituzte: Resurreccion Maria de Azkue (1864-1951) eta Julio Urkixo (1871-1950) bizkaitarrak, beren heriotzen 50. urtemugan, eta Piarres Lafitte lapurtarra, ehun urte baitira jaio zela. Jean Haritschelhar euskaltzainburuak adierazi digunez, "alde batetik Euskaltzaindiak bere lanetan segitzen du, erran nahi baita geroari buruz jokatzeko duela, baina pentsatuz, denbora berean, lehenbizikoak ere hor zirela eta garai batean egin dutela lan, eta hortakotz nahi ditugula ohoratu".

Euskararen iraganaz, orainaz eta

geroaz hausnarketa egin nahi du Euskaltzaindiak bere hamabosgarren biltzarrean. Arlo desberdinak izango dituzte aztergai Bilbon eta Baionan. Bizkaiko hiriburuan, hizkuntza ereduez, hiztegi-

ko zenbait hizkuntz gutxituen herrialde-tako hizkuntzalariak ere gonbidatu dituzte. Kataluniako, Galesko eta Finlandiako adibideak aintzat hartu nahi dituzte: "Ez gara gu gure delako xoko horretan egoi-

ten, zabaltzen gara; nahi dugu ikusi besteek zer egiten duten", adierazi digu euskaltzainburuak.

■ Euskaltzaindiaren XIV. Nazioarteko Biltzarra (Leioa).

EUSKALTZAINDIA

HIZLARIAK ADINA

HIZPIDE. Hizkuntza erduei buruzko jardunaldiak emango dio hasiera biltzarrari. Euskaltzaindiak, hastapenetik, euskara batuan garrantzi handia eman dion arren, euskalkiak ez dituela bazter utzi erakutsi nahi du: "Euskara batua sortua dela, orain zertan garen eta zeri buruz goazen ikusi nahi da, baina denbora berean ere badirela gure euskalkiak,

gintzaz, eta hizkuntzaren historiari jarraitzeko dute. Baionan, berriz, Lafitte zenaren omenez, gramatikaz eta literaturaz ariko dira. Hainbat hitzaldi eta eztabaida izango da jardunaldiotan, eta orotara hamazazpi txosten aurkeztuko dituzte, besteak beste: Mikel Morrisen "Hiztegi-gintza elebiduna: Egindakoa eta egitekoa", Luis Mari Mugikaren "Euskal Toponimoak Burgosen (aztarren berriak)", eta Axun Aierberen "Teknolekto ugari baliatzen dituzten hizkerak".

Nazioarteko Biltzarra izaki, Europa-

Euskaltzaindiak ez baititu inoiz baztertu eta euskalkien alde, bereziki Hizkuntza Atlasarekin, nehorke egin duen lana egin du", azaldu digu Haritschelharrek. Hala ere, beharrezkoa ikusten du hizkuntzabat, euskara batu bat, bereziki idazketan ezarria: "Erran nahi baita, idatzia Euskal Herri osoan erabil daitekeen hizkuntza dela, eta aldiz, bakoitzak bere tokian baliatzen ahal duela bere euskalkia". Horretan aurrera ekiteko hizkuntza erduak aztertzei beharrezko deritzaio Euskaltzaindiak. Koldo Zuazoren hitzaldia hasiko du gogoeta hori, eta Jean-Paul Bronckart frantsesak eta Vicent Pitarch katalanak segituko dute.

Hiztegi-gintzari dagokionez, Hiztegi Batuan ariko dira besteak beste. Dagoeneko euskara batuan erabil daitezkeen 23.000 bat hitzeko hiztegia osatu baitu Euskaltzaindiak. Gai honi buruz ere, beste herrialdeek jorratutako bidea aztertzea beharrez-

Euskara sailaren babeslea:

ANDOAINGO UDALA
Euskararen Normalkuntzarako Lansaila

**Euskararen gose...
euskaltegian ase.**

Zatoz alfabetatzera!

ko ikusi dute eta horretarako M. A. Sari Maamies aditu finlandiarra eta Geraint Jones galestarra gonbidatu dituzte.

Euskararen jatorriaren inguruko teoriek ere bere lekua izango dute biltzar honetan. Euskararen nondik norakoak, barne historia, eta euskarak erromantzeekin izan dituen harremanak izango dira mintzagai hilaren 19an. Jakin-min gehien sortu izan duen teoretiko bat ere hizpide izango dute, alegia, euskara eta Kaukasoko hizkuntzen parekotasuna. Kaukasoko zenbait hizlariarekin aztertuko dute hori.

Baionara joko dute ostegunean. Bertan bi egunez Lafitte zenaren gai minez ariko dira: gramatikaz eta literaturaz. Euskarazko gramatikari buruz munduko hainbat herrialdetan egindako hogeita bost bat txosten bildu ditu Euskaltzaindiak, eta lan horren lekuko izango dira Baionako jardunaldiak. Literaturari dagokionez, Lafitten aurreko idazleak ekarriko dituzte gogora.

HAUSMARKETARAKO GARAIA.

XVIII. mende amaieran eta XIX. mendean hasi zen euskara batzearen aldeko lehen iritziak plazaratzen hainbat euskaltzale. Asmo horrek sortu zuen 1918an Euskaltzaindia. Resurreccion Maria de Azkue izendatu zuten erakundeko buru eta alfabeto sistema bateratzeko lanak hasi ziren. 1936an, Espainiako Gerra Zibilak euskaltzainak sakabanatu zituen, une latzak jasan zituen Akademiak, baina lanean jarraitu zuen. 1968an, Arantzazun egindako batzarraren heldu zion literatur hizkuntza bakarra eratze asmo sendoari. Hogeita hamahiru urte hauetan erabateko bilakaera izan du euskara batuak.

Orain dituzten helburuak 1989tik euskaltzainburu den Jean Haritschelharrek adierazi dizkigu: *"Guk nahi dugu euskara batua behar den bezala jarri eta era berean, euskalkiei daukaten eremua utzi. Halaber, gramatika, atlasa, literatura, onomastika... aztertzen dihardugu"*.

Euskarari Nazioarteko I. Biltzarra 1980an egin zen, eta azkena, berriz, duela zazpi urte Leioan. Astelehenean hasiko du XV. biltzarra, hausnarketarako bidea emango duena Haritschelharren hitzetan: *"Bi mila eta batgarren urtean gaude, milurteko bat bukatu da, mende bat ere bukatu da, beste milurteko eta mende batean sartzen ari gara, beraz, nahi genuke ikusi zertan gauden"* ●

◆ LORE AGIRREZABAL

Arturoren kaiera

"PETATXU" EUSKARAZKO SAIOA

Irailaren 12tik hurrentzako "Petatxu" irratsaioa entzungai da asteazkenero Euskal Irratietan, alegia, Xibero-ko Botzan, Irulegiko irratiaren eta Gure irratiaren. Jokoak eta euskaraz trebatzeko ariketak izango dira nagusi. Ordu-bata eta erdietan eskainiko dute aipatu irratiak "Petatxu", eta ondoren lehendik ere emititzen zen "Haur eta Gazteen Txokoa" emango dute.

ZIBURUKO KOLEGIOA EGOITZA BEREAN

Joan den astelehenean ikasturteari hasiera eman zioten Iparraldean. Ziburuko Piarres Larzabal ikastetxean ere hala izan zen, frantziar Administrazioak egoitza uzteko agindua eman bazuen ere. Pantxika Duperou kolegioko zuzendariak esan zuenez, Administrazioarekin hitz egin dute eta alokairuaren kontratua urtebete luzatuko dietela agindu die. Aurten 68 haurrek hasi dute kurtsua Piarres Larzabalen.

GAZTELANIATIK ITZULITAKO LIBURUAK

Joan den astean Lehen Hezkuntzarako Ingurunearen Ezaguerarako ikasliburu berriak aurkeztu zituzten Nafarroan. Liburu hauek Nafarroako Gobernuaren diru laguntzarekin euskarara itzulitakoak dira. Hezkuntza sailburu Jesus Lagunak esan duenez, *"orain arte Nafarroan gabezia bat zegoen, ez zegoen Nafarroari buruzko libururik euskaraz, eta, hori dela eta, Euskal Autonomia Erkidegokoak erabiltzen zituzten euskal eredueta"*. Besteak beste, EA eta Batasuna kexu agertu dira liburu hauekiko.

GEOGRAFIA EUSKARAZ IKASTEKO

Euskal Herriko, Espainiako, Frantziako eta munduko kontinente guztietako geografia fisikoa eta politikoa biltzen duen CD-ROMa kaleratu du Elhuyarrek. Geografia ezagutzeko parada eskaintzen du eta gainera euskaraz dago guzti-guztia.

Urrea

■ Irailaren 21etik aurrera herri aldizkaria izango dute Zarautzen: "Txaparro". Urtarrila bitarte hilabetero aterako da eta ordutik aurrera hamabostean behin. Txaparro kultur elkarteak ekin dio lanari, desagertutako "Bina-bina" aldizkariak utzitako hutsunea estali asmoz. Bejondeiela!

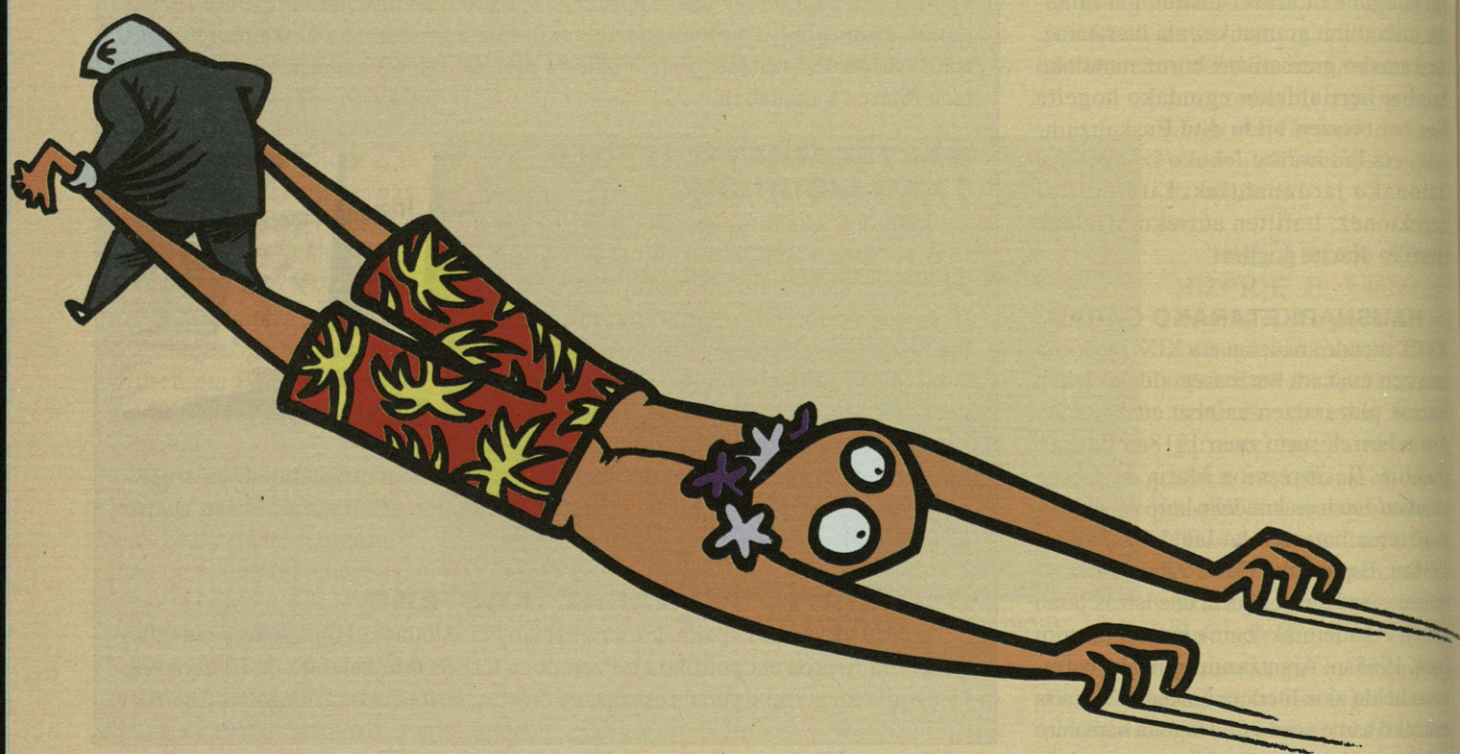
Ikatza

■ Gure irakurle batek Fagor etxetresna elektrikoak egiten dituen Arrasateko enpresaren webgunearen berri eman digu: www.fagor.com. Bertara jo dugu eta informazio guztia erdaraz (gaztelaniaz, frantsesez, ingelesez...) topatu dugu. Euskaraz ere irakurri nahi genuke!

ERRUTINAREN TRISTURA BESTERIK EZ

Opor osteko itzulera une kritiko modura ikusi beharko genuke, besterik ez. Krisi baterako faktore bat izan daiteke; beste faktore bat. Ez da depresio egoera sorrarazteko sindrome moduko bat, ordea. Oporretako alaitasuna deblauki galtzen dugu ohikeriara edo errutinarantz itzultzean; tristuraren sintomak gailentzen dira gure baitan. Tristuraren sintoma hauek "opor osteko sindromea" bezala ezagutu eta zabaldu dira gure gizartean. Psikologo eta adi-tuen iritziz, hedabideok erru parte handi bat dugu zabaltze horretan. Sintomak eta sindromeak hitzetik hortzera erabiltzetik depresioa eta patologia erabiltzera aise lerratzen gara. Alabaina, medikuntzan eta psikologian diharduten beste batzuek ere kontu handiagoz erabili beharko lukete gaia. Hau da, denok badugu fenomeno sozial hau tratatzeko moldean erantzukizunik. Gure gizartearen patua patologikoa ote da?

Testuak: Mikel Asurmendi

Opor osteko sindromeak edo gaiak badu mamia. Baliteke, ordea, gizarte-gaia bihurtu izana horrenbeste oratu izateagatik. Alegia, baliteke ere mamigabekoa izatea edo mami gutxikoa. Oporrak opor, honela gaztigatu digu Iñaki Murua irakasleak orriotan berriki: *"Garbi dagoena zera da, urte osoa pasatzen dugula udako hilabetea noiz iritsiko eta, oporrak hasi orduko hauen amaierarekin kezkatzeari ekiten diogula..."*. Gakoa eta galdera hauxe da nonbait: *"Zertarako dira oporrak"*? Baserrikume izaki, galde diezaio-tela Iñakiren gurasoei biziriko opor ondoko sindromeaz. Gure aro sasimoder-noaren sasi-sindrome edo sasi-depresio baten aurrean ote gaude?

GAKOAK ETA DATUAK. Adituen esanetan, sasi-depresio honek ez du medikuen artarik behar. Pertsonok opor garaian ohiko errealitatearekin kontaktua galdu baino ez dugu egiten. Hainbat datuen arabera, mendebaldeko gizarte modernoan populazioaren %5 eta 10aren artekoak jasaten du serioa lanerako itzulera. Sintomak honako hauek dira: aldarte txarra, estresa eta antsietatea. Badira ere kontrako sintomak jasaten dituztenak: "lanerako adiktoak" deitutakoak. Lanbidez landide, giza zerbitzuetan dihardutenak daude zerrendaren buruan: irakasleak, medikuak, kazetariak eta "etxeokandreak"... Etxeko langileak, alegia. Hauen sindromea baina, opor garaiko ohikeriaren ostean (ohiko lanaren bikoitza eginda) urteko ohikerian murgildu behar dutelako da. Oro har, nortasun perfektionistadunak omen dira opor osteko sindromea delakoa gehien jasaten dutenak. Badago, bestalde, eragile natural ezkor bat: udazkena.

Kontuak kontu, adituek oporren osteko sindromea ez dute modu her-tsi eta kliniko batez sindrometzat jotzen, ez da izate patologiko bezala ezagutua, ez dago katalogatua. Alta, bada (adituek berek -edo beste adituek- diotenez) sindromeak hamar bat egunez irauten badu depresioa bezala jo daiteke eta patologien katalogoan sartu ere. Kasu! Hastape-nean sindrome bezala izendatzeko duda-mudak izan arren, segituan (adituen iritziz eta hedabideen eragi-

nez) aise lerra gaitzke patologien labirintoan barrena, baita gaia edo sintoma puztu ere.

HEDABIDEEN LABIRINTOAN.

Hedabideen labirintoak agentzietan eta interneten du iturburua. Irratiak, telebis-tak, egunkariak eta aldizkariak informazioaren labirintoa luzatzeaz arduratzen gara, nonbait. Informazioaren jatorria

□ "Oporretako itzulera krisi faktore bat izan daiteke, agian, norberaren dinamika afektiboan aldaketa bat suposatzen duelako" IDOIA AGIRRE

unibertsitatean aurki daiteke. Ondoren, hedabideei informazioa hartzea, aztertzea eta zabaltzea dagokigu. Aurten, Valentziako Unibertsitatearen Psikologia sailak "Opor osteko sindrome depresio-ari buruzko txostena" burutu eta zabaldu

du. Bolbora-hautsa bezala hedatu da komunikabideetatik. Txostenak dioenez, Espainiako populazioaren %35ak (25 eta 40 urte artekoa) opor osteko sindromea pairatzen du. Jose Gil Martinez psikologaren arabera, sindromea pairatzen dutenek, "erreta izan" izeneko sindromearen eskalan puntu altuak ematen dituzte. EFE agentziak zabalduriko txostenak dioenez, psikologo hauek erlaxazioa, autohipnosi-sa, yoga edota meditazioa prososatzen dute sindromea gaintzeko.

Sintoma, sindromea, depresioa, patologia... Hedabideek opor osteko sindrome edo gaia sobera oratu dugun edo oratzen ari ote garen beldur eta kexu agertu da bat baino gehiago honezkero.

KRISI FAKTORE BAT, AGIAN.

Sintoma patologia izatera iritsi ote daitekeen kezkatuta jo dugu Idoia Agirre psikiatrarangana: *"Ez da patologia ez. Bestela dena litzateke patologia. Patologian badago ipar, hego, mendebalde eta ekialde bat. Koordinada horietan zer dagoen aztertu behar da, baina iparra galdu gabe. Oporretako itzulera krisi faktore bat izan daiteke, norberaren dinamika afektiboan aldaketa bat suposatzen duelako; nork bere buruaren gogoei adi egotetik errealitatearen presentzia handiago batera pasatzen baita"*, adierazi digu.

Psikiatra honek esan digunez, lotsa pixka bat ematen du gai honetaz hitz egitea. Gure gurasoek ez zuten halakorik nozitu, alajaina! Gure gizarte hedonista honek muntaturiko "sindromea" ote da opor osteko gaia? Eta hedabideek berek opor ostean duten gaien beharrak bultzaturik sortua. Beste mila arazo baditugu izan eta burua galdu samar ez ote gabiltzan, inpresioa du Idoia Agirrek.

Nolanahi den ere, krisi egoera bat da behintzat; aldaketa egoera bat dago gure baitan. Gure gizarte hain hedonista izanda, normal da halakorik gertatzea. Areago -gizarte honek bere erdian baino bere muturretan pibotatzen duenez- badaude oporrik nahi ez dutenak, oporrek lekuz kanpo ezartzen batituzte.

HEDABIDEETAN SINDROMEK OTE DA? Komunikabideok, bistan denez, gai errepikari batzuk lantzen ditugu urtean zehar.

■ Gure gizarte hedonista honek muntaturiko "sindromea" ote da opor osteko gaia?

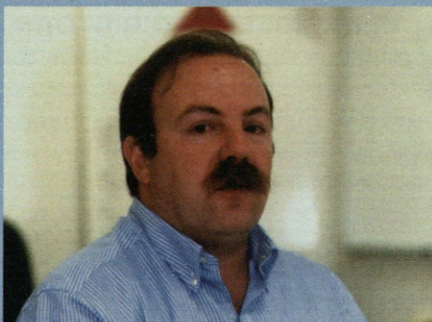
■ Jabier Agirre sendagilea

“Oporren ondorengo sindromea edota ez ote hamar duroko trapua?”

Izena duen guztiak izana omen du. Hala dio, behintzat, euskal esaera zaharrak. Baina beldur naiz aspaldi-ko gure aurrekoen sena horrek ez ote duen oraingo honetan kale egiten, oporraldien osteko estresak jota agian.

ARGIAko lagunek oporren ondorengo sindromeaz edo nekeaz iritzia emateko eskatu zidatenean, baietz esan nien, sindrome hori gauza ongi finkatua izango zelakoan. Baina horra non konturatu naizen azken urteotan ia ezerezetik abiatuta bezala, pixkanaka puztuz joan den kontua guztion ahotan dagoela, oporraldiak amaitu eta berriro ere lanera (edo eskolara, edo eguneroko gure bizimodura) itzultzen garen honetan. Interneteko edozein bilatzailetan sartzea besterik ez dago (Yahoo edo Google izan dira nik neuk bisitatu ditudanak), horietan erreferentzia ugari aurkitzeko. Baina izenburu ponpoxoeekin bataiatutako horren azpian ba ote dago benetako sindromerik?

Izan ere, medikuak oso zaleak gara edozein egoera izen berriekin bataiatzeko, eta horrela egunez egun sindrome edo gaixotasun berriak agertzen dira komunikabideetan. Eta oraingoan hizpide duguna (ingelesez jatorrian “post holidays blues” bezala izendatua izan zena, hau da opor-osteko tristura edo itzuliko genukeena) gauza nahiko berria izateaz gain,

ALBERTO ELOSEGI

ez da oraindik patologia finkatu bezala onartzen. Beraz, hotsak sortu bai, ugari eta edonon, baina zertxobait aztertzen hasiz gero, badirudi hemen ere beste esaera zaharrak zioena gertatzen dela. Alegia, urrutiko intxaurrak hamalau, bertaratu eta lau.

Esandakoak esanda ere, egia da denboraldi bat oporretan eman ondoren, berriro ere eguneroko errutinara itzultzen garenean gorputzak egokitu egin beharra daukala. Oporren ostetik lanera itzultzeak nolabaiteko ondorengo fisiko eta mentala sortzen du, eta horri esan izan zaio oporren ondorengo nekea edo sindromea. Egokitzen-kontua besterik ez da, batzuentzat arazo handirik gabe joaten dena, ia konturatu ere egin gabe, eta beste batzuentzat ordea, sintoma desberdinekin agertuko dena: nekea, geldotasuna, asperdura edo higuina, tristura, eta egoera horretatik abiatuta soka gutxiasko luzea, depresioan eta antsietatean jausi daitekeena. Baina normalean egun batzuen buruan gure gorputza egoera berrira ohitu egiten da, eta gehiago nahiz gutxiago kostata izanda ere, egokitzen gertatzen denez, hortxe desagertzen da oporren ondorengo sindromea ditxoso hori.

Beraz, irakurle, bost xentimoko pupuari ez diezaiozun hamar duroko trapurik ipini ●

Efemerideei loturikoak edo sasoiei lotuak; kasurako opor sasoiaren ostekoa. Arrazoia? Gai berriak topatzea zaila izatea. Sailatutako arduradunek, jakina, oso erraz eskuratzen dute aldian aldiko agertu ohi den gaiari buruzko informazioa. “El Diario Vasco” egunkariak Felix Ibar gutxi kazetari legazpiarrak honela ikusten du gaia: “Opor ondoko sindromea deritzana, komunikabideek sortutako gaia da, nolabait. Gero, gizartean era askotako kasuistika dago, jakina. Esaterako, seme-alabak dituzten guraso gazte batzuk desiatzen daude normalitatean sartzeko; eskola hasteko zain daude umeak arrastoan sartzeko”. Zenbaitengan sindromerik izan daiteke eta beste batzuentzat opor ondorena lasaitasunera itzultzeko garaia da, beraz. Gehienok nolanahi ere, etsitsian itzultzen gara lanera, inolako sindromerik gabe.

Felix Ibar gutxi kazetari beterranoari itzulera nola asmatzen duen galdetu diogu, bestalde: “Nire kasu partikula-

rrean lanera gairik gabe itzultzea gogorra da, eta nirea bezalakoa da kazetari askoren kasua. Gaia aurkitzea da lana. Batzuk zer entzungo gatoz eta bestetzu zer aginduko. Azken hauek lasaiago dotoz”. Gaia bilatu behar duen kazetariak, oporretara joan aurretik gairen bat edo beste loturik uzten du. Felixek anekdota gisa azaldu digu bere kasua: “Irailen lehenengo igandean Legazpiko Artzain Eguna denez, nire itzulera babes-

udaldian, berriz, “Eutsi goizari” saioa zuzendu du. Bere kasua berezia da, ez baitu ia-ia oporrik izan. Itxuraz, oraingo ez dio opor osteko egoerari eutsi behar izan: “Nik -beste batzuk bezala- oporrak ez ditut, edo ez ditut oporrak besteek bezala bizi. Programa bat bukatu eta datorren programa ari naiz jada diseinatzeko”.

Programa bat kudeatzen, zuzentzen, eta gainera -Xabierren kasuan bezala- aurkezten baldin baduzu, ez omen dago depresiorako astirik. Irailaren erdian programa bat bukatu eta urriaren hasieran itzuliko da urtealdiko saiora. Opor osteko sindromearen kau-

saz baja laboralak izan badira: “Nik ez daukat baja hartzeko aukerarik ezta gogorik ere. Irrati etxearekin, lankidearekin eta entzuleekin dudak konpromisoak berak ez dit uzten. Niri lan hau gustatzen zait eta ez dut depresiorako tarterik. Arduratuta ibiltzen naiz zenbait eguntan, baina estres pixka bat ere beharrezkoa da”.

■ Zenbaitengan sindromerik izan daiteke eta beste batzuentzat opor ondorena lasaitasunera itzultzeko garaia da

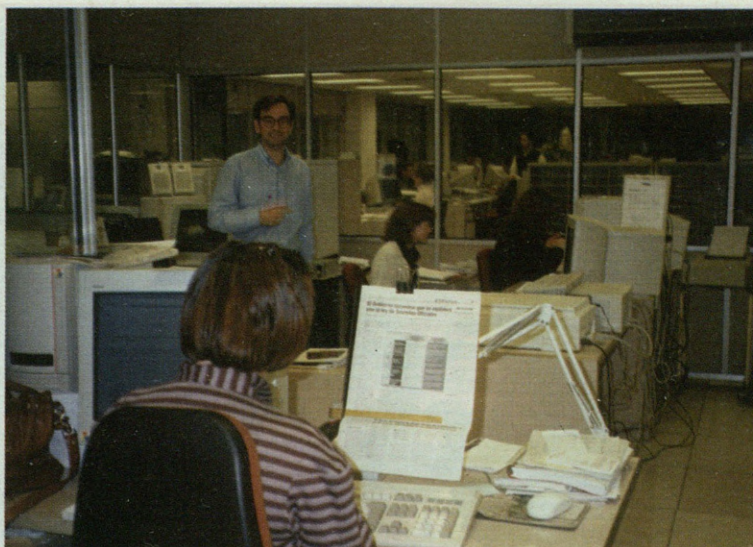
tua sentitzen dut. Lehen egunerako gaia eta materiala hor daukat mahai gainean heltzeko prest”. Alegia, oso komenigarria da opor osteko lurreratze pista presatua uztea sindrome nimiñoena uxatu ahal izateko.

Donostiako Herri Irratian Xabier Riezu esataria aurkitu dugu. “Allo, allo!” magazina burutu du urtean zehar, eta

Xabier Riezuk ez du bere lankideengan opor osteko sindromea sentitu. Bai ordea, lanbidean erretzen den jendea. Ez garairen edo sasoiaren kausaz, bizitza aurrera doalako baizik. Kazetari pasioa galduz doan jendea da, baina ez opor osteko eraginez. Arestian "erreta izan" sindromea aipatu dugu, bada, kasu hauek katalogo horretan sar daitezke, beharbada. Sindromea gainditzeko gakoa lanbidearekiko pasioa mantentzean datza, ilusioa alegia. Gehiegizko ilusioak ez diezaigula estresik sorrarazi gure

baitan, eta aldi berean, urduritasun puntu bat mantentzea komeni omen zaigu, bestela lanaren ohikerian eror gaitezke, eta ohikeriak depresioa eragin. Hau ktramila!

Herri Irratitik Euskadi Irratira joan gara. Bertan, "Lauretan Babel" irratsaioren aurkezlearekin hitz egin dugu, Susana Mujikarekin: "Ni oso gustura itzuli

IDOIA TORRECARRAI

■ Hedabideok oporren osteko sintoma delakoa nola tratatzen dugun ikusteak kezka sorrarazi du ICTEn.

naiz lanera. Egoera edo sintoma hau gauza oso pertsonala da. Gainera, nire kontratua mota dela-eta, nik uztailan eta abuztuan libratu dut. Bi hilabeteko oporraldia izan dut eta askorako eman dit: hondartzara eta mendira joateko, irakurtzeko, lasaitzeko eta aspertzeko. Beraz, desiratzen ez baina oso gustura itzuli naiz lanera".

Oporraldiko azken bi asteetan programa pentsatzen hasia omen du Susana, ilusioa pizturik eraman zuen eta horrela dakar. Sindromea Eguberrietan hurbiltzen omen zaio Susana Mujikari. Artean, udazkena amaiera aldean sentitzen du tristura puntu bat, orduaren aldaketa medio eguna asko laburtzen baita. Atsedean beharra eta nahia etortzen zaizkio. Neguko tunela da Susana Mujikaren sindrome bakarra.

ETXEKOANDREAK ZER?

Eta etxean lan egiten dutenen kasuan zer?

Zeren eta oporretan izan arren familiak arduratzen segitzen baitute "etxeakoandreak". Arrasateko ICTera (Hirugarren Adinarako Zentro Komunitarioa) jo dugu. Raquel Barnecilla psikologoaren inpresioak jaso ditugu: "Etxekoandreak opor garaian izanagatik lanean segitzen dute, familiarren urteko ohiko martxan baino lan gehiago burutzen dute. Badaude 'oporrek galdu izanaz'

Sabino Aiestaran, EHUKo irakaslea Psikologia Sozialeko sailan

■ "Hedabideak irudikapen soziala eraikitzen ari dira eta horrek kalte handia egiten du"

Psikologian eta soziologian aditua zaren aldetik, zein da oporren ostean bizi omen dugun sindromeari buruzko zure iritzia?

Lehenik, arazoa hori baldin badago, oso gutxi gustuko lana egiten duelako da. Hori azpimarratu beharra dago aurrena. Arazo honen aurrean zerbait egin dezakegu aurrerantzean, hau da, bakoitzari dagokion lana aurkitzen saiatzea. Horrela opor osteko depresio delako hori gutxiagotuko litzateke.

■ Gaiari ondo heltzen ote diogu?

Ez. Gaur egun, zailtasunen aurrean berehala erabiltzen dira estresa eta depresio hitzak. Sindrome horiek, ordea, eguneroko lanek eta ezinek sortzen dituzten arazoak dira. Arazo normalak direnak, bestalde. Ez dira opor osteko sintomak, behintzat.

■ Orduan uste oker bat dago zure ustez?

Bai. Gaur egun hedabideek askotan erabiltzen dituzten hitzak dira horiek, eta halako irudikapen sozial bat sortzen ari

PABLO S. QUIZA

dira eta gara, oso negatiboa gainera. Orduan, jendea bere buruaz errukitu behar duela esaten ari zaio nolabait. Horrekin sekulako ahuldadea sortzen ari gara.

■ Gure gizartea ahula dela edo sortze bidean ari garela diozu, orduan.

Gure gizartean jendeak ahultasun handia dauka, ez dauka frustrazioak gainditzeko indarrik. Frustrazioak eremu eta arlo guztietan dauzkagu, ados. Jaki-

na, oporretatik itzultzen garenean frustrazioa ere badugu, baina edozein esparruan dugun frustrazio bat (txikiagoa edo handiagoa) besterik ez da. Hori gainditzeko ikasi beharra daukagu.

■ Egiteko horretan hedabideen rola zalantzan jartzen duzu, antza.

Hedabideek kalte handia egin dezakete, badakite ondo irudikapen soziala eraikitzen ari direla, eta horrek kalte asko egiten dio pertsonari. Oporren ondoren jende asko hasten da esaten deprimituta dagoela. Ideia sortzen hasten da eta ondorioz, bai benetako arazoa sortu ere ●

Juan Jose Otaño, Mondragon Unibertsitateko irakaslea

■ "Gure unibertsitatearen tamainak egoera leuntzen laguntzen du"

Irakaskuntzan eta zehazkiago unibertsitate mailako ikasleek nola bizi dute eskolarako itzulera?

Ikasleak kurtso berri bat hastera-koan emozio bikoitzak ditu, anbiguoak ere batzutan. Alde batetik, gogoak dauka kurtsoa hasteko, etortzeko erakargarritasun bat sentitzen du. Ez irakaslea ikustera datorrelako, baina bai bere ikaskide eta lagunekin elkartuko delako, harremanak berrartuko eta indartuko dituelako.

■ Zeintzuk dira bikoiztasun horren beste alderdiak?

Kurtso berria eta ezezagunaren aurrean gertatuko denaren beldur da nolabait ikaslea, kezka, antsietatea urduritasuna eta zalantzak azalera-tzen zaizkio.

■ Bi egoera muturreko hauen artean bizi da, beraz?

Bai. Baina, ikasleak kezka eta zalantzak akuilu bezala erabiltzen ikasi behar du, kurtsoan burubelarri sartzeko.

■ Estres hitza, esaterako, ezin dugu erabili kasu honetan.

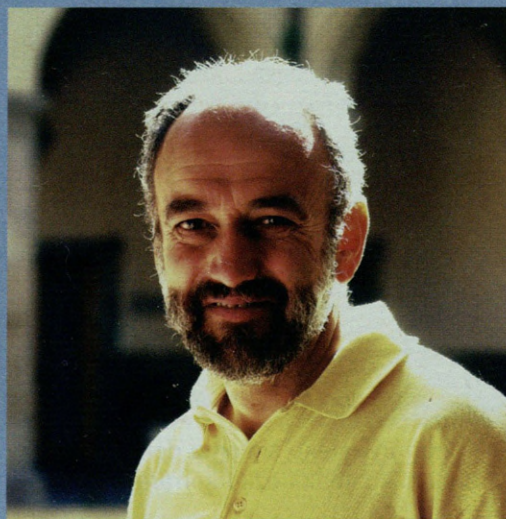
Estres hitza erabili bai, baina denok zerbait egiteko estres pixka bat behar dugula esateko. Ez badugu, ez dugu benetan betebeharrak gutxieneko intentsitate batez hartzen.

■ Fenomeno hau ez da berria, denok bizi izan dugu egoera hori ikasle izan ginenean.

Bai, ikasle izan ginen garaian tristura moduko bat genuen gelara sartu aurretik. Ez da fenomeno moderno bat. Denok onartu behar dugu, oro har, hobeto bizi garela oporretan. Aisialdia oso erakargarria da guztientzat.

■ Aldaketa nabaritzen dugu eta ikasleek ere bai?

Jakina, ikaslea ere nahi duena egitetik zerbait 'behartuta' egitera pasatzen da. Nahiz eta gero betebeharra gustukoa duen eta bere buruarekin pozik dagoen. Iratzargailua jarri behar du berriz ere, denboraren menpe izatera itzultzen da.

ALBERTO ELOSEGI

■ Humanitateak eta Hezkuntza Zientzien fakultateko idazkaria da Juan Jose Otaño.

erakargarriak dira eta bestetuk astun samarrak. Kurtsoko ikasgaiak, batzuk politak dira eta beste batzuk jasangaitzak. Mailak ere bere garrantzia du, lehenengo maila zoragarria da ikasleentzako. Unibertsitatea hastea, irakasle eta gelakide berriak ezagutzea.

■ Bigarren mailaz geroztik egoera aldatzen ote da?

Diplomaturaren bigarren mailan, hiru urteko karreretan batez ere, karrera tunel bat bihurtzen da. Lizentziaturan berriz, bigarren ziklo bat dago, tunelaren zentzua galtzen dute ikasleek. Guk 'humanitateak enpresetan' lantzen dugu, ikasleek kanpora begira prestatzen hasten dute karrera bukaerako proiektuak. Beste elementu inportantea irakaslea da. Ikaslearen itzulera erraztu dezake irakasleak ikasketen funtzionalitatea eta praktikotasuna eskainiz. Hirugarren elementua ikasle norberaren nortasuna da. Ikasleek beldurra diote egoera berrira egokitzeari, batzutan, irakaslearen aldaketa zaila egiten zaio ikasleari. Irakasleok ikaslea protagonista sentiarazi behar dugu. Irakaskuntzak bere inguruan biratu behar du ●

kexatzen diren emakumeak. Oporretara doaz, baina -esaterako- alokatutako etxean segitzen dute lanean".

Raquelen aburuz, oporren osteko sindromea gainditzeko egokitzen aletxo bat behar da, ohiko martxara adaptatzeko beta; besterik ez. Bizpahiru aste gutxi gorabehera. Paradoxiko dirudien arren etxeoandreek ere errutinara ohitu behar dute: semea-alabak jaikiarazi, etxeo lanak eta erosketak egin, eguerdi aldean umeen bazkaria apailatu edota bi ordu beranduago senarrarena. Are paradoxikoago da hauetako batzuentzat

etxera itzultzea liberazio moduko bat izatea: "Zenbait pertsonentzat ohikeriara itzultzea ez da arazoa. Oso jende estrukturatua da, dena oso ondo antolatuta dauka eta oporrek beren bizimodua desegiten diete. Etxera itzultzeko beharra dute", dio Raquelek.

Beraz, aldarte oneko edo txarreko egotea, pozik edo triste, tristuraren sintomak besterik ez dira. Depresioa besterik da, gure aldartearen desoreka, eta beraz gaitza. Hartara, patologiaren kasu batez aritu beharko genuke. Oporren osteko sindromea ez da kasu kliniko.

Hedabideok sintoma hau nola tratatzen dugun ikusteak kezka sorrarazi du ere ICTen: "Abuztu bukaeran oporren osteko depresioaz asko idatzi eta hitz egin da komunikabideetan, eta hori izugarria da. Tristuraren sindromea depresioa bezala tratatzea akats izugarri larria da. Komunikabideak herritarrek kalean darabilten hizkuntza popularizatzen ari dira. Hau da, pertsonok batzutan 'deprimetuta' gaudela diogu, eta finean 'akituta' gaudela esan nahi dugu".

Hots, depresioa gaitz serio eta larria da. Gizabanakook, berriz, gure sintomak puz-

ALBERTO ELOSEGI

■ "Etxekoandreak opor garaian izanagatik lanean segitzen dute".

tutzeko joera dugu nonbait, hitz exageratuak darabiltzagu, ez dira zuzenak, baina balio digute gure ezinegonak besteengana indar handiagoz helarazteko: "Hedabideek sintoma hori opor osteko syndrome gisa izendatu izana exagerazio bat da", dió Raquelek. Finean, triste-gaude oporretan irabazi duguna lanera itzultzean galtzen dugulako. Hor ez dago depresiorik. Kontua da errutinako orduetara itzuli behar dugula: iratzargailua entzun, autoa hartu, bideko trafikoa nahiz nagusia jasan ere bai.

GOIZERO GOIZERO LANERA NOA. "Goizero goizero lanera noa" dio kantu baten leloak. 'Etxekoandreak' eta lanbide liberaletan ari direnak ez bezala,

lantoki finko bateko ordutegiarekin konplitu behar dutenek beste gisa batez bizi dute lanerako itzulera. Irailaren 3an, 900 langile, hilabeteko oporraldiaren ostean, itzuli ziren Fagor Taldeko hiru kooperatibetara: Donostialdea, Markina, Arrasate eta Aretxabaletan kokatuak. Mediki bat, bi ATS eta seguritate tekniko bat ardurtzen dira Fagorreko langileen osasunaz. Honela erantzun digute talde honetako kideek lanaldira itzuli berritan: "Gure esperientziak erakusten digunez -elkarrekin dihardugun jendearen egoeraren arabera-, opor osteko egoera arazo arin bat besterik ez da. Nork ez dauzka, hilabete bateko oporraldiaren ostean, lasai-lasai, ordutegirik gabe, jolas-jardunean ibili ondoren, lan bezperan sentsazio bitxiak?".

Hots, lanera itzultzeko bizpahiru egun falta direnean normala da, larritzen hastea, apetitoa galtzea eta sumintzeko joera erraza izatea. Eta jakina, azken gauean lorik ondo ez egitea: "Hori horrela da, eta normala ere. Eta normala da ere, bizpahiru egunetan, aste batean gehien jota, laneko martxan sartzea. Bestetik gabe".

□ "Komunikabideak popularizatzen ari dira herritarrek darabilten hizkuntza" RAQUEL BARNECILLA

Fagor Taldeko sendagileen esanetan, arazoa sintoma hauek luzatuz gero agertzen da. Sitomen iraupenak langilea depresiora bultza dezake eta orduan patologia ere agertu. Hilabetera iristen bada, arazoa ez da opor osteko arazoa ez sindromea. Bestelako patologia bat da.

Bestelakoan, Fagor kooperatibetan

ALBERTO ELOSEGI

■ Itzultzeko garaian normala da larritzen hastea eta apetitoa galtzea.

opor ondorengo balizko sintomak ez dira ezberdintzen emakume eta gizonen artean, ez eta enpresako ardura mailen artean. Orainokoa inork ez du baja hartu behar izan delako syndrome honengatik. Azkenik, hainbat gomendio luzatu digu Fagorreko sendagile taldeak: "Gai honi alor eta maila guztietan daukan baino garrantzia gehiago ematen zaio. Garbi dagoena da, gutxi-asko, danok esperimentatzen dugula sintomatologia hau pixka bat. Erremedio hoberena lasai eta positiboki hartzea da".

Oporretako lasaitasunez, alegia. Izan ere, ditxosozko eta balizko syndrome hau "jasateko" dugun suerteaz ohartuko bagina, ziur aski ez genuke berberaz horrenbeste hitz egingo ●

www.kaixo.com

Duela 20 urte Manuel Irujo Ollo hil zen. Hori dela eta, Eusko Ikaskuntzak irailaren bigarren hamabortzaldian Donostian egingo den omenaldirako erakusketa eta jardunaldiak (hilaren 20-21ean) prest dira. Nor zen, baina, nafar hura?

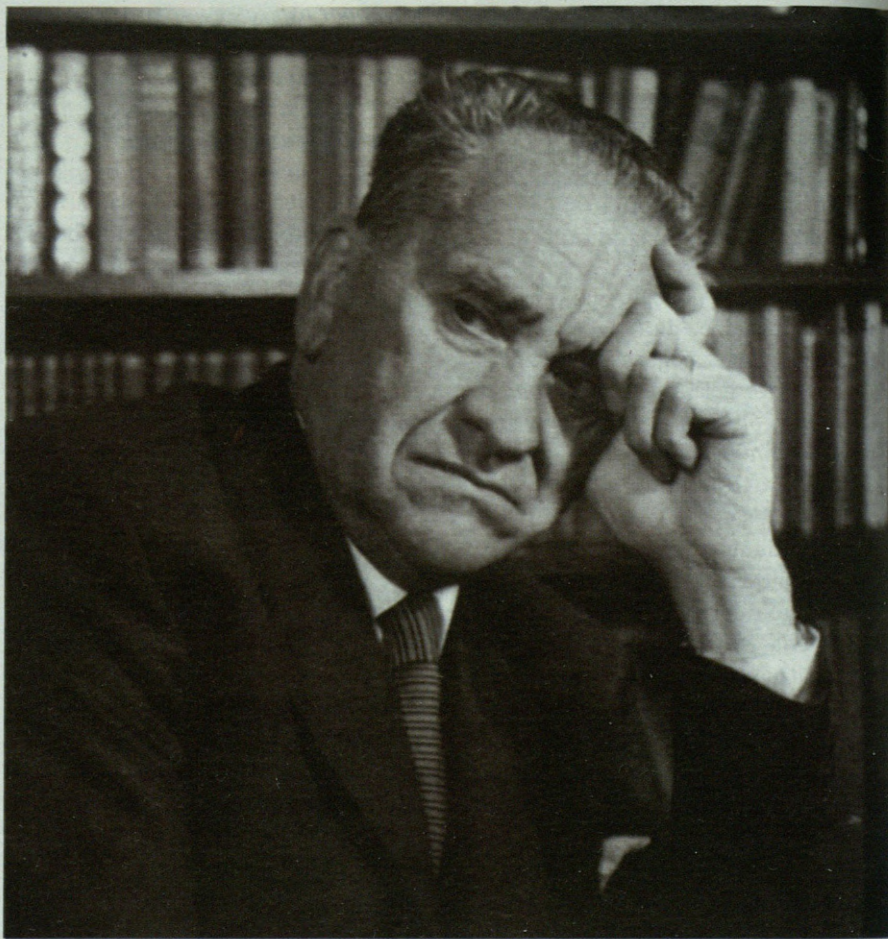
LIZARRAKO HARITZA

Azken guda karlista piztu baino urte batzuk lehenago, 1862an, Daniel Irujo Nafarroako Lizarra hirian jaio zen, hots, Jurramendi ondoko karlisten inguru maitatuenean eta aipatu XIX. mendeko gatazka armatuetan biziki borrokaturiko eremuan.

Bada, denboraren poderioz ume hura legegizon bilakatu eta, antza denez, Sabino Aranaren abokatua zelarik abertzale ere bihurtu zen, "karlista izaiteari muzin egin gabe". Ez da harritzekoa, hortaz, idatzi zuen liburu baten izenburua: "Inocencia de un patriota. Notable defensa del fundador del Partido Nacionalista don Sabino Arana-Goiri". 1911n sorterrian hil zen, nahikoa gaztea beraz.

Manuel izeneko bere semea ere Lizarran sortu zen 1891ko irailaren 25en. Manuel Irujo Ollo. Bere aitaren gisa eta Aranatarren itzala horren luzea bailitzan, Urduñako jesuitetan ikasi zuen. Ondoren, Daniel irakaslea zen Deustu eta Salamanakako unibertsitatean Zuzenbidea zein Filosofia eta Letrak lizentziatu agiriak eskuratu zituen.

1919, 1921 eta 1930. urteetan ordezkari forala hautatu zuten. Ildo beretik, eta Tolosan, Lizarran nahiz Tafallan bere

■ Manuel Irujo Ollo Lizarran jaio zen 1891. urtean.

Idazlanak

- ✓ "Navarra en su vida histórica"
- ✓ "La comunidad ibérica de naciones"
- ✓ "Inglaterra y los vascos"
- ✓ "Arana Goiri ante los tribunales"
- ✓ "Instituciones jurídicas vascas"
- ✓ "Un vasco en el ministerio de justicia"
- ✓ Hamaika artikulua, "Alderdi"koak kasu

ogibideari esker bereganaturiko ospeaz baliatuz, 1933 eta 1936 data erranguratsuetan Madrilerako ere aukeratu zuten.

Edonola ere, zoritxarreko 1936ko uztailaren 18a heldu eta erabaki bat hartzeko beharturik senditu zen. Senide hurbilak atxilotu edota fusilatu zituzten. Bera Donostian zela dirudi, eta errepublikaren aldeko jarrera garbia hartu zuen EAJ alderdiko lehendabizikoetako agintaria ere izan zela azpimarratu da, Telesforo Monzon eta Jose Maria Lasartek

erakutsiriko norabide berari jarraikiz.

1936ko irailaren 11n errepublikar gobernuan sartu zen. 1937ko maiatzaren 17 eta irailaren 10 artean eta, halaber, urte bereko abendutik 1938ko abuztua bitartez Justizia ministroa izendatu zuten, bertzeak bertze euskal estatutuaren aldeko lan garrantzitsua eginez. 1939ko otsailean Kataluniatik Frantziarat abiatu zen, Agirre lehendakariarekin baterat. Laster Londresen zen, bertan Eusko Kontseilu Nazionala sortuz (1941).

■ Ezker eskuin: ezezaguna, Iñaki Lizaso, Jose Antonio Agirre eta Manuel Irujo Ollo Londreseko Euzko Etxean.

Bigarren Mundu Gerraren ondoren Agirrek 1937an zuen eragina berreskuratu zuela aipatu da hainbatetan. Honela, Irujak protagonismoa galdu zuen, Kontseiluak eta erakunde hark prestaturiko autonomia estatutuak bezala. Izan ere, 1945ean EEBBetarat jo zuen, non errepublika nahiz euskal autonomia zela medio kargu anitz bete baitzuen. Frankismoan, halere, alderdian zuen indarra gutitu zela atzematen ahal da, erraite baterako Leizaola edota Ajuriagerraren

boterearen aitzinean.

1977ko martxoaren 24an Hego Euskal Herrirat itzuli eta Nafarroan senadore hautatu zuten, baita herrialde horretako legebiltzarreko kide ere. Bertan zenbait aldizkari, kirol elkarte edota ikastolaren sorreran parte hartu zuen. Nafar hiriburuan, Iruñean hil zen, 1981eko urtarrilaren batean. Laurogeita bederatzirte zuen.

MANUEL IRUJO LONDRESEN.

1937ko militar porrota gauzatu eta ondo-

rengo urteetan, Eusko Jaurlaritzan arituri-ko partaide batzuen bizitza kinka larrian egon zen. Adibidez, lehendakaria bera herrialde batetik bertzerat ibili zen, Leizaola txiripaz salbatu omen zen Frantzian, eta, horietako une larri batean, Telesforo Monzonen berri izaiteko Afrikako Dakar hirian galde egin beharko genukeen.

Horietako bertze bat, Manuel Irujo jauna, Londresen zen, non Nafarroa barne zuen "Euzkadi"rako konstituzio baten proiektua ere prestatu baitzuen.

■ Kronologia

1862. Daniel, Manuelen aitaren jaiotza.
 1872. Bigarren Gerra Karlistaren hasiera.
 1891. Manuel Irujoren jaiotza.
 1893. "Gamazada", matxinada foruzalea. Sabino Arana-ren hitzaldia Larrazabalen.
 1896. Daniel, Sabino defendatzeko abokatua.
 1908. Manuel Irujak Azkuerekin euskara ikasi.
 1914. I. Mundu Gerraren hasiera.
 1919. Manuel Irujo hautetsi forala.
 1931. Manuel Autonomia Estatutuaren aldeko kanpainan.
 1933. Manuel hautetsi Gipuzkoan.
 1936. Bidaia Erromarat. Gerra Zibilaren hasiera. Manuel ministro Errepublikan.
 1937. Alemaniako naziek Gernika bonbardatu zuten.
 1938. Manuel erbesterat: Paris,artzelona.

1939. Londresen finkatu. II. Gerrate Mundialaren hasiera.
 1945. Baionako Itun errepublikarra Francoren aurka.
 1951. EAJk greba orokorra Hegoaldean.
 1952. Manuelek irratsaioa Londreseko BBCn.
 1956. EAJko Galindezen bahiketa eta erailketa.
 1958. ETaren sorrera.
 1960. Jose Antonio Agirre, lehendakariaren heriotza.
 1965. Durangoko azokaren hasiera.
 1970. Burgosko epaiketa.
 1973. Carrero Blancoren heriotza.
 1975. Francoren heriotza.
 1977. Manuel Nafarroan, senadorea.
 1978. Lizarrako Batzokia ireki.
 1980. Manuelek Iruñeko txupinazoa piztu Sanferminetan.
 1981. Manuel Irujoren heriotza ●

■ Manuel Irujoren testigantzak

Arantzazu Amezaga Iribarren idazlearen "Manuel Irujo. Un hombre vasco" (1999) liburu-tik harturiko hitzak dira, hemen euskaratuak.

1934 (Tolosan)

"Pirinioan lan egin behar dugu, bertan gure mendetako independentzia defendatu baikegun. Eta horretan kausituko dugu berriro. Beraz, euskaldun eta katalanen arteko frontea ez da abaguenari loturiko kasualitatea, bizitzaren legea baizik. Pirinioak irudikatzen du gure estatu erakundearen sistema. Egun, Euzkadi handiaren burujabetasuna lantzeko bide bakarra dago, Nafarroa! Gaurko omenaldia, Noaingo gatazka gogoan, Gamazadan eta gure harrobien lanean aritu zirenei eskaini".

1936 (geriran)

"Errepublikar gobernuak ezin dit niri, euskal abertzale bati, parte hartzeko eskatu, baldin eta bere baitan bizi den eta konstituzioaren arabera estatutua izaitzeko eskubidea duen herria aintzat hartzen ez badu. Nik, jauna, ez dizut independentzia eskatuko... Baina bai estatutua".

1937 (Bilbo galdu da)

"Zer musika izaiten ahal den orain Bilbon, jauna! Ez zortzikoen alai hura, ez Gernikako Arbolak duen handitasuna. Ez. Bakarrik bihotzik gabeko militar gaiztoen txarolezko botena. Unerik txarrena Bilbo konkistatu zutenean izan

zen. Gure eskuetan zegoen bitartean potentziaren gisa bizi ginen. Hurrengo egunean ez ginen deus... Deus!".

1938 (katalan anarkisten hitzak)

"Guk uste genuen, zure jatorria eta heziketa zela medio, burges, atzerakoi, herriaren etsaia zinela. Oker geunden. Zu liberala zara, demokrata. Zure eskuetan errepublikaren Justizia

■ Irujo 1977ko martxoaren 25ean Hondarribiko aireportuan, erbestetik itzuli zen egunean.

Ministeritza egoteak ez du gobernuaren edo bertze erakunderen tresna suposatzen, hiritarren askatasuna eta eskubideen ziurtasuna baizik. Zurekin gaude".

1944 (Paris. Zahartzaroan idatzirik)

"Mundua demokraziaren aldeko borrokan ari zen. Gu demokratak ginen. Parisen sartu zen lehen tankea 'Gernika' deitzen zen, eta bigarrena 'Durango'. Gerran De Gaulle generalarekin ituna sinatu genuen militar unitatea izan genezan. Nuremberg epaiketarekin

horren ilusio handia genuen! Pertsonen eta herri zapalduen eskubideen alde jokatu zutelakoan! Ez genuen bat ere asmatu. Nuremberge ez zuen Franco kondenatu. Eisenhower, Europa askatu zuten indarren buruak eskua luzatu zion diktadoreari, baita poltsikoa ireki ere Madrilan eginko 1953ko bisitan. Base militarrek gehiago axola zitzaizkion hildakoak, erbesterratuak, presoak baino. Huts egin genuen".

1977 (Iruñea)

"Egia da ekitaldi hone-tan batez ere EAJkoak gaudela, baina euskaldun guziorik Batasuna behar dugu. Gure hildakoak oroitzuten ditugu, baina ezin berpiztu, aukera dugunean gure karririk haien izenak izanen dituzte, baina egiten ahal duguna da, hau bai, espetxeetatik gure presoak ateratzea. Eguneroko bizitza politiko, sozial eta zibil osoa oztopatu behar dugu presoak askatu arte. Denei erraiten dizuet, Tarradellas eta Leizaolari zuzendurik,

erbestean jarraitzeko Euzkadi eta Kataluniak ongi etorri duina eman ahal arte. Hauteskundera irabazi behar dugu, nola hala. Antolatu, antolatu, antolatu! EAJk errepublika garaian erdietsi zuena berriro lor dezan".

1979 (Bilbo)

"Ez dugu etsiko Nafarroan, Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban Euskadi euskaldunon aberria dela ozenki erraiteko unea heldu arte, orain eta hemen gure eskubidea eta gogoa aldarrikatzen hasi baikara. Gora Euskadi!" ●

Horri loturik, "Proyecto de Organización Nacional" izeneko agiri estrategikoa landu zuen. Horren bitartez, eta bere hitzen arabera, "se abarca casi toda la vida económica y administrativa de Euzkadi" eta "estudios sobre límites de la tierra vasca". Hap, halere, ez zen lagun

bakarraren saiakera izan, zeren eta erbesterratu anitzen iritzia jaso baitzuen, ikuspegi ezberdinen harien bitartez aberriaren jantzia josiz gero itxaropena errealitate bilakatuko zelakoan: "Habrà de surgir un día la ley fundamental de nuestra patria".

Britainiar gobernuak euskal ordezkari-tzat hartu zuen Irujo politikari nafarra eta, Churchill sendoaren babespean 150 gudariz antolaturiko batailoia armatu zuen, De Gaulle frantses generalak berak horren beharra nahiz egituraketa txalotuz ●

◆ ERLANTZ URTASUN

Eztabaida artean datorkigu Miarritzeko Jai Alai pilotalekuan aste honetan egingo den Zesta Puntako XI. Munduko Txapelketa. Nahiz eta zesta punta sasoirik onenean ez dagoela dioten, gozatu ederra hartuko dute zaletu eta jokalariek.

PUNTA-PUNTA ZESTALARIAK

"GARA" / ANTONIO DI BELLONIO

■ Miarritzeko Jai-Alai pilotalekuan 18 zestolari ariko dira munduko txapela lortzeko lehian.

Lritsi da urteko zesta punta ekitaldirik garrantzitsuenak, Zesta Puntako XI. Munduko Txapelketa. Futbolak adina zaletasun pizten ez badu ere, nahi duenak munduko zesta punta jokalaria hoberenak ikusteko aukera izango du irailaren 12tik 23ra bitartean Miarritzeko Jai Alai pilotalekuan.

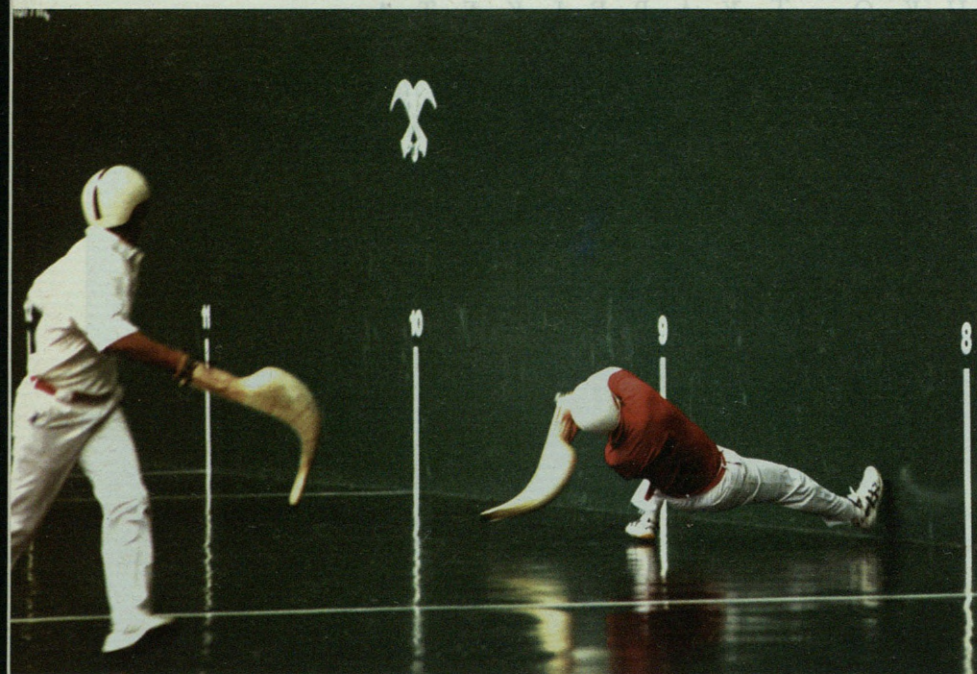
Bigarren aldiz egingo da Miarritzen Munduko Zesta Punta Txapelketa, 1994. urtean izan zen eta Mitxelena-Pedrouzo bikotea garaile suertatu zeneko txapelketa hartan 15.000 ikusletik gora bildu ziren. Pierre Etxalus mauletarrak, Irastorzarekin batera azken munduko txapelketa irabazi zuenak, ondo ezagutzen du Miarritzeko Jai Alai pilotalekua, "frontoi hau txikia eta bizia da, ondorioz tantoak mota guztietako kolpeekin egin ditzakegu. Honek bikoteen arteko maila

asko berdintzen du eta ez da Gernikako pilotalekuan bezala non tantoa asko prestatu behar duzun" aipatu zuen abuztuaren 29an Miarritzen egin zen zestalarien aurkezpenean.

■ Txapelketak eta txapeldunak

- ✓ 1991(Gernika) Remen-Elorza
- ✓ 1992(Gernika) Remen-Retolaza
- ✓ 1993(Miarritze) Mitxelena-Pedrouzo
- ✓ 1994(Gernika) Jauregi-Aranburu
- ✓ 1995(Donibane Lohizune) Konpa-Felix
- ✓ 1996(Gernika) Castaños-Elizegi
- ✓ 1997(Gasteiz) Uriarte-Barrondo
- ✓ 1998(Bartzelona) Uriarte-Barrondo
- ✓ 1999(Markina)Castaños-Elizegi
- ✓ 2000(Bizkaia)Etxalus-Irastorza

Guztira hogeita zortzi pilotari izango dira, txapelketan parte hartuko duten hemezortzi pilotari eta ordezkoi sei. Txapelketan hasieratik parte hartuko duten bederatzi bikoteak hirunakako hiru multzotan antolatu dituzte. A taldea da guztietan gehien nabarmentzen dena, Etxalus-Irastorza bikoteak iazko txapelketa irabazi zuen, Alberdi I bakarkako txapeldunordea izan da aurten, eta bere bikotea den Enbil, Munduko eta Euskal Herriko txapeldunordea izan da. A taldeko hirugarren bikotea, Alberdi II eta Jon Arriagak osatzen dutena, ez da atzean geratzen, batak nazioarteko txapelduna izatea lortu du eta besteak udan garaipen ugari lortzeaz gain Bidasoaz bestalde hiru titulu lortu ditu. B taldean, Baronio-Cuvet eta Arriaga-Barrondo bikoteek jokatu dute lehen partida, B taldeko hirugarren

JEAN GUYOT

■ EEBBetako eta Mexikoko zestalaria ere izango dira Miarritzen.

■ Egutegia

Irailak 12, asteazkena
Etxalus-Irastorza/Alberdi I-Enbil
Irailak 13, osteguna
Baronio Cuvet/Arriaga-Barrondo
Tevin-Wayne-Egiguren II-Felix
Irailak 14, ostirala
Alberdi-Enbil/Alberdi II-J. Arriaga
Arriaga-Barrondo/Bereikua-Osa
Irailak 15, larunbata
Egiguren II-Felix/Lander-Erkiaga
Alberdi II-J. Arriaga/Etxalus-Irast.
Irailak 16, igandea
Bereikua-Osa/Baronio-Cuvet
Lander-Erkiaga/Tevin-Wayne
Irailak 18, asteartea
Final laurdena
Irailak 19, asteazkena
Final laurdena
Irailak 20, osteguna
Finalerdia
Irailak 21, ostirala
Finalerdia
Irailak 22, larunbata
Finalerdietako galtzaileak
Irailak 23, igandea
Finala

bikotea Bereikua eta Osak osatzen dute.
C taldean, Egiguren II-Felix eta Lander-

Erkiaga bikoteetaz gain, Estatu Batuetatik etorritako Tevin-Wayne bikotea dago.

Tevin eta Wayne zestalaria Milfordgo pilotalekutik datoz, aurreko urteetan ere Amerikako kontinentetik datozen jokalaria izan dira txapelketan. Gernikan 1994. urtean ospatu zen txapelketan Benny eta Danny zestariak, Felix eta Uriartekin osatu zituzten bikoteak. Mexikotik ere etorri dira pilotariak Euskal Herrira, Elorduy eta Inclán dira horren adibide. Lehenengoa txapeldunordea izan zen 1991. urtean eta bigarrenak 1992. urteko txapelketan hartu zuen parte. Katxin Uriarte zestalaria jokalarien jatorrien aniztasun hau onuragarritzat jotzen du: "Ona da jatorri ezberdinetako pilotariak parte hartzea, txapelketari nazioartekotasuna ematen diolako. Gainera Tevin beltza da eta hau askoz hobea da, horrela ikus daiteke zesta punta leku guztietan dagoela" adierazi zuen.

Nahita ezkoa bihurtzen da horrelako txapelketetan bikote faboritoetaz hitz egitea, gehienek munduko txapelketa honetarako faboritoak Iparraldeko bikoteak diren Etxalus-Irastorza eta Baronio-Cuvet direla esatean bat datoz. Iban Osa zestalaria Alberdi I eta Enbil ere aipatzen ditu eta Katxin Uriartek bikote

gehienak faborito direla aipatzen du: "beti dago nabarmentzen den bikoteren bat baina kasu honetan bikote gehienak dira faborito".

FINALERDIA ERABAKITZEKO

LIGA. Lehen partida irailaren hamabian jokatu da eta bertan momentuz munduko txapeldunak diren Etxalus eta Irastorza, Alberdi I-Enbil bikotearekin lehiatuko dira. Txapelketaren lehen zatia irailaren hamaseira arte izango da eta liga itxura hartuko du, hau da aurtengo txapelketaren berrikuntza nagusietako bat. Bikote bakoitza bere multzoko bi bikoteekin lehiatu ondoren, multzo bakoitzeko buruak erabakiko dira. Bikoteek ez dute nahiko izango multzoko buru gertzearekin, izan ere tantoen diferentziak erabakiko du zein pilotarik jokatu duten finalerdia.

Bere multzoko garaile geratu eta finalerdira igaro ez den bikotea, hiru multzotan bigarren geratu direnekin final laurdenak jokatu ditu irailaren 18tik aurrera. Hirugarren eta laugarren posturako partidak irailaren 22an jokatu dira eta finala irailaren 23an.

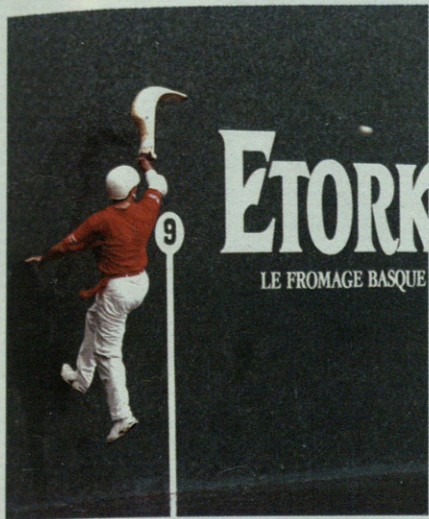
ALDAKETAK ETA EZTABAIDA.

Hogeita hamabi pilotarien arteko aukeraketa egin ondoren, abuztuaren hogeita bederatzian Miarritzen egin zen hemezortzi bikoteen aurkezpena eta txapelketarako multzoak osatzeko zozketa. Honek guztiak eztabaida sortu du, izan ere txapelketako antolatzaileek aldatu egin dute multzoak osatzeko prozedura: aurreko txapelketetan ez bezala, zozketak alde batera utzita Etxalus-Irastorza

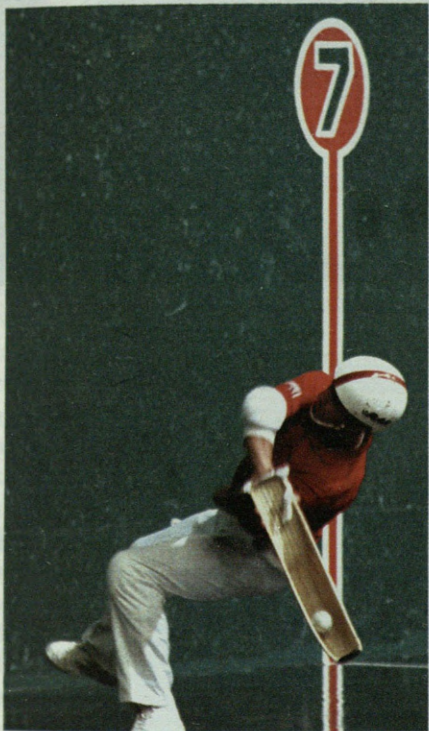
■ Ricardo Alberdi pilotariak interes komertzialekin beti gauza bera gertatzen dela adierazi du

eta Baronio-Cuvet Iparraldeko bikoteak A eta B multzoetako talde-buru jarri dituzte. Erabaki honen helburua Iparraldeko bikoteak lehenengo fasean elkar ez topo egitea da, izan ere aipatu bikoteak multzo berean topatuz gero Iparraldeko jokalariekin hiru egun besterik ez lirakeke egongo.

Pilotari gehienak zozketa hutsaren alde agertu diren bitartean antolatzaileek, iparraldeko ikusleak erakartzeko helburuarekin, hiru Iparraldeko bikote ekartzea gustatuko litzaiekeela adierazi zuten. Ricardo Alberdi pilotaria nahiko haserre agertu zen, behin bikoteak osatuta ez

JEAN GUYOT

JEAN GUYOT

JEAN GUYOT

■ Multzoak

A MULTZOA

Etalus (Eusko Basque pilotalekua)-Irastorza (Miami)
 Alberdi I (Eusko Basque)-Enbil (Eusko Basque)
 Alberdi II (Eusko Basque)-Jon Arriaga (Dania)

B MULTZOA

Baronio(Eusko Basque)-Cuvet(Dania)
 Arriaga(Dania) -Barrondo(Eusko Basque)
 Bereikua (Eusko Basque)-Osa(Eusko Basque)

C MULTZOA

Tevin(Milford)-Wayne(Milford)
 Egiguren II (Eusko Basque)-Felix(Eusko Basque)
 Lander(Eusko Basque)-Erkiaga(Eusko Basque)

lukeela talde bururik egon behar eta interes komertzialekin beti gauza bera gertatzen dela adierazi zuen. Katxin Uriarte pilotaria aldiz, ados zegoen antolatzaileek hartutako erabakiarekin: "Ondo iruditzen zait Iparraldeko bikoteak talde ezberdinetan jartzea, interes komertzialengatik eta kirolaren interesagatik. Zesta punta ez dago sasoirik hoberenean eta antolatzaileek jarraera ulargarria da" adierazi zuen.

Txapelketak irauten duen hamaika egun hauetan Herriko Etxeak hainbat ekin-tza antolatu du bertara hurbiltzen direnek kirol honetaz zerbait gehiago jakin dezaten. Horien artean, zesta punta gaitzat duten margoak, kirolaren historiari buruzko erakusketa, trinketeen jokatzaren diren espezialitateen azalpenak, xisteragintza, ikus entzuteko emanaldiak eta abar ●

◆ NAGORE LEGARRETA

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituaz,
 Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
 Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
 TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Xanti Antero, "Txan Magoa"

"Gaizki ateratakoan badakit egoerari buelta ematen"

P E R F I L A

Atea kirrinka bultza eta "Txan etxean al da?" galdetuta sartu gara magoaren lurretan. Xanti Antero topatu dugu etxeke egongelan eserita, katu beltz bat magalean duela. Isats bat dantzan ari da hor, armairu atzean, baina ez gara isatsari lotutako piztia ikustera iristen.

Guk ere elkarrizketa arrunt bat espero dugu. Baina Xanti sartu-atera egiten da gelatik, guri bat-batean metxeroa falta zaigu, eta galdera egin aurretik igartzen digu zer dugun buruan... Dena arraroegia da. Gurekin ez dela jolasean ari sinetsi behar al dugu?

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre
Argazkiak: Alberto Elozegi

Autodidakta omen zara magian. Baina hemen ez da egongela apaintzeko edo itxurak egiteko ere entziklopediarik ageri. Nola liteke hori?

Irakurtzen dudana barneratzea zaila egiten zait. Baina zer edo zer ikusten badut eta gustatzen bazait, gai naiz momentuan gauza bera errepikatzeko. Niretzako hori da autodidakta izatea. Ikusitakoa barneratzeko gaitasuna daukagu. Mago bat ikusten badut, segituan neurtzen dut ea ni ere gai naizen hori egiteko edo ez.

■ Noiz pasa zinen koadrilako mago espontaneo izatetik eszenako kapeladuna izatera?

1992an, Bosniako gerrara joan nintzen lehen aldiz mago: maletarekin, beltzez jantzita eta nire burua mago gisa aurkeztuz. Trajea "Traperos de Emaus"en erosi nuen. 1.400 pezeta kosta zitzaidan dena: jaka, galtzak... dena. Bi urtez ibili nintzen bertan. Euskaraz egiten nuen ikuskizuna, eta ingelesez eta italianoaz pixka bat. Hor hasi nintzen, eta hizkuntza ulertu gabe barrez lehertzen zirela ikusita, animatu egin nintzen.

Hango umeei irribarre bat ateratzea sekulakoa zen. Lehen saioa Sarajevon egin nuen, eta ehundik gora ume espero baziren, laurogeita gutxi bakarrik iritsi ziren. Beste denak bidean hil zituzten. Noski, iritsi zirenak jota zeuden. Gerra giroak asko markatzen ditu: 13-14 urteko mutil denek hiltzaile sena dute, etxean sekulako armamentua izaten dute.

Kroazian eta Bosnian ibili nintzen, eta arazo asko zeuden mugak pasatzeko. Italiarrek bilutsik eduki ninduten 3 orduz Milango komandantzian. "Magoa naiz, laguntzera etorria" esaten nien. Karabeneroak nire maleta ireki eta zapi bat hartu zuen. Droga edo bonbak bilatzen ari zen. Nik, ez nintzela adarra jotzen ari erakusteko, magia jokoa egin nion: begira zapiari, hemendik ezer ere ez, eta beste aldetik ere ez... eta lore sorta bat atera nion. Tipoak eman zidan zaplaztekoarekin lurtean geratu nintzen. Harpa jotzen ari nintzela uste izan zuen.

■ **Hirugarren aldiz erori da esekitokia. Xanti kolpera jaiki da, eta kamera azkarrean eta jauzi txikiak eginez joan da terrazara biltzera. (Itzuli denean) Telebistan bezain showmana zara eguneroko bizitzan?**

Amak beti esaten dit: "zure bizitzan beti egin izan duzun gauza hori orain ordaindu egiten dizute. Baina zu horrela izan zara beti". Nik oso gaizki pasatu izan dut, beti eskolatik bidaltzen ninduten, edo zerbait gertatzen zenean beti ni eta nire koadrilarengana jotzen zuten errudun bila. Azterketa lapurtu zutela, pintadak agertu zirela...

■ **Tamarizi zer kenduko zenioke mahukapetik?**

Tamariz izan da propio bera ikustera joan naizen lehen magoa. Pertsonalki ere ezagutzen dut. Mago askok eredutzat hartzen dute, eta berak egiten duena errepikatu egiten dute. Jarrera, txistea, kolpeak... Niri ez zait hori gustatzen, uste dut bakoitzak bere nortasuna behar duela.

■ **Xanti, pizgailua xixkatzen. Kontuz zer uzten duzuen magoen bistan.**

Nire erreferentzia ere izan da, baina ez dut kopiatu beharreko eredutzat hartu. Nik miresten dudana da nola menperatzen duen ikuskizuna, nola eduki deza-

"Ez zait beste magoak imitatzea gustatzen. Mago bakoitzak bere nortasuna behar du"

keen jende guztia ordu eta erdiz garrasika karta sortarekin bakarrik... Munduan bost kartomago onenen artean dago. Tamariz magoa da, baina sortzailea ere bai, magia asmatzen du. Hori oso zaila da. Nik jokoa hartu eta egokitu egiten ditut nire izaikerara. Elkartzen garenero eztabaida bera

izaten dugu: berak esaten du mago bat mago bat dela, ez duela aktoreekin zeri-kusirik. Eta nik esaten dut mago bat aktorea dela. Aktoreek saldu behar dugu magoaren rola. Bestela... Begira metxero hau. Hara, desagertu da.

■ **Aibala! Konturatzerako ezkutatu duzu. Eta mahuka motzetan zaude gainera!**

Ikusten? Horrela eginda ez du graziarik. Emozio gehiago eman behar nion trikimailuari, neronek jarri behar nuen lehendabizi harrituaren aurpegia metxeroa desagertu dela ikusitakoan, publikoa gehiago txunditzeko. Hor dago aktore lana, nik ongi baitakit metxeroa desagertu dela.

Metxeroagatik lasai, eskuekin piztuko dut zigarroa.

■ **Ez al duzu zure burua ezkutatzeko gogorik sentitu, trikimailuren bat gaizki atera zaizunean?**

Tabla bidez atera naiz. Bosniako gerratik etorri eta lehenengo saio kobratua Donostiako Antigua auzoko kultur etxean egin nuen. Ni kartekin aritzen nintzen, tabernaz taberna. Baina pentsatu nuen: Nola aterako naiz kultur etxeko eszenara, kartekin bakarrik? Denda bate-ra joan, eta kobratuko nuen diru dena inbertitu nuen magia jokotan. Ostegunean jokoak erosi, eta larunbatean egin behar nuen funtzioa. Ez entseatu, ez ezer egin gabe atera nintzen, eta... oso gaizki atera zen. Bada hala ere, jendea algara batean aritu zen. Hain justu, gaizki ateratzen zelako, eta nik buelta ematen niolako egoera horri, ateraldiren batekin. Larrosa lorea zapien sartuko dugu, desagertu da, eta bat-batean hara! Berritxo ere

CURRICULUM A

- **Jaio:** Donostian, 1963an.
- **Bizi:** oraingoz Urnietan.
- **Magoa.**
- 15 urterekin herriz herri ibili zen musika talde batekin **gitarra** joz.
- **Monopatinean** Euskal Herriko txapeldun izan zen 1979an.
- Txikitatik aritu izan da **antzerkian**.
- **HBko liberatu** izan zen.
- **Diseinu** lanetan aritua.
- Haurrentzako "**Barre-busa**" programan ibili da 1999-2000 urteetan.

BERE HITZETAN

“Lagun batek Txan deitzen zidan, eta mago gisa izen hori erabiltzea erabaki nuen. Baina zirku batean hasi ginenez, Handia erantsi nion. Gero, telebistan hasi nintzen, handia hori handinahi dezentekoa iruditu zitzaidan, eta kendu nuen.”

Euskaldunon Egunkaria, 2001-02-18

“Nire lagun Josemari Carrere ipuin kontalariak kontatu zidan “Artxila mortxila” hitz magikoak esan ohi zirela iparraldean, akelarreetan, eta hitz magiko horiek hartu nituen.”

www.hezkuntza.net/ikusgela/380

“Surfean aritu naiz, eta beste hainbat itsas kiroletan ere bai: belan, piraguismoan, urpekaritzan. Eta hori guztia igeri egiten jakin gabe.”

Euskaldunon Egunkaria, 2001-02-18

“Trikimailua zein den dakizunean magia guztia desagertu egiten da, baina zuk segitu behar duzu magia hori mantentzen, sinesten. Jakin behar duzu trikimailu horrek kristoren indarra daukala, eta indar hori publikoari komunikatu behar diozula.”

www.santurtzieus.com/gela_irekia/materialak/testuak/xanti_antero.htm

“Ume guztiak atzetik dabilzkit”

Euskaldunon Egunkaria, 2000-08-25

“EEBBetan bada magoen elkarte bat zeinak erronka bat bota duen: telekinesia edo botereak dituela frogatzen duenari milioi bat dolar emango diotela. Askok saiatu dira botereak frogatzen baina milioia oraindik ez du inork eraman.”

www.hezkuntza.net/ikusgela/380

■ “Errazagoa da emakume bat erditik zatitzea, karta joko bat egitea baino”.

kirtenean dago larrosa lorea. Emozionatuta geundenean denak, zapitik erori zen beste lore bat. Jendeak sekulako haserre aurpegiarekin begiratzen zidan, eta esan nuen: “begira, prezio berean, bi lore!”

Zazpi-zortzi joko egin, eta bi edo hiru bakarrik atera ziren ongi. Eta arrakasta bera lortu nuen, jendeak ez zekielako gaizki egiten ari nintzen, edo emaitza hori lortu nahi nuen.

Orduan konturatu nintzen: gaizki ateratzen bada berdina da, buelta emango diot. “Hau zen zure karta. Ez? Ah, zaila zen, e, zer uste zenuen, asmatuko nuela, ala?” Orain badakit, joko bat gaizki ateratzen bada, ez zaiola kasurik egin behar. Jendea ahaztu egiten da. Baina ez aurrera ez atzera gelditu eta berriro errepikatzen hasten bazara, jendea zutaz gogoratu da hanka sartu zenuelako. Txarrena litzateke jendeak trikimailua harrapatzea, orduan magia apurtzen baita.

■ Beste magoei harrapatzen diezue trikimailua?

Bai, teknikak unibertsalak baitira.

■ Garajea tela beltzez, untxiz eta

kaxaz betea duzu. Hori da zure laborategia?

Saioan bertan probatzen ditut jokoak.

Etxean mekanika bakarrik entseatzten dut. Jokoa egin bitartean esango dudana, ateraldi eta txisteak, ikuskizunean bertan ateratzen zaizkit. Niri inprobisazioa gustatzen

zait. Beraz, ikuskizun bakoitza ezberdina izango da egun horretan dudana aldatzeraren arabera, eta publikoarekin lortzen dudana konexioaren arabera. %50 magoaren eta jokoaren gain baitago, baina beste %50 ikuslearengain. Jendeak erantzuten badit, ni askoz gusturago aritzen naiz, baina jendea mutu badago, niretzat oso zaila da ikuskizuna bizia ateratzea.

■ Hipnotizatzen ez dakizu, baina publikoaren psikologia kontrolatuko duzu...

Gurasoek ia ehun urtez izan dute irekita Antiguan Etxeberria taberna, eta han ikasi nuen psikologia. Jendea ikusi,

eta gutxi gorabehera badakit nondik datorren eta nora doan. Badakit emakume bat gizon bat baino askoz hobeto portatuko dela oholtea gainean, askoz hobe-

“Helduek logika baten arabera jokatzen dugu, eta logika hori apurtzen digutenean ez dugu erantzunik”

“Ikuskizunaren %50 magoaren eta jokoaren gain baitago, baina beste %50 ikuslearengain”

to. Gizonezkoak defentsiban jar-
tzen dira beti, eta batzutan harro.
Emakumeak ez, lasai geratzen
dira, barre egiten dute zurekin, eta
askoz tabla gehiago dauzkate.
Publikoa tratatzen ere jakin behar
da. Sekula ez zait gustatzen jen-
deaz barre egitea. Nire buruari
egiten diot barre, eta laguntzera
atera den bolondresa zirikatzailea
bada, harekin katxondeo pixka bat
izaten dut, baina neurrian. Gaine-
ra, besteei barre egitea gure aurka
doa, inork ez baitu laguntzera
atera nahiko.

Magian badago psikologia bat
ere. Nik esango ditut lau zenbaki,
eta badakit zuk zein aukeratuko
düzun. Pentsatu zenbaki bat bate-
tik laura. (...) Hirua zen?

■ Nola asmatu duzu?

Hor dago magiaren psikologia.
%98ko aukera dut zuk zenbaki
hori esateko, eta koloreekin ber-
din.

■ Hildako baten eskuarekin
aritu zara kartak banatzen, gai-
nera karta horietako bat globo

barruan agertu da... Gaurko
magoak zer zarete, lehengoak
baino hobeak, edo teknologia da
hobetu dena?

Askoz errazagoa da emakume
bat erditik zatitzea, denen aurrean
karta joko bat egitea baino. Askoz
abilezia gehiago behar da kartekin,
emakumeak, berak egiten du ikus-
kizunaren erdia.

Duela 4.000-5.000 urte Egipton
egiten zen magia, eta hango faraoi
batak idazten zituen jokoak papiro-
tan. Oraindik erabiltzen dira ordu-
ko jokoak, sekulako teknika bai-
tzuten. Magoek bere burua
extralurtar gisa aurkezten zuten,
eta faraoia gustura geratzen bazen,
bere pisua espeziatan edo urretan
ordaintzen zieten. Baina trikimai-
lua gaizki ateratzen bazen, eta
faraioia tranpa zegoela ohartzen
bazen, lepoa moztzen zieten. XIX.
mende bukaera eta XX. mende
hasieran asmatu ziren joko onenak,
egurra eta burdina bakarrik balia-
tuz. Egun zailagoa da gauza berriak
asmatzea. Material berri piloa

■ “Amak esaten dit: ‘Bizitzan beti egin izan duzuna orain ordaindu egiten dizute. Baina zu horrela izan zara beti’”.

asmatzen ari da, eta hortik etorriko dira askak.

■ **Euskal Herriko mago ia bakarra zu zaitugu. Zuk bakarrik deskubritu al duzu “Artxila mortxila”ren sekretua?**

Tradizioa beti egon da, baina gaztelaniazkoa. Ni hasi nintzenean ez nuen inongo eredurik. Euskaraz hasi nintzen, eta sekula ez zaidanez lanik falta izan, horri eutsi diot. Askok diot eskertzeko euskarari. Gaztelaniaz aritzen diren magoak lanik gabe daude, erdaldun jendea ez baita mugitzen kultur mailako gauzak antolatzen. Copperfield edo Tamariz ekartzen dituzte, baina hemengo magoak ez dituzte kontratatzen, eta lastima da, oso mago onak baititugu. Beti esaten diet beste mago gazteei, beren etorkizuna euskara ikastea dela, sekulako lan piloa dagoela egiteko.

■ **(Telefonoz deitu diote auskalagarren aldiz.) Agenda gainezka edukiko duzu...**

Euskal Herrian oso ongi funtzionatu du magoen ikuskizunak, eta zirkuitu dena ahoz aho joan da osatzen. Ikusten

da hor hutsune bat zegoela. Aurretik arrakasta izan zutenak ipuin kontalariak izan ziren. Ni beraiekin atera nintzen.

Lan egiteko bitartekoak asko hobetu ditut. Zenbat aldiz aldatu naizen txozna baten atzean, goizeko ordubietan! Orain “Txangoneta” edo karabana bat dut, eta kanpora noanean hori da nire kamerinoa.

“Emakume bat gizon bat baino askoz hobeto portatzen da oholza gainean”

■ **Haurren aitzakian guraso asko geratzen da zure saioak ikusten, kafe-tegira joateaz ere ahaztuta...**

Nik nahiago dut helduentzat magia egitea. Helduekin inprobisaketa askoz gehiago lantzen dut eta beste hizkuntza mota bat erabili dezaket. Gainera umeek onartu egiten dute magiak existitzen duela. Helduek ez, eta nik abantaila

horrekin jokutzen dut. Helduek logika baten arabera jokutzen dugu, eta logika hori apurtzen digutenean ez daukagu erantzunik. Horrek niri jolasteko askoz aukera gehiago ematen dit.

Adibidez: Pello untxi bihurtuko da, esanez hasten dut joko bat: helduek, “bai zera, nola bihurtuko da untxi!” erantzuten dute. Umeek, “konforme, untxi bihurtuko da” eta hori ikusteko esperoan jartzen dira. Makiltxo magikotik paper bat atera eta zabaltzen dut: untxi bat dago bertan marraztuta eta erdian zulo bat du. Zuloa Pelloren aurpegi aurrean jartzen dut, untxi bihurtuz. Helduei trikimailu horrek barrea eragiten die. Umeei desilusia, “bua, hori tranpa da, zer txarra, hori ez da untxia...” Umeek bereizten dute trikimailua eta magia. Azalpenik bilatzen ez dutenean da magia. Eta umeak magia egiten duen mago bat ikustera doaz. Ez dago ironiarako tarterik.

■ **Magiak telebistan bukatu du. Onerako edo txarrerako?**

Zinemak eta telebistak sekulako

egurra eman zion magiari. XX.mende hasieran magia zen arteetan erregina. Antzoki asko magia egiteko bakarrik irekitzen ziren. Gero zinemarekin lurpera joan zen. Copperfieldek buelta eman zion fenomeno horri, eta telebistak eskaintzen dituen aukerak baliatzen jakin du, telebistako funtzioak gogoz hartuta. Oso ona da horretan. Orain, Europan ere hasi da magia berriro pixkanaka indartzen.

■ **Jendea fidatzen al da telebistako magiaz? Bestela ere, nahiko trikimailu erabiltzen da telebistan...**

Oso mago gutxi baliatzen da telebistaz magia egiteko. Begira bideo honi. Harrigarria da, eh, Copperfieldek egiten duena! Punta puntako magoa da, baina etikoki eztabaida asko sortzen ditu. Ez al zaizkizu publikotik irteten diren bolondres denak moñoñegiak eta telebistan agertzeko prestatuegiak iruditzen? Eta inozentearena egingo dute, gainera...

Baina hor dago betiko eztabaida: zer da balio duena magoa, edo emaitza? Magoaren teknika, edo ikusleak egiten duen kritika? Nik Copperfiledi buruz nire iritzia dut, eta esan daiteke ez dela etikoa,

BIZITZAREN PASARTEA

Orain gutxi etorri zen Tamariz Tolosara. Bere saioa bukatutakoan, kamerinora joan nintzen bera agurtzera. Jende pilo zegoen kanpoan autografoen zain, batez ere umeak. Ni ere txoko batean jarri nintzen. Halako batean, kamerinoko atea irekitzen ari zela, ama batek buelta eman eta esan zuen, "Ui, Txan magoa da eta!". Ume denak buelta eman eta nire aurrean jarri ziren sinadura eske. Egoera konprometitu horretan konturatu nintzen, urtetako lanak bere emaitzak eman dituela. Tamariz munduko kartomago onenetakoa da, baina ume euskaldunek badute bere magoa. Ez hain ona, baina berea, eta euskalduna. Harro sentitzen naiz, umeek magia Txanen bidez ezagutu dutelako eta euren eredu euskalduna delako.

eta nahi dena, baina jendea nola ateratzen da Copperfielden ikuskizun batetik? Txundituta. Hori da balio duena. Magoen

"Asko diot eskertzeko euskarari. Gazteleraz aritzen diren magoak lanik gabe daude"

artean, batzurentzat jainkoa da, eta besteentzat deabrua.

■ **Ume askok, berriz, zure bideoa jarriko dute. Zer moduz telebistan?**

Nahiago dut zuzeneko ikuskizuna. Telebistak joko asko erretzen dizkit. 53 programa, eta 53 joko egiten ditugu urte

zait gustatzen horrela ateratzea, pixkanaka berotzea baizik...

■ **Magoen artean ba al duzue harremanik?**

"Xixka" Gipuzkoako ilusionismo elkarte da, eta hor biltzen gara astero. Estatu mailan egingo den hurrengo kongresua Donostian da, eta buru belarri hasi beharko dugu hori antolatzen.

Estatuko magoek ere bere elkarteak dute. Bilerak bakarrean egon naiz, eta ezkerreko hankarekin sartu nintzen... Estatutuak aldatu nahi zituzten, elkarteari "Magos del Estado" izena kendu, eta "Magos Españoles" jartzeko. Iritsi berriaren lotsarekin altxa eta betiko izenaren defentsa egin nuen. Beste bizkaitar eta katalanak ere alde atera ziren, eta zorionez ez zaio izena aldatu ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Salla

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

PRINTZA**ALFERRIK**

Ana Urkizaren iritzia da honakoa "Euskaldunon Egunkaria"n idatzia:

"Kulturan baino industriar helburuak gorago ditugula esango nuke. Bezeroa asetzea da helburu gorena eta ez zaigu bezeroa nor den sekula ere ahazten. Guri, Alemaniako azokara joaten garenean makinak saltzera, ez zaigu otutzen gaztelaniaz jarduterik. Alemaniara bagoaz, gure lehenengo hizkuntza, alemaniera da; eta bigarrena, ingelesa. Lehenik eta behin hangoak izaten digutu kontuan, eta gero, gainontzekoak. (...) Argi eta garbi izaten dugu beste kultura batera goazela, eta saldu nahi badugu, unibertsio horrekin bat egin behar dugula. Beraz, euskal munduarekin ere berdin egitea eskatuko nieke euskal kultura kudeatzaileei. Euskal Herrira ekartzen dugun edozein kultur ekintza, gutxienez, euskaratuta egotea. Eta pixka bat gehiago eskatzeko aukera izanez gero, euskal kulturaren baitatik ulertzeko moduan jartzea. (...) Jakintza eta kulturaren transmisioan gure hizkuntza eta gure kulturaren oinarriak kontuan izaten ez baditugu, nekez helduko gara behar dugun bezala jakintza eta kultura hori euskaldunei komunikatzera. Alferrik izango da ikastolen urteetako lana, alferrik gaur egun enpresak euskaldundu nahian dabiltzanen ahalegina, baldin eta kultura eta jakintza horren transmisioa euskaldunen unibertsioan txertatzen ez badakigu. Kanpotik datorkigun guzti horrek, euskal unibertsioaren erreferentzietatik urrunduiko baikaitu".

ZINEMAN LABUR

HILAREN 10ean hasi bazen ere, 22a arte ikusi ahal izango da Bidasoako Film Laburren Nazioarteko Jaialdian hainbat eta hainbat film labur. Guztira, 20 film eskaintzen ditu aurtengo Jaialdiak. Guztiak jaialdiaren lau egoitzetan ikusi ahal izango dira: Elizondo, Doneztebe, Bera eta Hendaia. Lehiaketan parte hartuko duten hogeita film laburretatik bost dira Euskal Herriko egileek: Laura Bellosoren "El ultimo cuento", Inaz Fernandezek "Hauspo soinu", Miren Zamakolaren "Usoa", Pablo Maloren "Jardines deshabitados" eta Sara Mazkiaren "Hide&Jekill". Jaialdiak aurtengo hainbat berrikuntza izan ditu. Besteak beste, hilaren 19an zonaldeko zinemagileak bultzatzeko haien bideo lanak eskainiko dituzte Beran eta gainera, publikoaren sari bat ere egongo da aurtengoan.

IRUDIAK ISILTASUNEAN

ISILTASUNEAN du izena Zarauzko Olerti Etxeak hil honetarako martxan jarri duen zikloak.

Lehenengo ostiralean hasita, eta ostiralero, arratseko zazpi eta erditan, zinema isilaren garaiko zinegileak aztertuko dituzte bertan. Lumiere anaiak, Edison, Murnau ... eta beste hainbat izango dituzte hizpide. Gainera, filmak ikuste-ko aukera izango da.

OKZITANIA GERTUAGO

OKZITANIAKO Kultura eta nortasuna euskaldunei ezagutarazteko xedez, Haize Berri kultur etxeak eta Okzitaniako Kultur Erakundeak "Topa Oc" izeneko Jaialdia antolatu du Izuran. Hilaren 28, 29 eta 30ean zehar hainbat ekitaldi burutuko da. Horien artean, okzitaniar hizkuntzari buruzko hitzaldia, dantza ikastaroak, Okzitaniako gazte mugimenduari buruzko mintzaldia eta Okzitania eta Euskal Herriko musikariaren kontzertuak.

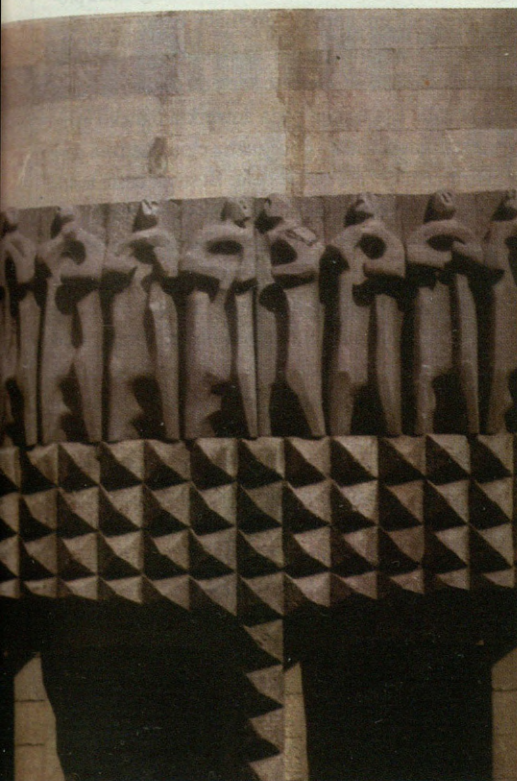
EKAIN BERRIA DATORREN UDAN

EKAINGO kobazuloaren barrualdeko kopia prestatzen ari da Frantziako Z.K. Productions enpresa. Bitartean, Zestoan kopia hori hartuko duen eraikina amaitzen ari dira. Guztia ondo badoa, eraikina urtearen amaierarako bukatua egongo da. Ondoren, irudiak eta haitzen kopiak, haitzuloko lurraren eta putzuen errepresentazioa eta abar paratuko dituzte bertan. Hiru bat hilabete denbora dago aurreikusia horretarako. Eta beraz, guztia prest egon beharko litzateke datorren urteko udarako. Lanak guztira 460 milioi pezeta kostako dira (18,4 milioi libera inguru).

H I T Z B I T A N

- Angel Amigo produktoreak honela zioen "Gara"n: "Produktora gehiegi daude hemen. Eta hori ETBk produktoren sendotzea ekidin duelako da. Bere estragia haxe izan da: sendotzen saiatzen diren produktoren egonkortasuna galaraztea merkatua eta prezioak kontrolatzen jarraitzeko".
- Hasier Etxeberriaren adierazpena da hau "EuskaraZ Posta Zerrenda"n idatzia: "Baten bat espainolez aritzen denean, euskarazko hitzak edo esamoldeak sartzeak, min egiten dit. Ene

L A K

EUSKAL MUSIKA VIC-EN

BIGARREN aldiz izango du aurten euskal musikak bere lekua Viceko Musika Azokan. "Euskadiko soinuak" egitasmoaren baitan hainbat euskal musikari eta musika enpresa bilduko da bertan hilaren 14tik 16ra. 24 karratuko erakustokian sei disketxe, musika jaialditako ordezkariek, zazpi management bulego eta aldizkari bat izango dira. Gainera, azokan zortzi euskal taldek kontzertuak eskainiko dituzte. Hain zuzen ere, Anari, Eguen Banda, Fermin Muguruza, Skalariak, Mikel Urdangarin, Iñaki Salvador, Pi-LT eta Tirri Tarra izango dira bertan. Berrikuntzen artean, euskal musika promozionatzeko bi CD kaleratu dira. Batean, euskal pop-rockeko ordezkarien doinuak bildu dira. Bestean, folk

HUTSUNEA LEKU

60ko hamarkan sortu zen Arantzazuko seminarioa. Hirurehun fraile hartzeko helburua zuen gunea husten hasi zen ordea hurrengo hamarkadan. Hutsune horri kulturari leku egin nahi diote frantziskotarrek orain. Hain zuzen ere, kulturgunea sortuko dute apaiztegian. Horretarako, frontoiak eta apaiztegiaren lehen zatia botako dituzte. Datorren urtearen hasieran ekingo diote guztira 1.151 milioi pezeta kostatuko diren lanei. Eta sortuko den 4.000 metro koadroko kulturgune berriak museo etnografikoa, erakusketa gela, batzar aretoa eta liburutegia hartuko ditu. Bide batez, santutegiaren kanpoaldea berrituko da. Aire libreko 2.400 metro izatetik, 12.500 izatera pasako da. Hutsunea leku eginez.

estiloko eta kantautoreen lanak bildu dira. Eskuliburu bat ere argitaratu da, non disketxeak, taldeak, jaialdiak eta komunikabideak biltzen diren.

■ I. Salvadorrek eskainiko du kontzertu bat.

■ Berri Txarrak.

IZENAK

Berri Txarrak taldearen hirugarren diskoa urrian izango da kalean. Gor diskoe-txearen eskutik argitaratu dute "Eskuak/Ukabilak" lan berria.

Kimetz Larrañaga eta Eneritz Epeldek irabazi dute Donostiako Dantza Sueltoke Txapelketa.

Miguel Sánchez-Ostizen "El corazón de la niebla" lan berria hil honetan bertan izango da kalean. Horrez gain, "Peatón de Madrid" izeneko liburua prestatzen ari da. Eta azken hau urrian plazaratuko da.

Xabier Etxeberria suertatu da hamazazpigarren Basarri bertso-paper sariaren irabazle "Dietan jarrai" izeneko bertso sortagatik.

Jojo eta Ramuntxok "Zure kanpoetara..." izeneko diskoa plazaratu berri dute. Hamaika abestiz osatua dago Agorilak argitaratu duen lan hau.

Miren Azkaratek eta Patxi Altunak idatziriko "Euskal Morfologiaren Historia" liburua argitaratu du Elkarlanean argitaletxeak.

■ Miren Azkarate.

ustez, kodigo bat edo bestea hautatutakoan, bataren edo bestearen legeetara makurtu beharra dago derrigorrez, 'que tal tus aiatxos' eta antzeko pitokerietarako aukerak ekiditeko, besteak beste".

• Gonzalo Etxebarria margolariaren iritziz, "Botereak gero eta gehiago erabiltzen ditu irudiak mezuak pasatzeko, gutxiengoak baztertzeko eta diferentziak ez onartzeko. Iduri du dena errana dagoela, baina ez zaie egiazko galderei arraposturik ematen. Unibertsaltasuna erabiltzen dute irudia banalizatzeko eta alde intimista zokoratua da". "Gara"n esandakoa da hau.

Nola dago "letrasuntoa"?

Antzerkiak egiteko moduak asko aldatu dira azken hogeita hamar urtetan, beharbada mamian baino sistematan. Badira diotenak antzerkiak ez duela aurrerapauso iraultzailerik eman Becketez geroztik, gerora egin diren ahaleginak ez dutela imitatu baino egin. Gaur egungo gizakiaren barne eta kanpo gatazkak adierazteko mementoan ez dela gainditu irlandarrak ezarritako muga. Garai hartan antzerkia hutsetik izatera bultzatzen zuen prozesuari tradizionala deituko diogu. Hau da, bazen testu bat sortzen zuen idazlea, batzutan aktore konkretu batentzat, bestetan zuzendariarentzat, antzerki konpainia batentzat, edo istorio bat kontatzeko asmo soilaz.

Garai haietan idazlearen izena eta ospea zuzendariaren eta aktoreen parekoa zen, handiagoa ez bazen. Hori unez une aldatzen joan da, eta zuzendariaren mesedetan izan da. Zuzendaria bihurtuko da izarra, sortzaile nagusia. Beraiek izango dira, taularatzeko ausarten bitartez, mamiarekin baino itxurarekin zerikusia duen, iraultza berri baten protagonistak.

Geurera etorritik, euskal testu dramatikoaren eskasia ez da gaurkoa, betidanikoa baizik. Pizkundeaz geroztik euskal kultur munduan ez da interes gehiegirik egon antzerkiarekiko, Arestiren kasua kenduta. Eta horrek antzerkirako testuen produkzioan bere islada garbia dauka. Salbuespen bat egin beharko genuke Iparraldearen kasuan. Bidasoaz goikoak esparru honetan askoz emankorragoak izan dira eta dira. Baina zoritxarrez antzerki amateurren mugetan mugitzen dira. Eta mugak aipatzen hasita esan beharra dago, bi aldeetako antzezlanek lan nekeza daukatela, ezinezkoa ez esateagatik, bestaldean aurkeztuak izateko. Honek ere testuarekin zerikusia omen, erabilitako euskarak ulerkaitzak gerta daitezkeelako alde bateko zein besteko ikusleentzat. Beraz, muga bati beste muga batzuk gehitzen dizkiogu.

Amateurismoa aipatu dut gorago eta bada une bat, euskal antzerkia profesionalizatzen hasi zena, biziki inportantea dena ulertzeko ez testuen produkzio urria baizik eta euskal antzerkiarena orokorrean. Eta euskaraz sortutakoa esan nahi dut. Antzerki elebidunaren kasua ez da hori. Hor bai eman direla aurrera pausoak baina sortzeko mementoan ia beti erdaraz egiten da. Amateurismotik profesionalizaziorako jauzia laurogeiko hamarkadan eman zen. Eta jauzi horretan euskal talde guztiak, Maskarada kenduta, afizionatuen aldean geratu ziren. Jauzi hau aztertzeke mementoan ez da ahanzi behar galerazten ez bazuen bai erabat baldintzatzen zuen arrazoi bat, merkatuarena. Antzerkitik bizi nahi bazen saldu egin behar zen eta eus-

kal antzerkiaren merkatua gaur egun urria bada, asko jota 40 bat emanaldi inguru, pentsa ezazue orduan nolakoa zen. Eta gainera profesionalizazioarekin prezioek ere gora egiten zuten, beraz panoramalatza. Horren adierazgarri Maskarada ere erdaraz antzeztzen hasi dela.

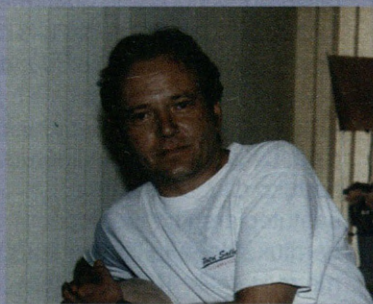
Laurogeiko hamarkada hasieran ere sortzen da Antzerti, baina soilik aktore eskola bezala. Eta esaten bada antzerkia egiteko nahikoa direla aktore bat eta ikusle bat, ez dela guztiz egia oharitzen garazeren garbi dago gauza gehiago ere behar dela. Besteak beste testugileak. Memento haietan ere beste joera bat nagusitzen hasten da, lehengotik ere bazetorrena. Agian testu zaharrak horixe zirelako, zaharrak, agian egiteko ziren berriek taldeetan interesik sortzen ez zutelako, agian ez zegoelako bestelako ahalmenik, testuak beste leku

batzuetan bilatzen hasten dira, antzerkigintzatik kanpo, beste generoetan. Dramaturgo berriak taldeetan sortzen hasten dira. Zuzendaria bera ez denean, bada beste norbaitek hartuko du ardura hori. Joera hori nagusitzen joan da gaur arte. Beraz, arestian aipatu dugun modu tradizionaletik oso urrun dabilta gaurko antzerkia sortzeko eskemak. Hala ere, euskaraz testuak sortzeko gure ahalmenak txikia izaten jarraitzen du. Zergatik ordea?

Gutxi garelako interes hori dugunok, euskaldunok esan nahi dut. Eta gainera euskarazko testua izanik euskaraz dakiten zuzendariak beharko lirake eta horiek ere oso gutxi gara. Instituzioen aurrean ere ez dugula interes handirik sortzen ematen du. Nola edo hala gure belaunaldia, orain arte, egin duguna egiteko gai izan da, baina atzetik badatoz beste belaunaldi gazteagoak. Hor badira euskaraz sortzeko gai direnak edo izango direnak, baina horien artean gehienek ikusentzunezkoen bidea hartu dute. Eta ez da eskola txarra gidoigintza baina oso diferentia da.

Biderik ba ote? Baiezkoan nago.

baina horretarako etxea behetik hasi behar da. Dramaturgoentzako lantegiak antolatuta beharko lirake eta lehenengo konbentzitu testuegingarriak idatz ditzaten, hau da, ez hamalau aktore ezta eszenografia konplikatu beharko dutenak ere. Gero, formato txikiko antzezlanak prestatu testu horiek oinarri direla eta azkenik zirkuito bereziak antolatuta ikus daitezke. Ez dut uste gainera horrelako ekimenetarako diru handirik behar denik baina bai borondate apur bat. Harrobi horrek emango lituzke bere fruituak, luzera begira hori bai, eta beharbada, zergatik ez, euskarazko testuak erdaratu beharra sentitzea ikusleen ikusmira piztu delako, gure barne eta kanpo mugak gainditzuz. Eta orduan bateren batek "Letrasuntoaz" galdetuta txukun gabiltzala erantzun ahal izango genioke ●

Eneko Olasagasti
Antzerki zuzendaria

"Euskaraz testuak sortzeko gure ahalmenak txikia izaten jarraitzen du. (...) Gutxi garelako interes hori dugunok (...). Eta gainera euskarazko testua izanik euskaraz dakien zuzendariak beharko lirake eta horiek ere oso gutxi gara"

EDORTA JIMENEZ

Ezuste polita izan zuen Edorta Jimenezek Lisboatik Berlinera zihoan "Literaturaren Expressoa Europa 2000" bidaian euskal literaturaren ordezkari gisa parte hartzea proposatu ziotenean. Bidaian ikusi, ezagutu eta hausnartutakoaz dihardu "Europako mugetan barrena" liburuan.

"TRINTXERETAKO KULTURA EZ DA DESAGERTU EUROPAN"

ALBERTO ELOSEGI

Umorea da Edorta Jimenezen armarik onena, eta aldarte horrekin kontatzen ditu Europan zehar eginiko bidaian bizitakoak sortu zizkion kezka eta gogoe-ta sakonenak ere, Txalaparta argitale-txean kaleratutako "Europako mugetan barrena" lanean. 103 idazle pilatu ziren Eurobylon literatur tailer alemaniarrek antolatutako trenean, laurogeitik gora hizkuntza europarren ordezkari gisa. 42 egun pasa zituzten elkarrekin, Lisboa-San Petesburg antzinako Europako Iparaldeko espresaren ibilbidea eginez, nahiz oraingoan beste geldialdi batzuk ere egin trenak eta bere ibilaldia Berlinen amaitu. Baldintza bakarri jarri zieten antolatzaileek idazle bidaiariei: tre-

nera igotzen zenak, bidaia amaitu artean ekitaldia ez uztea.

■ **Zurekin batera joandako zenbait idazleren gogoetak ere tartekatu dituzu liburuan. Zergatik hori?**

Ikuspegi osoagoa eskaintzearen. "Euskaldunon Egunkaria"ri eta "Gara"ri

□ **"Europan ez da amaitu Napoleonen proiektua, estatu handi bat egitearena. Eta besteok zer? Gizabanakoak, zer?"**

eskaini nizkien kronikak eta bestela idatzi nituenak daude liburuan. Hiztegiarik gabe eta edozein egoeratan egina izan da, hori du bere meritua nagusia. Eta egin badut, aldeztu aurretik hartutako konpromisoa betetzeko izan da, Idazleen Elkartetik, Eusko Jaurlaritzatik eta Europako Batasunetik diru laguntzak jaso nituelako bidaia hau egiteko, eta euskaldungoarentzat idatzia utzi behar nuela uste nuelako. Zor bat kitatu dut, behintzat.

■ **Bidaiaren balantze moduko bat egi-terik ba al duzu?**

Bada, bidean joan zena eta bueltan etorri dena ez direla pertsona bera izaten. Erromara joan ohi zelako etorri zitzaion burura Freudi psikoanalisiaren muina dena. Eta Darwinek, Beagle itsasontzian

joan zenean, berak nahi gabe ere, bere fede sustraien kontrako teoria berri bat sortu behar izan zuen ikusitakoak azaltzeko. Haatik gerta dakizuke Pigaffetari gertatutakoa ere: Magallanes eta Elkanoren espediziora kronikari gisa joan, eta konturatu ere ez zen egin nor zen espedizio hura amaitu zuen buruzagia...

■ Eta zuk, zer ekarri duzu bidaia horretatik?

Gutxieneko programa bat, amesten dudun Euskal Herriarentzat. Guk ditugun arazoak Europan beste leku askotan ere badirelako, besterik esaten diguten arren. Mugak arazo dira oraindik Europan. Badakigu den-denaren azpian ekonomia arazoak daudela, baina, bestalde, gezurra dirudi guk, euskal herritarrok, historian zehar gure artean bakea ezin egitea. Beharbada Sarrionandiak dioen moduan "txikiak izaten ikasi behar dugulako" izango da, eta hori ez da erraza. Umeak ez du txikia izan nahi. Futbolearen denek izan nahi dute txapeldun...

■ Erraz gauza al daiteke zuk ekarritako programa hori?

Ez dut uste, arazoak ez dira gureak bakarrik... Izan ere, Bigarren Mundu Gerra ez da amaitu. Azken batean, Europan ez da amaitu Napoleonen proiektua, estatu handi bat egitearena. Eta besteok zer? Gizabanakoak, zer? Zeren inoiz ez dira pertsona bi hiltzen; banan-banan hiltzen gara guztiok, bakoitza hiltzen da. Beraz, kontua da proiektu horretan gizabanakook zein leku dugun, herriek zein leku duten, eta klase bakoitzak zein leku duen. Hori da gakoa. Eta hori konpontzen ez den bitartean, ez dago bakerik.

■ Begiak zabalik eta belarriak adi joan omen zinen bidaian. Ikusi eta entzundakoetatik, zer azpimarratuko zenuke?

Tamalez Europan gerra ezin dela oraingoz amaitu. Gaur da Mazedonian, bihar lasai-lasai izan daiteke Errumanian edo besteren batean. Niretzat bidaia honetan gogorrena izan da ikustea, trintxera edo lubakietako kultura ez dela Europan desagertu. Eta beste honetaz ere ohartu nahiz: ingurumena uste dugun baino kaltetuagoa dagoela. Hondamena datorkigu gainera, eta halere ez dugu

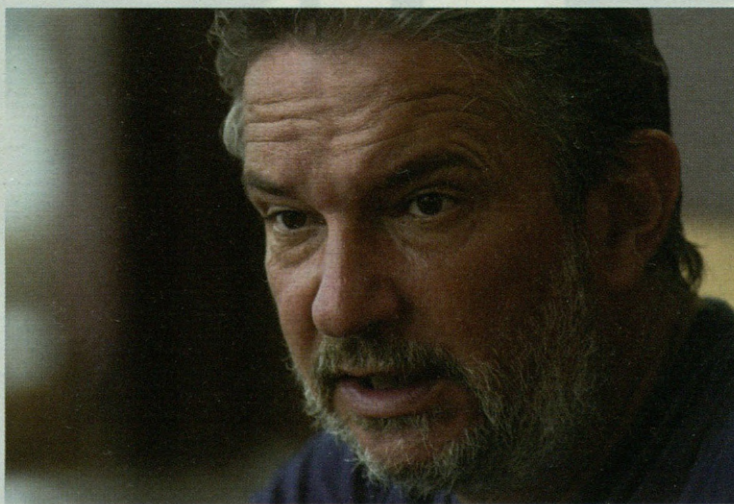
ikusirik nahi Baltiko itsasoa zein zikin dagoen, lehengo Sobiet Batasunean basoak nola dauden...

■ Hau al zen horrelako trena antolatzaren zen lehen aldia?

Bai. Berlin Ekialdekoa den "Eurobylon" literatur tailerrak antolatu zuen, Europako Batasunaren diru laguntzaz. Harrigarriena zera zen: trenekoei dolarretan ematen zigutela dirua aldiro.

■ Zertara zetorren tren hori?

Itzulpengintza bultzatzea ei zen bere helburua. Hori, eta egoera hain ezberdinetako idazleok elkarrekin ea zer moduz konpontzen ginen ikustea. Ez da harritze-

koa: Madrilen, kasu, turkiar bat eta greziar bat haserretu ziren elkarrekin, eta bat eserita egonez gero, bestea zutik gelditzen zen. Eta trenean baziren serbiarrak, kroaziarrak, bosniarrak... NATOK Belgrado bon-

□ "Europako aniztasuna aipatzerakoan, alemana, ingelesa, eta horiei buruz ari da idazle asko. Inoiz inperio izan direnak euren handitasunari begira adurra dariela bizi baitira"

bardatu zuela urtebete baino ez zenean!

■ Europako hizkuntza gehienak ziren bertan... baina kortsikarrik edo bretoirrik ez zen zuen taldean. Zergatik?

Hizkuntza denak ez ziren han egon, ez. Antolatzaileek estatuekin izan zituztelako harremanak, nik uste. Espainiako erresumaren lurraldeetan hizkuntzetako idazleen elkarrekin badirenez, amore eman behar izan zuten, eta gaztelaren ordezkariak gain, galegoarena, katalanarena eta euskararena joan ginen. Erresuman bada hizkuntza gehiagorik ere, baina... Frantziaren kasuan, ez dakit nola izan zen, baina hark *francophonie* delakoa bultzatu zuen, Haiti eta horrelako tokietako idazleak trenera bidaliz. Portugalek ere gauza beretsua egin zuen. Dena den, Frantziako Kultur ministro andereak

hartu gintuenean, zenbat atsegin zitzaion Espainiako hizkuntzetako ordezkariak etorri ginela ikustek esan zigun; baina katalanak eta biok Frantziaren ere bazituztela katalanak, euskaldunak eta beste hizkuntzak gogoratu genionean, gora begira jarri eta alde egin zuen! Hori baino gogorragoa jakin nuen gerora, ordea: Frantziako antolatzaileetako batek Albaniako idazle bati ukatu egin ziola Frantziaren Euskal Herririk bazenik.

Egia esan, nago Berlin izan zitekeela, eta ez Europako beste ezein hiri, horrelako tren bat antolatzeko ideia izan zezakeen bakarra, hor Europa zatikatua dela benetan bizi dutelako. Alemanek sufritu izan dute gerraren ondorio latz hori, eta nahiz halako batean hiria bat egin den, zauriek osatzeko denbora behar dute. Aldiz, ez dut uste Madrilen edo Parisen zauriaren ideiarik ere dagoenik.

■ Nolako harrera izan zenuten gelditutako hirietan?

Lisboan oso ona. Aldiz, Madrilén... Liburu azoka zen orduan, baina madril-darrek euren pozarekin nahikoa poz dute. Bordelen eta Parisen hobeto joan zitzaigun, Frantziako gobernuak "France 2000"ko ekitaldien barnean sartzeko profitatutako nahi izan zuelako tren. Moskun eta horrelako lekuetan, berriz, egundokoa izan zen harrera. Uste dut Ekialdean literaturari beste balio bat ematen zaiola. Estonian eta Lituaniar bertako lehendakariak hartuak izan ginen!

■ **Zure liburua irakurtzean zera etorri zitzaidan burura: ingelesez, alemanez, frantsesez edo errusieraz ez zekie-**

□ **"Guk egindako bidaia sindikalistek, enpresarioek eta politikariak egin beharko lukete elkarrekin, ea gai izango lirakeen azken geltokiraino iristeko"**

editorerik ez zegoenez... Bestalde, zoro asko etorri zen trenera: ezerk ez zien ardura, ez zuten ezertan parte hartzen, ezta gutako inorekin hitz egin ere... Eta

izan zezakeelako, baina B-k D, alegia zaldiko-maldiko batean bezala elkarren artean harrapatu ezinik ibili ginela. Baina denok binaka banatu izan bagina, "orgia-tren tren" edo "maiteminen tren" izan zitekeen gurea, eta hori ere... Bruselaren aurkeztu beharreko agiria adosteko ordua bai izan zela gogorra, hori ere ez baitzegoen adostasunik gure artean!

■ **Halere azkenean lortu zenuten. Zer dio agiri horrek?**

Labur esanda, Europako herrietako hizkuntza ezberdinetako hainbat idazle bildurik, elkar ezagutzaren premia dagoela European ohartu garena, eta guretzat

ezinbestekoa dela agintarien aldetik itzulpengintza plan nagusi bat bultzatzea, elkar ezagutza hortatik etorriko delako elkarrengana-ko begirunea. Balio kulturalak-eta babestu behar direla, eta gutxiengo eta hizkuntza txikiak eskubideak bermatu. Hemen ohar bat, halere: kontuz, gero, zeren frantsesak hizkuntza mehatxatuaz ari direnean, frantsesari buruz ari dira. Eta Europako aniztasuna aipatzerakoan, alemana, ingelesa eta horiei buruz ari da idazle asko. Inoiz inperio izan direnak, iraga-

nak, jai zuela zuen bidaian...

Eta ez zekizkitenak ere joan ziren! Ez dakit nola moldatu ziren. Ni, den-dene-kin hitz egiten ahalegindu nintzen, baina batzuekin hitz erdirik ere ezin izan nuen egin. Argi esateko, idazle batzuen asmoa euren idazlanak argitaratu ahal izateko trenean ezagupideak egitea zen, eta han

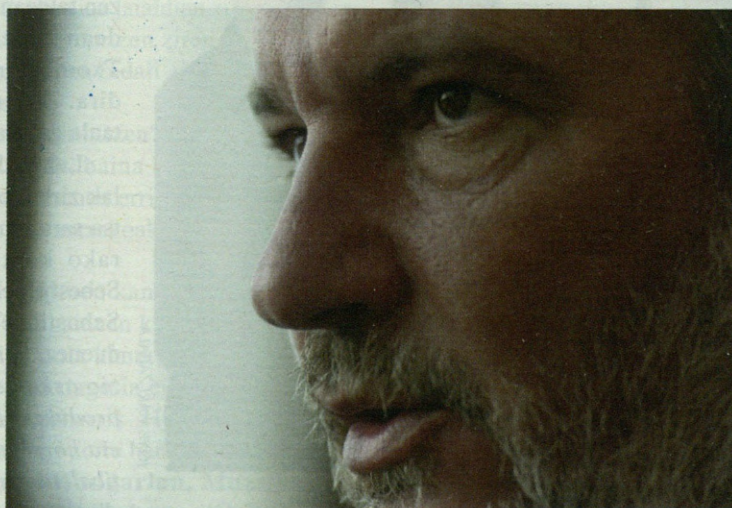
gero, janariaz, hoteletaz, denetaz kexu zen jendea ere bazen han.

■ **Orohar, nolakoa izan zen bidaia?**

Gutiz bitxia! Asegarrak eta pozgarria. Une gogorak ere bizi izan genituen, baina gu azken batean turista pribilegiatuak ginen. Harreman pertsonaletan ere izan ziren une gogorak: A-k B atsegin

naren minez eta euren handitasunari begira adurra dariela bizi baitira... Nola-nahi ere zera uste dut: guk egindako bidaia hau sindikalistek, enpresarioek eta politikariak egin beharko luketela elkarrekin, ea gai izango lirakeen trenaren azken geltokiraino iristeko ●

◆ **PILAR IPARRAGIRRE**

ALBERTO ELOSEGI

GASTEIZ

Irailaren 21etik Urriaren 7ra, Gasteiz Etorbidean

- Euskal musika eta liburririk onenak
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

"Lorius" diskoa atera berri du Alboka taldeak. Dantzarako musika tradizionala lantzen jarraitu du taldeak hirugarren lan honetan. Horretarako, gonbidatu paregabeak izan ditu, besteak beste, Marta Sebestyen, Eliseo Parra, Juan Mari Beltran eta Mossie Martin.

BERE LURRETAN LIBRE

JOXE MARI ZABALA

■ Taldea sendotu egin da, eta zuzenean zazpi musikari arituko dira.

Lorius" da Albokaren azken lanak daraman izenburua. Izan ere, berrehun urtetik gora izan ditzakeen Zuberoako "Oihane-ko zuhainetan" kantutik hartu du izena taldeak. Marta Sebestyenen kantatzen duen abestiak zera dio: *"Lorius bere lurretan beti libre egon dena"*. Joxan Goikoetxea taldekideak esan digunez, izen hori jarri dute, taldean dagoen giroa, poza islatzen duelako. Alboka taldeak 1994an ekin zion bideari eta gustura daude taldeak izandako bilakaerarekin. Hasiera batetik dantzarako musika tradiziozionala izan du ardatz eta gure artean hain ezagunak ez diren doinuak aukeratu ohi ditu. Baina badira taldekideek konposatutako abestiak ere, tradizioari jarraiki munduko musikaren ukitu nabaria dutenak. Hori dela-eta, bere lekutxoan egin dute nazioarteko folk panoraman. Bes-

teak beste, Italiako Ottocento Festival, Belgikako Dranouter eta Norvegiako Forde jaialdietan parte hartu dute. Gure harriurarako, hemen baino arrakasta handiagoa izan dute atzerrian.

Taldearen osaketak aldaketa franko izan ditu, taldearen izaera aldatu delako. Alan Griffin, Josean Martin Zarko, Joxan Goikoetxea eta Txomin Artolak sortu

□ **Hemeretzi abestietatik sei berriak dira, taldekideek konposatutakoak. Ezpata dantza, fandangoa... aurki ditzakegu diskoan**

zuten proiektua. Hasiera batean proiektu paraleloa zen, taldekideak beste taldeetan edo bakarka aritzen baitziren. Diskoa grabatu, jendaurrean aurkeztu eta atzerriko jaialdi pila batera joaten hasi ziren. Hala, bigarren diskoa ateratzerakoan, proiektu paralelo bat izatetik proiektu

propioa izatera igaro zen. Taldekideek beste taldeekin kolaborazioak egiten jarraitzen dute, baina proiektu nagusia Alboka da. Bigarren diskoa plazaratzearekin batera, 1997an Juan Arriola sartu zen taldean. Hirugarren diskorako ibilbidean taldekide batzuk joan egin dira, Txomin Artola kasu, eta berriak etorri dira. Zuzenean zazpi kide izango dira taula gainean aurrerantzean.

Lehen diskoko abestiak instrumentalak ziren; bigarrenean, aldiz, euren aho-tsa sartu zuten; eta azken lanean, primerako kantariak abestu dute: Marta Sebestyenek, Eliseo Parra eta Xabi San Sebastianek. Joxean Goikoetxeak esan duenez, *"orain arte ez ditugu kolaborazio asko eduki. Hirugarren disko hau produkzio handi bat izatea nahi genuen eta horretarako, azken urte hauetan festibaleetan ezagututako lagunak gonbidatu ditugu, ekarpen bat egin dezaten"*. Kolaboratzaile horiek Tino di Geraldo perkusionista eta bateria jolea, Peter Maund perkusionista, Mossie Martin mandolin biolinista, Fiachra Mac Ghabban mandolin jotzailea, Christophe Juste txirula jotzailea, David Escudero gitarrista flamenkoa eta Juan Mari Beltran txalapartaria dira.

19 abesti jaso dituzte disko konpaktuan eta horietako bostetan Marta Sebestyenen abeslari hungariar ezagunak parte hartu du. Diskoa duela urtebete grabatzen hasi baziren ere, oraintsu jarri da salmentan. Hastapenetako ildoari jarraiki, hemeretzi abestietan dan-

tza eta melodia tradizionalak landu dituzte, euskal kantutegia ezagutzera eman nahi baitute. Joxan Goikoetxea taldekideak erakundeek euskal kantutegiari eskaintzen dioten arreta eskasaz kexu da. *"Hemen ez dago etnomusikologiaren arduratzen den erakunderik,*

■ Marta Sebestyen

"Hitz bakoitza sentitu behar duzu zure mingainean, kantatu ahal izateko"

Marta Sebestyen abeslariak eta Albokako kideek elkar ezagutu zutenean zera galdetu zien: "Zeinek jotzen du alboka?". Taldekoek inork jotzen ez zuela erantzutean, honakoa esan zien: "Hau iruzurra! Alboka duzue izena eta inork ere ez du instrumentua jotzen". Gerora Alan Griffin animatu zen alboka jotzera. "Gaixo ingelesa" filmarako bere abesti batzuk aukeratu zituzten eta orduan egin zen ezagun Sebestyen, aurretik ere lan handia egindakoa da, ordea, bai bakarka bai talde anitzekin. Bospasei aldiz abestu du Euskal Herrian eta laster izango da berriz ere gurean.

■ Noiztik ezagutzen dituzu Albokako kideak?

1996an Budapesteko Euromusica jaialdian zuzendari nintzela, Europa osoko herrialdeak etortzen ziren beren taldeekin. Albokakoek lehenengo diskoa bidali ziguten eta gonbidatu egin genituen jaialdira.

■ Zaila izan al da euskaraz kantatzea?

Oso errazak ziren melodiak, baina hizkuntza zaila da. Asko gustatzen zait hizkuntza honen erritmoa, oso indartsua da. Soinuak hungariarraren oso antzekoak dira, baina ez dago ulertzerik.

Nire bihotzarekin ulertu nituen kantuak, hitz bakoitza sentitu behar baituzu zure mingainean kantatu ahal izateko. Emakumeek Euskal Herrian nola kantatu izan duten jakin nahi nuen, alabaina hemen ez dago ia erreferentziarik, ez dago emakumeen grabaketa zaharrik. Hungarian duela 90 urteko grabazioak daude eta hori zorte handia da.

■ Gauza asko egin dituzu Hungarian, Muzsikas eta Vujcsis taldeekin ibili zara, besteak beste. "Gaixo ingelesa" filman ahotza jarri zenuen.

Ez barkatu, beraiek aukeratu zuten nik aspaldi grabatutako abesti bat. Harro nago halako pelikula batean musika hungariar tradizionala entzuteaz, jendeak horrela musika hau ezagutu duelako eta, bide batez, hungariar kultura eta herrialdea. Oso garrantzitsua da jendeak norberaren sustraiak eza-gutzea, berdin Afrikan edo hemen.

■ Albokak jotzen dituen abestiak dantzarako abestiak dira, berdina gertatzen al da musika hungariar tradizionalarekin?

Bai, gainera oso popularra da eta gazte jendeari asko gustatzen zaio. Azken 24 urteetan mugimendu handia dago, jendea dantza eskoletara joaten da eta larunbat gauetan dantzaldiak izaten dira kultur etxeetan.

Argia dantza taldea Hungarian ikusi nuenean, dantzarako grina eta ohitura bizirik zegoela ikusi nuen euren aurpegietan. Beste herrialde batzuetan koreografia hutsa dela ikusten da, jada barruan ez dagoena eta erreku-peratu nahi dena. Bizirik egote hori Hungarian ere gertatzen da.

■ Zein dira hungariar eta euskal musikaren paralelismoak? Eta ezberdintasunak?

Berdintasun espiritualak daude, gainera abesti batzuk oso orientalak dira. Hemengo Erdi Aroko musika asko gustatu zitzaidan (soka dantza...), barroko aurrekoa, benetan zaharra eta antzinakoa. Ezberdintasun handiak daude XVII-XVIII. mendeetan Hungarian egiten zen herri musika eta jauregietan egiten zen musikaren artean, askotan erregeak atzerritarrak ziren gainera. Hemen aldiz nahastuta daude bi musika mota hauek.

■ Zein dira zure asmoak etorkizunerako?

Ryao diskoetxerako lau disko egin behar ditut bakarka eta gero beste bat Muzsikas taldearekin. Goran Bregovic Vatikano-ko musika konposatzen ari da, "Zazpi bekatu nagusiak" obra, eta bekatu bati ahotza jar diezaiodan gonbidatu nau. Beste herrialdeetako abeslariak izango dira halaber ●

RUBEN PLAZA

Juan Mari Beltranek hasi du halako zerbait eta bere poltsikotik ordaindu behar izan du. Patrimonioaren zati bat galtzen ari da".

Hemeretzi abestietatik sei berriak dira, taldekideek konposatutakoak. Ezpata dantza, fandangoa, arin-arina, soka dantza doinuak aurki ditzakegu diskoan. Kantu tradizionalak izanik ere, Albokaren ukitu berria dute. "Luma txurikoa naiz" abestia, esaterako, doinu tradizional batetik abiatzen da, baina letra berria da. Abestiko ehiztari eta

txoriaren arteko elkarriketa Marta Sebestyen eta Albokaren arteko elkarriketa da. Xabi San Sebastianek ere abesten du kantu honetan. "Trapatan" abestiak Doneztebeto dantza bat du oinarri eta Marta Sebestyeneke parte hartzen du bertan. Tino di Geraldok tablak jotzen ditu abesti horretan eta kutsu arabiarra ematen dio abestiari.

Albokak kantu tradizionalak jorratzen dituela aipatu dugu, baina eurek tradizioa zentzu zabalean ulertzen dute. "Tradizioa beti aldatzen joan da eta

alde horretatik, ez dugu berau aldatzeko beldurrik. Dena den, edozer gauzak ez du balio, guk kriterio bat dugu aldatzeko egiterakoan", adierazi du Goikoe-txeak. Internazionalizazio joera nabaria da gaur egun musikan eta eurak korronte horren barne daude.

Albokaren disko berriak zuzenean gozatzeko aukera izango da aurki. Datorren astean bertan Donostia, Iruñea eta Bilbon eskainiko dituzte kontzertuak eta urrian gehiago izango dira ●

◆ KATIXA GARATE

Richard Nixonen agintaritzapean zeuden Estatu Batuak garai hartan, halaber, bere eragina Europa osora ere zabaldu zen krisi ekonomiko sakon bat sortuz.

Estatu Batuek Europaren batasuna kolokan jarri zutenekoa

■ "Nixonen erabakiak, munduko errien diru-arazoa kinka larrian du".

Non da gure Europa?" galdeztzen zen, larri, ZERUKO ARGIA, bere editorialean, 1971ko irailaren erdialde hartan. Zergatik? Orduan ere Estatu Batuek bere interesak baino ez zeuzkatelako gogoan, eta horretaz gain, ahal zuen guztietan munduko jendarmeak izateko bokazioak agerian uzten zutelako. Garai hartan, Watergate kasua zela-eta handik urte batzuetara lotsagarri samar bere kargua utzi beharrean aurkituko zen gizona zeukan lehendakari, hau da, Richard Nixon. Baina axola gutxi bera izatea edo beste bat, noski, EEBBen nagusigoa denen aurrean adierazteko uanean.

EKONOMIA ARMATZAT HARTURIK

"Nixon-en erabakiak, munduko errien diru-arazoa kinka larrian jarri du. Baita Europa beraren nortasuna ere. Europa batua egin nahiean gabiltzanok ere, ba dugu zertaz kezkatzerik", salatzen zuen alde z aurretik gure aldizka-

zeruko ARGIA

KHRUSCHEV, Gizon politikoa

NON ZER

• LURERAKO KALAKO BILBOKA	3 garmen
• JORDIA LURRA	4 garmen
• GUTURRUA	7 garmen
• ERREKATU BAT ERREKATU	11 garmen
• ERREKATU BAT	12 garmen
• ERREKATU BAT	13 garmen

riaren editorialak. Larritasun horren guztiaren azalpena, ordea, pare bat orrialde geroago ematen zuen, Berasategik izenpetutako lan batean (beharbada editorial-gilea eta Berasategi delakoa pertsona bera izango ziren, baina hori ezin dizuet nik ziurtatu). Gauza da, horrela zioela Berasategik: "Oraingo onetan, Nixon-ek ehuneko hamarrean igo ditu Ifar Amerikara salduko diran gauzen zergak. Zerga

■ Diru-indarrak Bilbotik Madrillera

Gurutz Ansola, 1971-IX-19

Bilboko Banketxeak lurrak erosi ditu, Madrilgo kalerik nagusienean. Etxe eskerga bat eraikitzaera doa, han bertan. Banku lanetarako baliagarri, 32.000 metro-kuadro izango ditu etxe berri horrek. Bilboko Banketxeak berea duen "Talde Finantzialaria"-ren egitate eta zerbitzuak, han, Madrillen bilduko omen ditu. Hontatik -etxe berean anitz egitate eta zerbitzu biltzetik, alegia-, berehaldiko probetxu eta emendioak ilikiko omen dira, Banketxearen buruzagiak dioenez. "Ez da ahaztu behar, gainera -dio jaun berak-, berrogei bulego badi-tuela, jadanik, Madrillen, Bilboko Banketxeak. Areago, gure zenbait Finantza konpainien etxeburua, Madrillen dagoela, hain zuzen". Nork ere badaki, eraberritzeko aha-lerin handiak egiten ari dela, azken urteotan, Banketxe hori. Alde bate-tik, bere merkatua hedatu eta zabal-du du, beste zenbait Banku erosiz eta bereganatuz. Beste aldetik, gaur-ko banku aurreratuen maillara iritxi nahiz, zera sortu du, "Talde Finan-tzialaria" izendatzen duten kapitalen merkaturako tresna eta erakundea. (...)

Diru eta indar hori guziaz, beraz, Madrilletik maneatu eta goberna-tua izango da. Hamaika ikasi atara daiteke gertakizun honetatik. (...) Guzik garbi dago, beraz, Bilboko Banketxea bilbotarra dela esateak ez duela funtsik ez oinarrik. Ardatza, lema eta burua, aurki izango ditu, dirudienek, Madrillen. Gero, Parisen edo izan lezakean bezalaxe (...)

■ Baserriaren alde

Iragarkia, 1971-IX-19

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián: Baserriaren alde/ Euskal eta erdal/: Banen baneko aziyak/ Ongarri ta abonoak/ Belar Zuloak/ Erosi edo berritzeko diru/ aurreratzea/ Baserri, lur-tresnak ta abar/ Torrelavega'ko Perira joan/ etorriak ●

ori dala-ta, nazio-arteko ekonomi-arremanak gutxitu egingo dira. Nazio batzuk, nahiz eta argi ez aitortu, asko galduko dute neurri ori aurrera eramaten danean. Esate baterako, Japoi-ek, bere erritik kanpora saltzen dituen ehuneko 35, Ifar Ameriketara saltzen ditu. Alemania berak ere arreman aundiak dauzka, ekonomikoki, USA-rekin. Eta pentsa dezakegu, Japoi eta Alemaniako ekonomiak ahultzen badira, berekin ahulduko dirala beste erri guztietako salerosketak".

Zergatik egin ote zuen Nixonek egin-dakoa? Bada, arrazoi simple bategatik, hara! Berea defendatu nahi zuelako.

"Nixon-ek neurri aukeratu baditu, bere erri-barruan kinka larrian arkitzen diralako da. Europa eta Japoi ditu, etxetik kanpo, leiaketan", azaltzen zuen Berasategik. Jakina denez, badira euskaldunak Estatu Batuetan ere, eta baliteke haien-tzat pozgarri izatea Nixonen erabakia. Haatik, Berasategi iruzkintzailea ez bide zen estatubatuarra, oso kezkatutik agertzen baitzen haren jarreraren aurrean. "Artutako neurriak, USA-ko komertzioa aziarazteko artu badira ere, nahi eta nahi ez, mundu osora begiratu gero, beherakada izango da. Jakiña, ekonomi-borrokak, politiko aldetak ekarriko ditu".

Aldaketen gorabehera beste baterako uzten zuen, ordea, hari axola zitzaiona besterik zelako: "Lehendabiziko kolpe onetan, USA-k bere merkatua aurrera ateratu eta Europako indarrak ahuldu egin ditu. Nolaz? Bere aldetik, nazio-artean jarritako urrearen prezioa aldatuz eta GATT-ekin zeuzkan trataduak ezeztatuaz".

■ EUROPAK IKASI BEHARREKOAK

Alegia orduko zein etorkizuneko Europa hutsaren hurrengo gisa tratatu

zuela besteak. Bereko halakoa, Estatu Batuak baino ez zituen hark gogoan! Eta Europaren batasuna zer? Bada, estu antzean dirudenez, Z. ARGIAren editorialak azaldutakoaren arabera, "Europa egite ori ez da gauza ez argia, ez erraza, baiña dakarkian ondoren au bai dala latza: 200 milla pertsoneren lan-arazoa jokatzen dala Europa batu orren gorabeheran" jakinarazten zuen. Eta noski, "Europako Elkartearen ordezkariak larri ibilli dira Bruselasetan. Ezin etsi badezakegu ere,

DANI BLANCO

arazoa estua da. An daude Ameriketako Estatu Batuak, etxeko zorrak konpontzearen 'Fondo Monetario Internacional' delakoaren arauak zapalduak, eta G.A.T.T.-tarrei emandako itza jaten. Eta emen, Europa, batu eziñean. Izan ere, Europako laterri bakoitzak bere kasa jokatzen du diru kontuan: bakoitzak, berari bakarrik komeni zaiona aukeratu du".

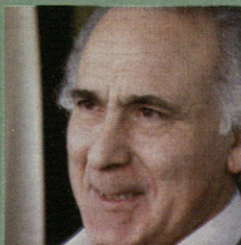
Bazuten zer ikasi oraindik Estatu Batuetatik, antza! Hala guztiek berdin antzean funtzionatzen zutela ondorioztatu behar dugu? Nolanahi ere, ez zen hori gure aldirik editorialgilearen iritzia. "Europa guztia kezkatutik, arritutik dago", zioen hark. "Izan ere, eztabaidaturik gabe eta erriari galde egin gabe artu dira erriaren geroa erabat aldatuko duten erabakiak. Arazo ekonomikoak dirala-ta, ahaztu egin behar ote dugu demokrazia zer dan?", galdetzen zen, ziur aski Francoren "demokrazia organiko" baino eza-gutu ez zuen arren, edo apika horregatik. Zena zela, oso mindurik zegoen honengatik: "Teknokrata batzuk bildu, gau eta egun jardun eztabaidan, erabakiak artu eta gero eman zaio erriari batzarretan ikusitakoen berri. Ez da giro europatarren artean". Arrazoiak? Batik bat hizki larri agertzen zuen hura, antza: "Orain-txe jokoan dagoena auxe da: Europako nekazariak prezio dezente batean saldu ahal izango ote dituzten beren barazkiak". Behin hura azpimarratu eta gero, idazteko ohizko erara itzuliz adierazten zituen ondorengoak: "Europako urietan lanik gabeko gizon asko izango ote diran kezka. Dendari askok euren dendak itxi egin behar izango ote dituzten kezka". Buruhauste txikiagoak ote ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Lehenengo mailako intelektual bat: Joxe Azurmendi

Larresoro, 1971-IX-19

Egun hauetan Baionan argitara, eta salgai jarriko den liburu batek segurtaturik dauka euskal letretan leku goren bat: Joxe Azurmendiren "Hizkuntza, Etnia eta Marxismo" deritzanak. Baina eragin handia izan dezake, era berean, Euskal Herriko politikan eta ideia-mugimenduaren etorkizunean. Azurmendiren liburuak, jakinduriaz eta argitasunez, erderazkoen artean paraturik ere, liburu gutxiri zor lioke ezer. Sinistuta nago. Liburu mardul trinko honen ondorioz, benetan, goreneko maillan jarri beharra dago gure zegamarra euskal idaz-

■ Joxe Azurmendi.

leen artean. Baina, hau berau asko izanagatik ere, ez da dena: zeren-eta Euskal Literaturak berak egiten baitu, Azurmendiren esker, bai saiakeraren, bai politikaren eta filosofiaren mailan, erraldoi-urrats bat. (...) Azurmendiren etorrera dela-ta, beraz, txapela denok erantsi behar dugula esanez, ez diot adiskideari mesede egiten, egia-ri gorazarre baizik.

Azurmendi ez da "beste idazle bat" euskal letretan. Azurmendi benetako intelektual bat da, atzerrikoen mailan aisa parekatzea. Eta gauza bat eska dakioko bakarrik: otoi, ekiok lanari! (...) ●

A S T E K O L I B U R U A

HARRITZEN GAITUZTEN ISTORIO HORIEK

MIL NOTICIAS INSOLITAS...

Iñaki Egaña
TXALAPARTA
252 orrialde
2.000 pezeta
80 libera

Iñaki Egaña idatzitako azken liburu honen izenburu zehatz "Mil noticias insólitas del país de los vascos" duzue, eta normalki jakinarazten ez zaizkigun gertakizunez dago osatua. Esate baterako, ba al zenekiten 1179. urtean ospatu zen Trentoko III. Kontzilioak eskumikatu egin zituela euskaldunak, pagano eta kristauen bortxatzaile izateagatik, eta Erromako Eliza Sainduaren beste ezein kontzilioak ez duela hori bertan behera utzi? Edota Aiala haran arabarreko Foruak, "*muger casada puta provada*" zioela testualki 1373an? Eta XIV. mendean behar baino ardo gutxiago ematen zuten Baio-

nako tabernariei eskuin eskuko hatz lodia mozten zitzaiela? Bada, horrelako berri asko jakitera iritsiko zarete Iñaki Egañaren liburu hau irakurrita. Izan ere, izki larriz idatzi ohi den historia horrek normalean jasotzen ez dituen gertakizunetan jarri du egile honek bere arreta, Historia Aurretik hasi eta gaur egunerainoko tartean Euskal Herriko gizon eta emakumeei gertatutako istorioak geureganatzeko orduan. Historiako liburuetan agertzen ez diren eta euskal herritarrei bizitzea egokitu zitzaizkien gorroto eta amodioak, une gozo eta bortitzak baitira Iñaki Egañari interesatzen zaizkionak.

▼ Egileari Galdezka

"Gertaera gogoangarri franko jaso ditut liburuan"

Iñaki Egaña

GARIKOTZ GARAIALDE

■ Zein izan da zure liburu honen helburu nagusia?

Bada, nolabait adieraztea historia ez dutela errege-erreginek eta ospe handikoek bakarrik egiten, garai guzietan egokitu zaiola jende xeheari gertaera gogoangarri franko bizitzea. Horren froga ugari aurkitu izan dut idatzi behar nituen saiakera, nobela, egunkarietako zutabe eta batik bat 1936ko Gerra Zibilaren inguruko entziklopediarako datu bila ibili naizenean. Nik beti izan dut bitxikeriak jasotzeko ohitura, eta horietatik mordoak neukala ikusitakoan bururatu zitzaidan liburu hau idaztea.

■ Eta non aurkitzen dituzu albiste harrigarri horiek?

Artxibategietan, egunkarietan, jendearekin hitz eginez... leku askotan! Adibidez, lehengo egunean batekin hizketan hasi, eta bere bidez jakin nuen Arrasateko Unibertsitateko irakasleak Metaleko Hitzarmenean daudela. Ez al da bitxia? Horrela ere eza-gutu daitezke nik liburuan jasotako gertaeren modukoak. Norbaitek arrastoa jartzen zaitu, eta zuk hura segitzea baino ez duzu.

■ Nolako harrera izan du zure lan honek?

Egia esan, oso-oso ona. Izugarri saltzen ari da eta dagoeneko martxan da bere bigarren edizioa. Izan ere, adituek ezagunak izango dituzte nik liburuan agertzen ditudan gertaera harrigarri eta bitxiak, jakina, baina irakurle arruntek ez, eta hauek asko eskertzen dizkizute horrelako ahaleginak. Behintzat hamaika jendek zoriendu nau nire azken lan honengatik. Gainera, erraz irakurtzen den liburua dela esango nuke, ez baitaukazu zergatik hasi eta bukatu arte hariari jarraiki lotua egon beharrik: berdin irakurri dezakezu Historia Aurreko gertaeraren bat orain, gure garaiko beste bat jarraian, eta Erdi Arokoren batekin amaitu.

LIBURUAK

XX. MENDEKO POESIA

KAIERAK:

PAKO ARISTI

Antologia egilea,

Koldo Izagirre

SUSA

58 orrialde

700 pzta/ 28 lib.

PAKO ARISTI, BERE MINETIK IDAZTEN DUEN POETA

Beragandik gehiegi espero zuten leku batetik inork espero ez duen leku batera doan poeta dugu Pako Aristi. Horrela dio, bederen, Susa argitaleteak plazaratutako "XX. mendeko poesia kaiarak" bildumarako Koldo Izagirrek aukeratu dituen bere poemetako batean. Han aurkituko duzue bere minetik idazten duen poeta honen lanaren isla. Jakina, jo dezakezue baita iturrira, hau da, "Iraileko ipuin eta poemak", "Castletown" eta "Oherako hitzak" poema liburuak irakurtzera. Eta gustukoen poesia kantatua baldin baduzue, Mikel Markez, Txomin Artola, Lin Ton Taun, Furunda, Egan, Fran Lasuen edota Jabier Muguruzaren diskoetan ere topatuko duzue olerkari gisa Urrestillan jaiotako idazle honek egindakotik (disko horien guztien xehetasunak "XX. mendeko poesia kaiarak"-ek poeta honi eskainitako alean dituzue).

EGILE BERRIENTZAKO LITERATUR LEHIAKETAK 2000

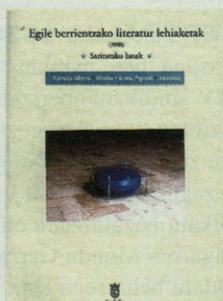
Batzuen artean

IRUÑEKO UDALA

300 orrialde

1.000 pezeta

40 libera

IRUÑEKO LITERATUR LEHIAKETETAN IAZ SARITUAK

Iruñeko Udalak egile berrientzako antolatu ohi dituen literatura lehiaketetan, Iaz saridun suertatu ziren guztien lanak jasotzen ditu liburu honek. Hau da, narrazio laburrenean, Alberto Ladronen "Traidorea" (1. saria), David Anauten "Elur arteko aitopenak" (2. saria), Daniel Martirenaren "Paradise coffee" (3. saria) eta akzesita bereganatu zuen Joxemiel Bidador-en "Hegomina". Olerkienean, Anjel M. Erroren "Eroria" (1. saria), Nerea Baldaren "Arraildurak" (2. saria) eta Patricia Amigoten "Aingeruak" (3. saria). Bertso-paperean, Ekhine Etxepetelekuren "Aitona" (1. saria), Julen Zelaletaren "LesBi Ama" (2. saria), Iñigo Ibarraren "Baserria" (3. saria) eta argitaratzeko gomendioa jaso zuen Xabier Irujoren "Arranpalo". Eta haurrentzako antzerki testuen lehiaketan, lehen saria jaso zuen Aitor Txarterinaren "Zenbakiak ala eleak".

HIGUINAREN ISTORIOAK

Mikelats Gorroto

HIRIA

94 orrialde

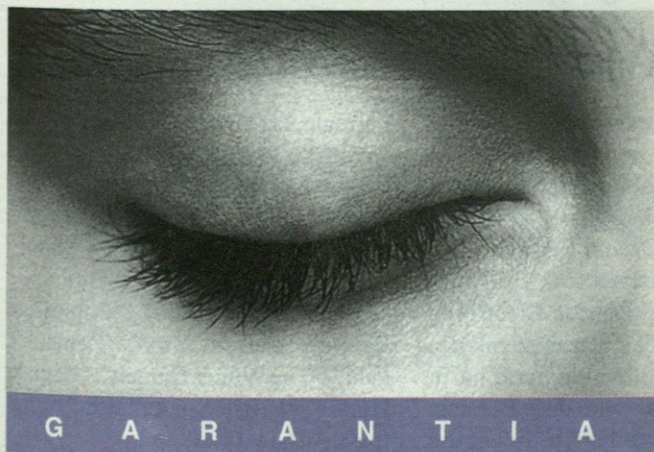
1.650 pezeta

66 libera

MIKELATS GORROTOREN SUMINDURA ETA MENDEKUA

Animatoan bere burua gorde nahi duen poema hauen egileak Mikelats Gorroto haxe dela dio: bekaitza eta gogorkeria, sumindura eta mendekua, gaizkia. Eta Hiria argitaletxearen eskutik izen horrekin kaleratu duen olerki lana, berriz, atalez atal munduaren kronika garrantza kontatzen duen gidoi ezkor eta suntsitzailean oinarritutako pelikula. Haatik, ilunpetik argira, kolorera doala aitortzen du baita ere... Baina nor ote, benetan, Mikelats Gorrotoaren atzean ezkutatzen den hori? Argitaletxekoek esandakoetatik dakigun bakarra, zera da: bizkaitarra dela, Anboton sortua, eta euskaldun berria. Bere poemek zertaz diharduten? Hona hemen zenbait izenburu: "Diru likitsa", "Sexua ez da plazerra", "Gerra", "Gezurra", "Jonkia 3", "Arbuiatu nauzu", "Zilborrestea", "Poesiari gorrotoa diot", "Bilboko putzu baten zaporea", "Horia", "Anila", "Beltza"...

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

HISTORIA LAZGARRIA

Aitor Arana
EUSKALTZAINDIA/
BBK
110 orrialde
1.000 pezeta
40 libera

TXOMIN AGIRRE "ELEBERRIA" SARIAREN IRABAZLEA

Aitor Arana legazpiarrak eskuratu zuen Euskaltzaindia eta BBK antolatutako 2000. urteko "Eleberria" Txomin Agirre saria, "Historia Lazgarria" izenburutzat duen lan honekin. Nekrofiliaz dihardu egileak bere nobela honetan. Nekrofilian murgildurik bizi baitira narrazioko protagonistak, itxura batean pertsona guztiz arruntak diren arren, bestalde. Errealitatean, ordea, hirukote gorpuzale eta heriotzazale bat osatzen dute. Horieta bat dendaria da, baina benetan atsegin zaiona hileritrik gorpuak lapurtu eta bere etxera ekartzea da. Erizaina dugu, bestea, nahiz bere arreta jasotzen duen gaixoetako askok emakume horrek beste lanbide bat izatea nahiko lukeen. Eta hain zuzen haren mutil lagun ohia dugu hirugarrena, bere bihotzeko kutunak bazterrera utzitako gizona, norbait hiltzea proposatu hark eta berak onartu ez zuelako.

ELA A TRAVES DE DOS GUERRAS (1936-1946)

María Luisa Garde
PAMIELA
470 orrialde
3.700 pezeta
148 libera

ELA SINDIKATU ABERTZALEA 1936-1946 URTEETAN

Euzko Langilleen Alkartasuna, bere garaian "Solidaridad" izenarekin ezagutua izan zen ELA-STV sindikatu abertzalea nabarmenki sendotzen ari zen, 1936ko gerra iritsi eta zituen itxaropen guztiak etenik gelditu zitzaizkionean. Zenbat partaide ez ote zitzaion hil hartan, eta zenbat ELA-ekide ez ote zuen gartzela edo erbestera ezagutu! Dena den, Iparraldetik gerra ondoko egoera hari aurre egin eta sindikatu bezala zuen eginkizuna betetzen saiatu zen erakundea. Baina orduan Bigarren Mundu Gerra lehertu zen, eta hura amaitu artean bere lehentasunak aldatu beharrean izan zen ELA. Bilakaera honetaz guztiaz dihardu Mª Luisa Garde historialari nafarrak eginiko saiakera sakon honek, Pamiela argitaletxearen bidez plazaratu den "ELA a través de dos guerras (1936-1946)" liburuak.

OSASUNTSU HAZTEA

Paco Capdevila
AIZKORRI
24 orrialde
395 pezeta
15 libera

OSASUN ONAZ HAZTEKO BETE BEHARREKOAK

Izugarri maite dute Jone, Jon eta bere laguntxoek Pepe gimnasia irakaslea, Loso indartsu eta jatorra izateaz gainera, osasuntsu nola hazi ezin hobeto azaltzen dakielako. Kirola egin behar dela eta ondoren dutxa hartu, jatorduez kanpoko ezer ez dela jan behar, otorduak hasi aurretik beti eskuak garbitu behar direla, nahiz eta zikinak ez egon; denetik jaten ikasi behar dutela, baina ez dela gehiegi jan behar; otorduen ondoren hortzak garbitu behar direla, goxokiek hortzak hondatu egiten dituztela eta ez dela komeni haietatik asko jatea, sorbalda bakarrek karterarik ez erabiltzeko, edozein animaliarekin jolastu ondoren eskuak ondo garbitzeko... Zer ez ote die, bada, irakasten Pepék haur hauei, Paco Capdevilak idatzi eta Josu Lartategik euskaratutako ipuin honetan! Hiru-sei urte bitartekoentzat.

DISKOA

BASQUE ELECTRONIC DIASPORA #2

Batzuen artean
METAK
14 kanta
2.100 pezeta
84 libera

EUSKAL HERRIAN DEN SORKUNTZA ELEKTRONIKOA

Musika elektronikoa euskal Mentzuleei hurbildu eta musika mota hori Euskal Herrian ere egiten dela hemendik kanpokoei erakustea da lehen Esan Ozenki Recordsek eta orain Metak diskoetxeak egin nahi izan dutena bi "Basque Electronic Diaspora" diskoak plazaratzerakoan. Bigarrena den honetan parte hartu duten musikariak asko dira: Bixiante Iriart, Stéphane Garin, François

Larrègle, Isa Suarez, Golgoth13koek, Urruñeko EMCK, Baionako J-ROK, Gasteizko Iñaki Marquinez eta abar. Eskaintzen dituzten kantak, berriak, hamalau: "Be Dub Remix", "Shelter", "Rush", "Corso", "Human", "Protection", "18:28", "Potection Remix", "Perfetc Rmx", "Démantibulé", "The Winter Garden", "Begiak Hetsi", "Little Snake" eta "Nana (para Aisha y Elisa)".

GETXO, irailaren 13tik 16ra bitarte

XV. Habanera Jaialdia
Ostiralean Laudioko Santa Lucia abesbatzak eta Trapagako abesbatzak habanera emanaldia eskainiko dute. Larunbatean Valladolidetik datorren Grupo Aguadulceren txanda izango da.

Areetako geltokiko plaza
21:00

ELGOIBAR, irailaren 15a arte

Erakusketa
Garry Winogrand-en "Women are beautiful" argazki erakusketa antolatu du Ongarrik. Los Angeles eta New York hirietako argazkiak dira, argazkilaria hil zenean aurkitutako 300.000 negatiboen aukeraketa.

Kultur etxea
19:00-21:00

ZARAUTZ, irailaren 23a arte

Erakusketa

Izaskun Ortizen eskutik margo erakusketa izango da ikusgai. Besteak beste, itsasoa, haizea, hodeiak eta egunsentia ditu hizpide bere margoetan.

Torre Luzea

DONIBANE-LOHIZUNE, irailak 19

Kontzertua
"Musique en Côte Basque 2001" jaialdiko azken kontzertua Orchestre National Bordeaux Aquitaineren eskutik dator. 30,48 eta 18,29 euro bitarteko sarrerak daude salgai.

Donibane-Lohizuneko eliza
21:00

BILBO, irailak 13

Antzerkia

Tantaka antzerki taldeak "Hor dago koxka" antzezlan eskainiko du. Ramon Agirre, Ane Gabarain, Elena Irureta eta Jose Ramon Soroiz amodiozko gorabeheretan murgilduko dira Angel Unzuren gitarraz lagunduta.

Euskalduna jauregia
20:00

ZALDIBAR, irailak 15

Hainbat ekitaldi

Goizeko 11:00etatik aurrera arkua jaurtizko eta eskalatze ikastaroa izango da. Pilotalekuan, Olaizola II eta Mikel Unanuekin pilotan egiteko aukera izango dute bertaratzen direnek. Eta pilotaleku zaharrean, 17:00etan kroketa zopa dantzaldia izango da.

ATARRABIA, irailaren 28a arte

Lehiaketa

Pedro de Atarrabia XIII. literatur lehiaketara lanak bidaltzeko epea zabalik dago.

Lanak Kultur Etxera bidali

GASTEIZ, irailak 13

Kontzertua

Rock & Rolla gustuko duenak Funk Sinatra taldearen eskutik 60 eta 70eko hamarkadetako abestiak entzuteko aukera izango du.

Falerina lorategia
20:00

DULANTZI, irailak 13

Kontzertua

"Coro Men in Blaque" koruak belarriak gozatzeko moduko kantuak eskainiko ditu. Abesbatza hau 1997an sortu zen Kaliforniako Unibertsitatean.

Eliza
20:30

ZIZUR NAGUSIA, irailaren 16a arte

Erakusketa

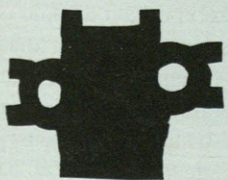
Helduek eta gazteek egindako jaietako kartelak ikusteko aukera izango dute herriarrek.

Kultur Etxea

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Milua irekitako aterki baten itxura duen lorea da, usain goxoa, berezia duena. Hegoaldean osasuna zaintzeko erabili izan den bitartean, sukaldarien osagaia izan da Iparraldean.

MILU KUTIXIA

Milua aspalditik ezaguna da gure artean, Hegoaldean osasuna zaintzera emanak diren sorgin eta sendagileen artean batez ere eta Iparraldean hauen artean adina sukaldarien artean. *Foeniculum vulgare* du izena bide ertzetan, ezponda eta betelan harroetan ia nonahi aurki daitekeen miluak. *Foeniculum vulgare var dulce* du izen teknikoa pertzeta-rako baratzetan hazten den Florentziako milu gozoak.

Milua, anisa, perrexila eta azenarioaren familiakoa da, unbeliferoetakoa, hau da, irekitako aterki baten itxuran bilduta loreak ematen dituztenen senitartekoa.

Tarteri honetakoen beste ezaugarri

garrantzitsu bat bere berdearen usaina da. Miluak anetol deituriko osagarri bati zor dio bere esentzia goxo, mehe berexia eta honek mokofin asko askoren ahoko sabai finak eta pituitaria koloretsuak xaxatuz gaineko garunetan eragiten duen agure tipoko dardaizo sasi orgasmikoei eske-

rrak sekula-sekulorum hango edo hemen-go baratzaren batean jaso eta zaindua ikusi ahal izango da.

Baratzetan hazitakoen ipurtaldeko hosto pila pottoloa jan ohi da, gordinik xerratua entsaladan, eltzeoak fintzeko, frijitua edo omeletan, edo egosia olioz, limoi-zukuz edo gurin saltsaz lagundurik. Basatia toki lehorretan garatu edo tontortua dago, dagoenerako. Toki hezeetan edo udan moztua izan denetan, puja berriak berde-berde izango ditu oraindik, moztu eta mermeladak, likorrak eta abar perfumatzeko edo sendabelar gisa erabiltzeko jaso ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Kuadernoak, liburuak, karpetak... ez gara gure semeen motxiletan zenbat pisu metatzen den konturatzen. Gure semeei beharrezkoa dutena baino ez eramaten erakutsi behar diegu.

GAZTEEN MOTXILEN PISUA

Derrigorrezko Bigarren Heziketa egiten ari diren gazteek, eta ez ahaztu adin horretan daukela 12-16 urte bitarteko gure seme-alabak, beren motxila edo bizkar-zorroetan gomendatuko litzatekeen pisua baino 3-4 kilogramo gehiago garraiatzen dituzte egunero-egunero, etxetik eskolara doazenean, eta atzera berriro etxera itzultzen direnean. Eta bidaian ematen duten denbora, joan-etorria alegia, ordu-erdi edo ordubetekoa da.

Oraindik ere hazten ari diren gorpuzketan egindako gain-esfortzu horrek malformazioak eragiten ditu epe luzera, bizkarreko trastornoak eta baita pintza-menduak ere muskulu eta artikulazioetan, Eskola Publikoko Ikasleen Guraso-

Elkarteko Federazioen kidea den Patxi Alonso medikuak adierazi zuen bezala.

Ikasle horiek bizkarrean eraman behar luketen pisuak hiru-lau bat kilokoa izan beharko luke, bizkar-zorro edo motxila batean behar bezala kokatu eta orekatuak. Izan ere, gauza jakina baita

gainean eraman beharreko zamak ez duela inoiz izan behar gorputz-pisuaren % 10 baino handiagoa. Atera hortik kontuak, irakurle gurasoa.

Federazioak eskoletan takilla egokiak jartzea eskatu du, ikasleek egunero material guztia garraiatu behar izan ez dezaten, eta argialetxeei eskatu die kilo-erditik gora pisatzen duten liburuak tomatan bana ditzatela. Azkenik gurpilez hornitutako motxilen erabilera kaltegarritzat jotzen dute, gazteen beso eta bizkarren gain eragin ditzaketan kalteengatik. Beraz, badakigu datorren ikasturte-hasieran zeri erreparatu beharko diogun beste hainbat gauzaren artean: motxilaren pisuari hain zuzen ere ●

◆ JABIER AGIRRE

Gaztelugatxe-Bermeo.

Gaztelu gaitzera eramaten duen eskailera

Garaia da eguna moztzen hasi zela. Eguzkiak ez du uztailean edo abuztuan bezala jotzen, baina ez desanimatu iraila delako, udazken atarian garelako. Enkargatu eguraldi ona (euririk ez, haizerik ez eta hotzik ere ez).

Orain goazen Bakioko hondartzara. Eguraldi ona eskatua dugunez hondartzaren luze-zabalean ibili, eguzkia eta bainua hartuko ditugu. Gero Gaztelugatxeko 231 eskailerak igoko ditugu. Ariketa fisikoa egiteaz gain itsasoa urdin-urdin, ederra ikusiko dugu. Giharrak bere onera etor daitezen Bermeen paseotxoan ematea falta zaigu. Ez ahaztu Pello Zabalar deitzea.

bbk =

Bizkaia **beti** gure **bihotzean**

 ARMINTZAN SARTU ORDUKO, bertako kai-hondartza funtzio biak betetzeko ongi prestatua dagoela ikusiko dugu, iristeko herrixka zeharkatu beharko duzuelarik. Lemoizko auzune arrantzale honen kai txiki eta atseginarengatik inguruan paseotxo polita egin dezakegu.

■ **Armintzako portu txikitxoaren irudi orokorra.**

Herritxotik irten ostean, guk Bakiorako bidean jarraituko dugu. Tartean dena den (2 kilometrotara) gure lurrari egin nahi izan zaion erasorik bortitzena irudikatzen duen "monumentua" inguratuko dugu: Lemoizko Zentral Nuklearra. Hitzak soberan daude.

Itsasbazterrari sigi-saga jarraitzen dion errepide arbolatsuan aurrera, zentraletik 7,5 kilometrotara begiratoki polita aurkituko dugu, urrunean Gaztelugatxe inguruak ere ikusteko aukera emango diguna. 5 kilometro geroago, azkenean Bakion sartuko gara, Bizkaiko txakolina dastatzeko

■ **Gaztelugatxeko bista ikusgarria ondoko menditik.**

eta hondartza gozatzeko duen herri atsegina.

Bidegurutzean eskuinera joz (ezkerrera ere egin dezakegu, hondartzako muturrera iritsi eta bertatik Gaztelugatxeko bista polita izango dugulako), herria hondartza ondotik zeharkatu eta honen beste alderaino iritsiko gara. Hemen ere gelditzea gomendatzen dizuegu, bertatik hondartza osoaren eta gertu ditugun labarren gaineko begiratoki oso polita dugulako.

Ekialderantz jarraikiz, pare bat kilometrotara eta eskuinera Bizkaiko baselizarik interesgarrienetakoa aurkituko dugu, San Pelaio Baseliza erromanikoa, hain zuzen ere. 500 metro aurrerago berriz Gaztelugatxe berriz ere ikusgai izango dugu, beste kilometro erdira dugun begiratoki apartak hobeto behatzea ahalbidetuko digun mirari misteriosua.

Bertaratzeko aukera emango digun errepidea berriz (begiratoki funtzioa ere betetzen du) 500 metro aurrerago hasten da. Azkenean, aldapa jaitsi eta gure geografian aurki dezakegun mirari natural-artifizial mitiko eta izugarrienetako baten azpian geratuko gara. Orain, eskailera-gurutzebideari jarraiki, eta goiko Gaztelugatxeko Donibane baseliza-haitzaren misterio eta edertasunarekin topo egingo dugu.

Errepide nagusira itzulita, laster Bermeo arrantzalea ikusgai izango dugu, 2,5 kilometrotara begiratoki natural batetik hobeto behatu ahal izango duguna. Bere atzean Ogoño muturra. Betidanik itsasoari so bizi izan den Bermeon bertan bizpahiru kilometro gehiago egingo ditugu.

Dena den, ibilbidea era egokian amaitzeko, eskuinera Mungia-Bilborantz abiatu eta Sollube mendatera igotzea gomendatzen dizuegu, bertatik Bermeoko zein Urdaibaiko zati handi baten bista oso polita duzuelako.

GAZTELUGATXE

Bizkaiko kostaldean, Bakio eta Bermeo artean, gure herriko monumentu ezagun eta era berean misteriosuenetakoa bat ikusiko dugu. Olatuek errukirik gabe jotzen dute inguru hau,

behin eta mila aldiz, eta orduantxe ageri zaigu inoiz baino basatiago, irailaren azkeneko itsasaldi gogorretan, alegia. Metro gutxira Aketx harkaitza lagun bakarizat duela, Gaztelugatxeko Donibane ermitak eta harkaitzak edozein olerkari inspiratuko lukete.

Harkaitza antzina uharte zen, baina **Getariako** "Xagua"rekin gertatu bezala, kostari lotzeko gizakiak harrizko zubi arraro samarra eraikiz; arrazoia Doniba-

ne-ren irudiaren aurrean erreztatu asmoz uharteraino gerturatzen ziren ehunka erromesak arriskurik gabe pasatzea zen. Izan ere, Donibaneren tailua harkaitzaren gainean dagoen ermitan gordetzen da.

Zubiak soilik bi begi ditu, baina irla ukitzen duenean 231 harmailako eskailera-gurutze-bidea hasten da, sigi-saga ermitaraino ailegatuz. Azken harmailan gizakiaren oinarrastoa ikusiko duzue eta herri kondairak dioenez Donibane santuak eskailerak igo eta arrastoa hor utzi zuen. Ermita honek X. mendetik hamaika gora-behera jasan du, ermita, gotorleku, babesetxe eta tenplarioen monasterio gisa, hainbat aldiz suntsitu eta berraltxatu baitute.

Goitik, 100 metroko altueran, itsasoaren indarra nabaritzen da, eta kostaldeko ikuspegia ikaragarria da, baina agian gehien txunditzen duena zera da, igaro berri dugun galtzada bide ikuspegia; irrealak dirudi. Azkenik, ermitaraino behin itsasbeheran eta beste behin itsasgoran igotzea aholkatzen dizuegu, sentsazioak eta bistak oso ezberdinak baitira.

BAKIOKO SAN PELAIO

Gaztelugatxetik oso gertu Bakioko San Pelaio ermita erromanikoa dugu, XII. mendekoa eta Bizkaiko onenetarikoa. Barne-luzego bakarrez, zakarki apaindutako kapitela, atriuma, absideko zirrikitu moduko leiho artistikoa eta kanpoaldeko elizpea nabarmentzen dira.

BAKIO

Txakolinak ospetsu bihurtu duen herri hau uda pasatzeko ohitura handiko lekua da, bere inguruan kostalde ederra eta basatia luzatzen baita. Monumentu gehienak ere inguru ederretan sakabanaturik dituenenez, paseatzeko abiapuntu polita da. Herrian bertan hondartza handi eta zabala azpimarratuko dugu, urpean aritzeko edo surferako egokia.

■ Sollubeko gainetik Bermeo eta bere inguruko itsaso zati zabala ikusten da.

BERMEO

Herrialdea: Bizkaia
Bilbora: 36 km.
Altitudea: 25 m.
Biztanleak: 17.036
Euskaldunak: %78
Azalera: 34 km²

Dentsitatea: 501 bizt./km²
Jaiak:
San Joan (ekainak 24)
Madalenak (uztailak 22)
Andra Mari (irailak 8)

ITSASOARI LOTURIKO LEHEN HIRIA

Bermeo Bizkaia osoan izendaturiko lehen hiria da, Lope Diaz de Haro-k 1239an foru hori eman baitzion. Horregatik, Gernikako juntetxean lehen aulkia eta botoa zituen, eta bere ordezkariak hitz egiten zutenean, besteek txapela kendu ohi zuten. Horra hor bada, hiri arrantzale honen garrantzia historian zehar (Bizkaiko buru izan zen 1602a arte). Halere, Erdi Aroan, banderizoen gerrak eta suteak medio, herria bera kolokan jarri zen.

Lehendik landutako prestigioak eta lortutako pribilegioek aurrera egiten lagundu zioten, eta honenbestez, XVI. mendean

Bermeoko Udala
Jai Batzordea

ANDRA MARI JAIK

Irailaren 7tik 16a arte

ONGI ETORRI BERMEORA TA ONDO IBILI!

Bermeoko Udala
Sabino Arana enparantza z/g
Tel.: 946179100 • Faxa: 946885010
www.bermeo.org

penintsulako lehen arrantzu-flota osatzen zuen. Hortik aurrera arrantzak oparotasun aro luzea ekarriko dio, populazio haziz eta gune urbanoa asko garatuz. Izan ere, Bermeo beti itsasoari begira bizi izan da, eta itsasotik etorri zaio dirua, ospea eta prestigioa.

IKUSTEKOAK

Horrelako herri batean egin daitekeen gauzarik atsegina zera da, kaitik ibili, itsasontzien sartu-irtenak ikusi (Bermeok oso kai-mutur aproposa du, eta gainera Izaro uhartea aurrean) eta kofradiako sale-rosketetan egotea da. Horrez gain, Bermeok oso alde zahar interesgarria du, eta bertatik ibiltzeko hiritik pasatzen den edonork ikusten duen Kasino-tik hasiko gara. Hau hiriko zentruan dago, kaia ukitzen, eta bere ondoan Lamera parke atsegina dauka.

Kai ondotik zeharkatuz, portu zaharrerantz abiatuko gara, eta tartean Santa Eufemia eliza gotikotik pasako gara. Bertan gurutzeria bizantiarra, marmol zuriko erliebea eta Mendozarren

hilobi gotiko loratsua nabarmentzen dira.

Alboan pilotalekua eta kofradia ditugu, eta atzean jada portu zaharra. Honen erdian eskailera batzuetatik Ercilla dorre gotikora iristen gara. Alonso Ercilla poetaren sendia du gogoan dorre honek. Orain Arrantzaleen Museoa dugu. Bertan historian

izan diren hainbat itsasontzi eta tresnen bilduma zabala ikusiko dugu. Zabalik: asteartetik larunbatera 10:00-13:30 eta 16:00-19:30etara (igandetan goizez eta jai egunetan itxita).

Ertzilla kalea segituz, laster Sabino Arana enparantzan gaude. Bertan, alde batean Udaletxea (bere eguzki-erloju biekina) eta Santa Maria eliza neoklasikoa ditugu. Bien artean doan Doniene kaletik, San Juan Portaleko arku edo harrizko atara iritsiko gara. XV. mende-ko harresietatik geratzen den sarrera bakarra da. Berau igaro

eta ezkerrentz, alde zaharra inguratuko dugu, eta, horrenbestez, Arresi kaletik, hasi garen kasinotik pare bat kale atzean dagoen Frantzisko Deuna eliza eta klaustro gotikora ailegatuko gara. Bizkaiko zaharrenetakoa den hau gaur egun azoka da.

■ Aketx uhartea, Gaztelugatxeren betiko laguna.

Informazio Praktikoa

GAZTELUGATXE-SAN PELAIO

Jatorduan:

Eneperi Jatetxea- San Pelaio 89.

Jan eta lo egiteko:

Pensión Gaztelu-Begi- San Pelaio 86. ☎ 94- 619 49 24. Logela 6.800 pztz.

BAKIO

Turismo Bulegoa: Urkizaur 28 A. ☎ 94- 619 33 95.

Botika: Benta Alde 81. ☎ 94- 619 44 72.

Kotxe-tailerra:

Talleres Julen- Artza-Alde 8. ☎ 94- 619 48 97.

Jatorduan:

Gotzon Jatetxea- Benta Alde 135.

Itxas Begi Bar-Jatetxea- Goitizol-Alde auzoa 18.

Bolibar Jatetxea- Benta Alde 180.

Jan eta lo egiteko:

**Hotel Hosteria de Bizkaia- Jose Mª Cirarda 4. ☎ 94- 619 47 25. Logela 7.245-9.325 pztz.

**Hostal Arimune- Benta Alde 95. ☎ 94- 619 49 24. Logela bikoitza 6.800 pztz.

Lo egiteko:

Bisalde Nekazal Etxea- Zubiaur auzoa 43. ☎ 94- 619 30 19. Logela bikoitza 5.500-6.500 pztz.

BERMEO

Turismo Bulegoa: Askatasun bidea 2. ☎ 94- 617 91 54.

Udaletxea: ☎ 94- 617 91 00.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 617 91 11.

Ertzaintza: ☎ 94- 444 14 44.

Osasun-zentrua: ☎ 94- 688 47 00.

Gurutze Gorria: ☎ 94- 688 35 68.

Botikak:

Muniozgueren- Askatasun bidea 15. ☎ 94- 618 70 07.

Lezamiz- Bidebarrieta 11. ☎ 94- 688 51 52.

Bankuak:

BBK- Kasinopean.

Lankide Aurrezki Kutxa- Santamañe 2.

Kotxe-Tailerrak:

Indarauto- Landarbaso Poligonoa. ☎ 94- 688 32 05.

Jatorduan:

Agirre Jatetxea- Lopez Díaz de Haro 5.

☎ 94- 688 08 30

Artxanda Jatetxea- Eupeme Deuna 14

☎ 94- 688 09 30

Athletic Jatetxea- Nardiz tar Jon 23.

Beitxi Jatetxea- Eskoikiz 6. ☎ 94- 688 00 06

Casino Jatetxea- Artza 1. ☎ 94- 688 57 21

Fruniz Jatetxea- Eskoikiz 3. ☎ 94- 688 00 34

Gibele Jatetxea- Arene auzoa 28. ☎ 94- 688 16 39

Iñaki Jatetxea- Bizkaiko Jauremia 25-27.

☎ 94- 688 57 35

Jokin Jatetxea- Eupeme Deuna 13

☎ 94- 688 40 89

Mañuko Benta- Mañu auzoa z/g.

☎ 94- 688 56 01

San Pedro Kofradia- Erroxapeko Kaia z/g.

☎ 94- 618 64 07

Sollube Jatetxea- Ibarluzea tar Kosme 1.

☎ 94- 688 00 07

Zarragoitxi Jatetxea- Askatasun bidea 2.

☎ 94- 688 00 02

Almiketxu Erretegia- Almike auzoa 8. ☎ 94- 688 09 25

Andiño Erretegia- Almike auzoa 25.

☎ 94- 618 61 56

Arreta Erretegia- Artike auzoa 24.

☎ 94- 688 15 79

Batzoki Erretegia- Askatasun bidea 2.

☎ 94- 688 36 24

Bengoetxe Erretegia- Artike bidea 27.

☎ 94- 688 16 76

Cannon Erretegia- Mañu auzoa 27.

☎ 94- 688 34 76

Lo egiteko:

*Txaraka Hotela- Almike Bidea. ☎ 94- 688 55 58. Logela 11.000 pztz.

Artiketxe Nekazal Etxea- Artike auzoa 16.

☎ 94- 688 56 29. Log. bikoitza 5.000-6.500 pztz.

Mañuko Benta Nekazal Etxea- Mañu auzoa z/g.

☎ 94- 688 56 01. Logela bikoitza 6.000 pztz.

Gure Ametsa Pentsioa- Nardiz tar Jon 44.

☎ 94- 688 00 85. Logela 4.000-6.500 pztz.

Zubi-Gane Pentsioa- Arostegi 25. ☎ 94- 618

69 44 / 630- 22 52 14. Logela 4.000-6.500 pztz.

Aldatzeta Pentsioa- Erremedio kalea 24. ☎ 94-

618 77 03 / 630- 22 52 14. Logela 6.500-12.000

pztz.

Torre Ercilla Pentsioa- Talaranzko 14. ☎ 94-

618 75 98 / 609- 17 33 53. Logela 6.500-12.000

pztz.

Talape Pentsioa- Garabilla tar Jose I. ☎ 94- 688

16 77 / 608- 87 83 94. Logela 4.000-6.500 pztz.

Denborapasak

Kike Amonarizen
Umorea

San Ferminak.

Gazteak, goizeko zortziak eta laurdenetako Roncalesa hartu du. Donostia ingurukoa da inondik ere. Aulkien ilara arteko korridorean zinbuluka eta zambuluka doa, eserlekua topatu duen arte. Eseri orduko ohartu da, aldamenean eskola zaharreko apaiz bat duela bidaia lagun, sotana eta guzti.

Gaztearen itxurak, parranda itzelaren ondorio guztiak biltzen ditu: alkohol kiratsa, elastiko zuria ardo tatxaz josita, lepondoko saman ezpain bero batzuk eragindako zupada aztarnak eta galtzetako patrikan oraindik zabaldu gabeko garagardo lata.

Gaztea hala ere, irakurtzeko gai da eta Egunkaria esku artean harturik, irakurtzeari ekin dio. Orri batzuk azkar samar pasa ondoren, badirudi albisteren batek bere atentzioa erakarri duela. Burua apaizarengana jiratuz honela galdetu dio:

- Barkatu. Ikusten dut apaiza zarena eta agian zuk jakingo duzu. Zerk eragiten du artritis?

Apaizak, gazteak eskaintako auke-raz baliatuz, gorpuzta eserlekuan egoki kokatu eta:

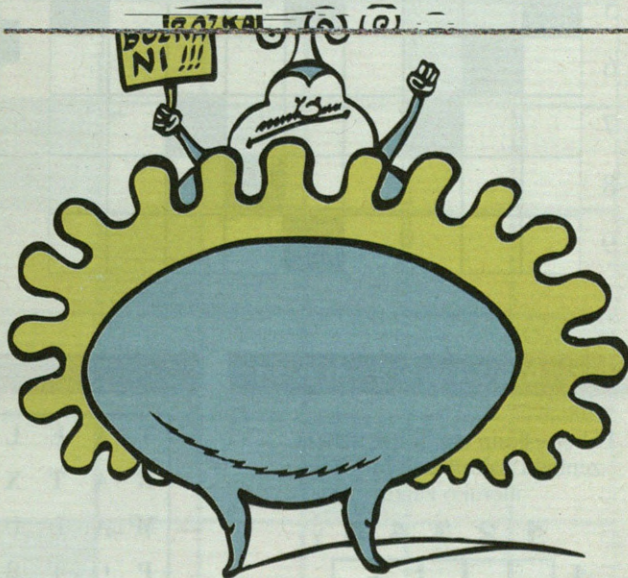
- Hara seme! Artritisaren eragilerik ohikoena bizimodu nahaspilatua

MANIXA?

2A2PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

LOTSA BRAGETATIK ESKEGITA EDUKI

Lotsagabea izan

ZERBEZA KAXAREKIN HARRAPATU ZUTENEAN
ERE, HARK EZ ZIAN ZIRKINIK EGIN, HOREK
LOTSA BRAGETATIK ZEUKAK ESKEGITA

NO TENER VERGÜENZA / SANS VERGOGNE / TO BE
SHAMELESS

duzu. Konparazio batera, harremanak neska batekin baino gehiagorekin edukitzea, alkohola neurritz kanpo edatea, behar baino lo gutxiago egitea, lagun hurkoarekiko errespeturik ez gordetzea...

- Sinestezina! Neronek ere ez nuen halakorik pentsatuko! -eta berriro egunkaria irakurtzeari ekin dio-.

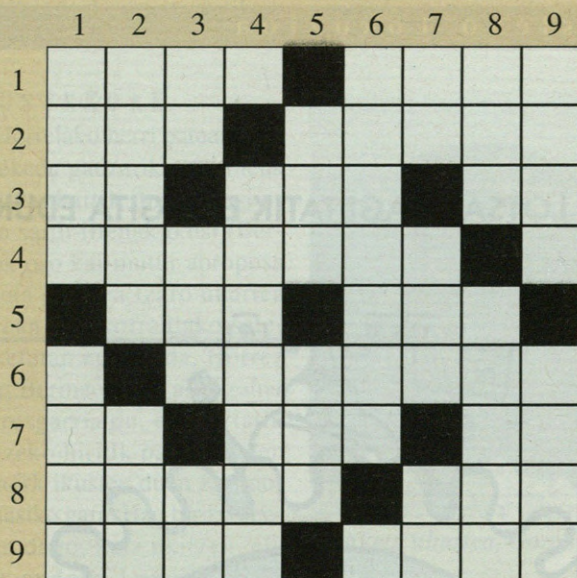
Orduan apaizak:

- Aizu seme! Eta noiztik jasaten duzu zuk artritis?

- Nik ez! Egunkariak jartzen duenaren arabera, aita santuak!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Nafarroako ibaia. Itsas arrain. 2.- Gehiegi.
24 orduko epea. 3.- Interjekzioa. Bururatu. Euskal Herria.
4.- Azal baten neurria. Iodoa. 5.- Bihi. Jardun.
6.- Bat. Argi ugari ematen duena. 7.- Zamorako ibilgailuetan.
Norekin atzizkia. Nor atzizkia. 8.- Haziak barreiatu.
Arnas ezak hil. 9.- Zein lekutara. Txanpona.

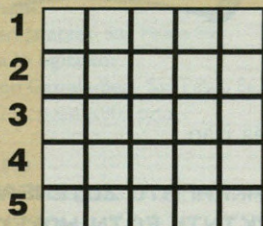
GOITIK BEHERA

- 1.- Hitza. Deitura. 2.- Batzarra. Garai, aldi.
3.- Kontsonante errepikatua. Edo. Erbioa.
4.- Oxigenoa. Poema. 5.- Bizkaian, ote. Edari alkoholduin.
6.- Arabako herria. Sufrea. 7.- Istu. Argi, hitz elkarketan.
Jupiterren satelitea. 8.- Momentu. Buztan.
9.- Gura. Ukapena.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Lodi. 2. Maindirea.
3. Zabor. 4. Oldar, jazarpen.
5. Oparoa.

Letra Zopa

T	A	E	L	R	B	I	T	U	U	R	O	N	U	S	P
R	A	T	X	Y	A	S	R	I	U	A	E	R	O	M	G
M	A	L	U	O	H	D	E	T	N	B	U	I	K	A	I
P	O	T	R	U	I	O	S	O	N	G	U	M	I	E	Z
D	L	E	U	N	L	A	R	A	N	J	A	Z	A	B	I
A	T	B	A	I	N	O	A	I	Z	L	K	A	E	P	R
L	O	A	B	S	I	S	E	A	A	I	R	R	O	G	R
M	A	N	I	L	A	M	J	E	I	X	D	T	I	G	O
O	I	E	I	D	G	T	U	R	A	E	D	E	P	E	L
A	N	P	S	B	O	H	S	J	A	O	T	E	D	T	I

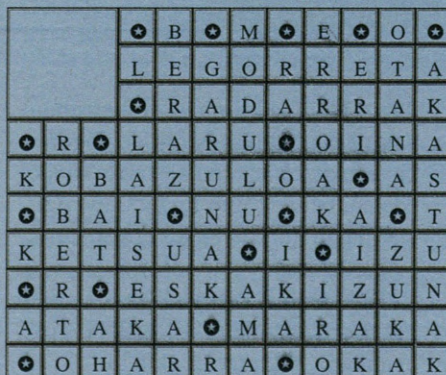
Aurki itzazu
letra zopa
honetan
ostadarraren
7 koloreen
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

GOENKALEARNBITAH
KEROBZELENIEEXUT
TIERNAEPUTALIETX
AUZTAGAKLKEOGDLO
NLHASIBERRIAKIAN
IKGUAHEYAIRKAZI
TAKAIGTZIGUZADKO
FIURRTIAUKIRAIMG
AZUNRAMDUZITEBDA
TXAHONUIFTODION

8ko txikian

1. Igeltsua. 2. Zinegile. 3. Barkamen. 4. Sehaskak. 5. Ekialdea.
6. Fededuna. 7. Inurriak. 8. Arkakuso. 9. Kroskada. 10. Harategi.
11. Lepagain. 12. Ustapen.

Hitza gurutzatuak

Ezker-eskuin: 1. Ezin. Azal. 2. Gin. Eman. 3. Ir. IKA. Ek. 4. Arakatu. U. 5. Ira. Ase. 6. E. Eratuta. 7. Zu. Alu. Ez. 8. Ilo. Ota. 9. Kuku. Erak.

Goitik-behera: 1. Egia. Ezik. 2. Zirri. Ulu. 3. In. Are. Ok. 4. N. Ikaratu. 5. EKA. Ala. 6. Amatatu. E. 7. Za. Usu. Or. 8. Ane. Etena. 9. Laku. Azak.

L	E	M	A	K
E	N	A	R	A
M	A	G	A	L
A	R	A	I	A
K	A	L	A	K

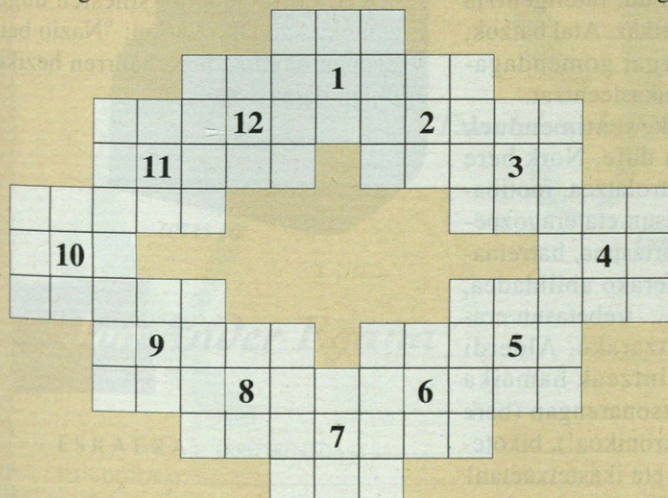
Hitz Gezidunak

	Modua	Gizon izena	Gai	Putre	Itsas hegaztia
	Delibera- menduak	Bihiak	Sortu gai- tuztenak	Kimatu	
	Europako estatua				
	Hegazti mota				
Eleberriak	Kontso- nantea	Enara			Iodoa
Izena	Lekaimea	Arizkungo auzoa			Margo
			Potasioa	Ukapen	
			Beldur	Izana	
Deitura			Hegazti mota		
Izatez			Emakume izena		
		Sexu ar			Gehiegi
		Infusio mota			
Gauero egi- ten dugu		Itsas arraina		Alkohol bukaeran	
Borroka mota		Kanpo		Nor atzikia	
			Txori mota		
			Kontso- nantea		
Burdinazko lokarriak			Ahuntzaren ar		

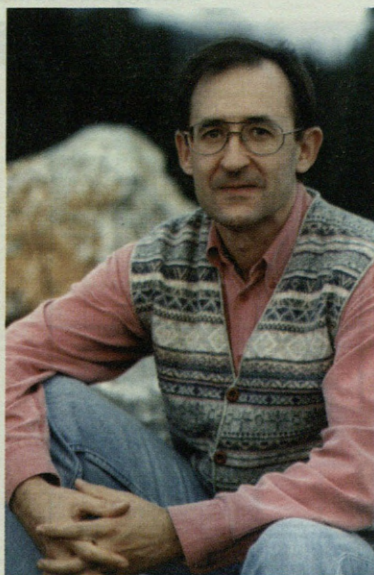
Pertsonaia: Euskal txirrindularia

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Eztenak
- 2.- Aurkezpena
- 3.- Ate irekitzeko tresna
- 4.- Laneko adiskidea
- 5.- Ulergarri
- 6.- Oihu jarraitu ozen
- 7.- Pl., zango atala
- 8.- Makalaldia
- 9.- Kirol ontzi mota
- 10.- Hondarrak
- 11.- Zigilua ipini
- 12.- Mintegia

IÑAKI MENDIGUREN

IKASI MAKUSI... ZER IKASI?

Era guztietako irakasle eta ikasleekin hitz eginda, hezkuntza eta irakaskuntza-arloan problematika latza, sakona eta interesgarria dagoela sumatzen da.

Izan ere, irakaskuntza, sinplifikatuta, ikaslea hizkuntzetan, matematiketan, teknologia berrietan... ongi prestatzea dela esan daiteke, ikasle bakoitzaren adimen-kozienteari (AK) ahalik eta zukurik gehien ateratzea.

GIZAKIA eta bizitza, ordea, hori baino konplexuagoak dira, eta adituek, azken hamarkadan bereziki, asko azpimarratu izan dute alderdi emozionala. Makina bat ezagutzen ditugu oso buruar-giak (AK handikoak) izanik, ikasketetan noraezean dabiltzanak; edota ikasten bikainak izan arren, gero familian, ezkon-bizitzan, lagunartean, lantegian... porrot egiten dutenak. Zergatik? Beste faktore asko baztertu gabe, gabezia eta hutsune emozional larriak dituztelako. Honetaz guztiaz bada liburu interesgarri bat, zuetako askorentzat ezaguna, ziur asko: "Inteligencia Emocional/L'intelligence émotionnelle", Daniel Goleman psikologo estatubatuarrena. Bigarren liburuki bat ere kalean du, inteligentzia emozional horren praktikaz. Atal batzuk, gutxienez, oso irakurgai gomendagarriak dira guraso eta irakasleentzat.

Ikuspegi honetatik, sentimenduek berebiziko garrantzia dute. Nork bere burua ezagutu eta kontrolatzea, motibatze gaitasuna, zailtasun eta eragozpenekiko jarrera, iraunkortasuna, harremanetarako eta talde-lanerako abildadea, enpatia eta altruismoa.... trebetasun erabakigarriak dira bizitzarako. Alderdi emozional hau ez zaintzeak hamaika arazo sortzen ditu pertsonarengan (bere osasunean: antsietate kronikoa!), bikote-bizitzan, lantegietan... eta ikastetxeetan!

Irakasle gehienek aitortzen dute haur

eta gaztetxoengan gero eta zabalduagoak daudela bakartzea, depresioa, amorrua, diziplinarik eza, urduritasuna, antsietatea, asperdura, agresibitatea...

Arazo emozional horiekin guztiekin ikasgelan topo egiten dute irakasleek, eta sarri, normala denez, arazoak gain hartzen die. Batetik, irakasle eta helduok geure gaitasun emozionalak eta oreka psikikoa behar bezala landu eta garatuta ba ote ditugun galdegin daiteke. Bestetik, sintoma horietako asko egungo bizimoduaren ondorio berriak izanik, nork daki garbi nola jokatu horien aurrean? Planteatzen al da gure hezkuntza-sisteman nola landu eta garatu zuzen-zuzenean akademikoak ez diren beste alde horiek guztiak? Ala familiak eskolari, eta eskolak familiari, eta guztiok gizarteari fardela pasa eta konformatzen gara?

DROGA, elikadura-arazo, haurdunaldi goiztiar, eskola-porrot eta abarren inguruan gurutzada edo kanpainak antolatzeaz gain -edo horren aurretik-, hobe genuke ondorio horien sustraiak patxadaz eta serio aztertzea hezkuntza-munduan, eta ez telekomedia entretenigarriak bakarrik egiteko, baizik eta, batez ere, eguneroko bizimodua eramangarriagoa izan dadin guztiontzat.

Egia balitz benetan sinesten dugula Erasmok esandako hartan: "Nazio baten itxaropen nagusia bere haurren heziketa egokian datza"! ●

"Planteatzen al da gure hezkuntza-sisteman nola landu eta garatu zuzen-zuzenean akademikoak ez diren beste alde horiek guztiak? Ala familiak eskolari, eta eskolak familiari, eta guztiok gizarteari fardela pasa eta konformatzen gara?"

ARGIAren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe etxean jasoko duzu

EV 014

Godaletak

18700 pta

Alfa Arte

EV 005

5840 pta

Gutunazal-irekitzekoak

EV 012

Klip-ontziak

11350 pta

EV 009

6355 pta

Papergainekoak

Brontzezko arte-lanak

Papergainekoak

EV 010

6355 pta

EV 007

10785 pta

Txartel euskarriak

EV 015

7250 pta

Post it azpikoak

Gutun euskarriak

EV 017

17250 pta

Jon Ander Egaña

Informazio Edo Argibide Gehiago Nahi Baduzu, Deitu Gure Telfonora
Edo Ondoko Laukia Bete Ondoan, Bidali Gure Helbidera.

ESKAERA: ERREFERENTZIA _____

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

HERRIA _____

TENOA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03 • e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

**Bitarteko guztiak
zurekin egoteko.**

Honaino iritsi gara.

Hedabide talde handi bat

izatea lortu dugu.

Horrenbestez, zauden lekuan zaudela

eta nahi dituzun bitartekoak erabiliz,

gu beti zurekin.

Euskal Irrati Telebista.

• ETB 1 • ETB 2 • ETB sat • Canal Vasco
Euskadi Irratia • Radio Euskadi
Radio Vitoria • Euskadi Gaztea
• eitb.com

TELEBISTA

INTERNET

IRRATIA

eitb
euskal irrati telebista